

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΜΒ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19. — Τηλ. 227-689 | 1-15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1965 | ΑΡ. 17-18

ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΧΡΙΣΤΕΠΩΝΥΜΟΝ ΠΛΗΡΩΜΑ ΑΥΤΗΣ

Τέκνα ἡμῶν ἀγαπητά,

Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς
καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἐπὶ δεκαπενθήμερον συνεδριάξουσα Ἱεραρχία τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀσχολουμένη μὲ μοναδικὸν θέμα τὴν πλήρωσιν τῶν ἀπὸ μακροῦ χηρευουσῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, ἥτις πλήρωσις ἀποτελεῖ τὸν ὀλοκάρδιον καὶ ὀλόθερον πόθον αὐτῆς, μετὰ δυσπεριγράπτου θλίψεως, ἀλλὰ καὶ ἴσης πατρικῆς μακροθυμίας, παρακολουθεῖ τὴν ἀπὸ μακροῦ μὲν ἀρξαμένην, ἐσχάτως δὲ ἐπιταθεῖσαν δεινὴν καταφορὰν κατ' αὐτῆς ἐνίων τέκνων τῆς, μὴ δισταζόντων νὰ ἀποδίδουν εἰς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ἐκκλησίας κατηγορίας ἀνυποστάτους καὶ ὅλως φανταστικὰς, ἐγγιζούσας τὰ ὄρια τῆς ἀνοικτίμονος συγκοφαντίας, ἐπὶ ἀνυπολογίστω ζημίᾳ οὐ μόνον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἔθνους, πρὸς χαρὰν καὶ ἐξυπηρέτησιν τοῦ διαβρωτικοῦ ἔργου τῶν ὑπόβλων ἐχθρῶν ἀμφοτέρων.

Κατόπιν τούτου ἡ Ἱεραρχία προήλθεν εἰς τὴν ἀπόφασιν, νὰ ἀπευθύνῃ τὸ παρὸν πατρικὸν Γράμμα, πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς δεινῶς παραποιομένης ἀληθείας καὶ νὰ βεβαιώσῃ τὸν φιλόχριστον ἱερόν Κλῆρον καὶ Λαόν, ὅτι τὸ ἀπὸ τῶν στηλῶν ἐνίων ἐφημερίδων ἰδὸν τὸ φῶς, ὅτι αἱ συνεδρίαὶ αὐτῆς διεξάγονται οὐχὶ μετὰ τῆς ἐπιβαλλομένης σοβαρότητος, ἀλλ' ὅτι διαπληκτισμοὶ ἀνοίκειοι ἐπισυμβαίνουν ἐν αὐταῖς, ἀποτελεῖ κρίσιν ἄ-

δικον. Βεβαίως εἶναι ἀνθρώπινον εἰς ἓν βουλευόμενον Σῶμα, οἷον εἶναι καὶ ἡ Ἱεραρχία, νὰ ὑπάρχουν διαφορίαι καὶ ἀντιγνωμίαι, αἵτινες οὐχὶ σπανίως, ἐπὶ τὸ ζωηρότερον ἐκδηλούμεναι, διαταράσσουν πρὸς στιγμὴν τὸ κρατοῦν ἐν τῇ αἰθούσῃ ἤρεμον κλίμα, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι δίκαιον καὶ πρέπον νὰ χαρακτηρίσῃ καὶ νὰ θίξῃ τὸ σύνολον τοῦ σεβασμίου Σώματος τῆς Ἱεραρχίας καὶ νὰ ἀγάγῃ τιμὰς εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς κρίσεις κατὰ τῶν Ἱεραρχῶν.

Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ, ὅτι διαφορίαι ἐχώρισαν πρὸς στιγμὴν πελώρια Ἀποστολικά καὶ Ἀγιοπατερικά ἀναστήματα, ἀκόμη δὲ καὶ ἐν Ἀγίαις Συνόδοις ἐσημειώθησαν ἀντιγνωμίαι, χωρὶς ἐκ τούτων νὰ παραβλαβῇ ἡ ἀγιότης καὶ τῶν προσώπων καὶ τοῦ ἔργου τῶν.

Μὴ λοιπὸν, τέκνα ἡμῶν περιπόθητα, ἐξ ἀδίκων ἐπικρίσεων καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἠθελήμενως ἢ ἀθελήτως, παραποιούντων δημοσιευμάτων, παρασύρεσθε καὶ μὴ δίδετε πίστιν εἰς ἀνευθύνους καὶ ὑποβολιμαίας διαδόσεις, ἀποσκοπούσας εἰς κλονισμὸν τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ ἀφοσιώσεως ὑμῶν πρὸς τοὺς πνευματικὸς ὑμῶν πατέρας, τοὺς παρὰ Θεοῦ τεταγμένους Ἐπισκόπους τοῦ «ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ».

Πάντες οἱ συγκροτοῦντες τὸ τίμιον τῆς Ἱεραρχίας Σῶμα Ἀρχιερεῖς μετὰ ἀνυστάκτου μερίμνης καὶ μετὰ τῆς δεούσης σοβα-

ΕΠΙ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΗΣ ΕΝ ΑΑΡΗΥΣ ΔΙΑΣΚΕΨΕΩΣ

Α'

Ἦξεύραμεν μόνον τὴν συμφωνίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον καταλήξει οἱ μετασχόντες εἰς τὴν διάσκεψιν ταύτην. Καὶ φαίνεται μὲν εἰς αὐτὴν, ὅτι ἡ ἐν Χαλκηδόνι τετάρτη οἰκουμηνικὴ σύνοδος μετὰ τῆς Ἑκτῆς Οἰκουμηνικῆς παρουσιάζονται ὑπὸ σκιάν, ἀφοῦ ἡ μὲν τελευταία σχεδὸν οὐδὲ κἂν μνημονεύεται, τῆς δὲ τετάρτης ἢ μὴ παραδοχὴ συνομολογεῖται, ὅτι δὲν συνεπάγεται (does not entail) αἴρεσιν, ἐφ' ὅσον, ἐννοεῖται, ἀπορρίπτεται ἀνεπιφυλάκτως ἡ διδασκαλία τοῦ τε Νεστορίου καὶ Εὐτυχοῦς. Ὑπάρχει ὁμοῦ καὶ φράσις τις ἐν τῇ συμφωνίᾳ, ἀναφερομένη εἰς πάσας τὰς οἰκουμηνικὰς συνόδους, δι' ἧς ἀναγνωρίζεται, ὅτι δέον νὰ θεωροῦνται αὗται ὡς στάδια ἀκεραίας τινὸς ἀναπτύξεως καὶ οὐδεμία ἐξ αὐτῶν θὰ ἔπρεπε νὰ σπουδάζεται μεμονωμένως. Ἡ φράσις

αὕτη θὰ ἔθεωρεῖτο ἴσως, ὅτι διασκεδάζει πῶς τὴν σκιάν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν συνεκαλύφθησαν ἡ τετάρτη καὶ ἡ ἕκτη οἰκουμηνικαὶ σύνοδοι, μακρὰν τοῦ φωτὸς τῶν ὁποίων—πρέπει νὰ τὸ τονίσωμεν προκαταβολικῶς—ἡ πασίγνωστος φράσις, ἡ χρησιμοποιουμένη ὑπὸ τοῦ θεοῦ Κυρίλλου. «Μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη» ἡ ἀποτελέσασα τὸ κέντρον τῶν συνομιλιῶν τῆς Διασκεψέως, παρουσιάζεται ἀπόβλητος ὅλως καὶ δογματικῶς κακὸς καὶ πάντῃ κατάκριτος.

Εἰς τὴν ἐν Brookline Ἑλληνικὴν Ὁρθόδοξον Θεολογικὴν Σχολὴν τὴν ἐξαρτωμένην ἐκ τῆς Ὁρθόδοξου Ἑλληνικῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς ὀφείλονται χάριτες διὰ τὴν ὑπ' αὐτῆς ληφθεῖσαν πρωτοβουλίαν νὰ δημοσιεύσῃ εἰς τὸ

ρότητος βουλευόνται, διὰ νὰ εὑροῦν τρόπον ὑπερπηθήσεως πλείστων δυσχερειῶν, αἵτινες δὲν ἐπέτρεψαν μέχρι τοῦδε τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν Μητροπολιτικῶν ἐδρῶν.

Διαβεβαιοῖ δὲ ἡ Ἱεραρχία, ὅτι ἔχουσα πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς ἀποστολῆς της καὶ συνείδησιν τῶν ἱστορικῶν εὐθυνῶν της ἐναντι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, πρὸς δὲ δεόντως ἐκτιμῶσα τὴν ἀγωνίαν τοῦ πληρώματος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας πρὸς πλήρωσιν τῶν χηρευσῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, κατὰ τὴν παροῦσαν μάλιστα κρίσιμον περίοδον, εἶναι ἀποφασισμένη, ἐρχομένη εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ἀρμοδίων Κυβερνητικῶν παραγόντων, νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ταχυτάτην ἐπιψήφισιν τῆς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας συνταχθείσης καὶ ὑπὸ τῆς τότε Κυβερνήσεως νόθευθεις Μεταβατικῆς Διατάξεως καὶ νὰ μὴ διακόψῃ τὰς ἐργασίας αὐτῆς πρὶν ἢ πληρῶσῃ τὰς χηρευσάσας Ἐπισκοπίας, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος Μεταβατικῆς.

Τέλος, ἡ Ἱεραρχία, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, αἰσθάνεται ἐπιτακτικὸν τὸ χρέος νὰ διαφυλάξῃ τὸν εὐσεβῆ Ἑλληνικὸν Λαὸν ἀπὸ τῆς προσπαθείας ἐνίων προσώπων καὶ σωματείων, ἐπιδιωκόντων τὴν ἐφαρμογὴν ἰδίων προγραμμάτων ἐν τῇ Διοικήσει τῆς Ἐκκλησίας, πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τῶν ἐπιδιώξεων των

τούτων μὴ δισταζόντων νὰ ἐπιστρατεύουν τὰς πλέον δυσσεβεῖς καὶ ἀπιθάνους κατηγορίας κατὰ τῶν Ἐπισκόπων, προκειμένου νὰ κλονίσουν τὸ κύρος αὐτῶν παρὰ τῷ Λαῷ.

Οἱ τοιοῦτοι ἐπιζητοῦν νὰ ὑποκαταστήσουν τὴν ὑπὸ τοῦ Παναγίου Πνεύματος τεταγμένην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡγεσίαν, ἐπὶ διασαλεύσει καὶ καταφρονήσει τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Πολιτεύματος καὶ τῆς ἀπὸ αἰώνων κρατούσης Κανονικῆς Παραδόσεως καὶ Τάξεως.

Ταῦτα μετ' ἀγάπης πατρικῆς ἀμέτρου γνωρίζουσα ἡ Ἱεραρχία τῷ εὐσεβεῖ Κλήρῳ καὶ Λαῷ, προτρέπεται, ὅπως μένωσι πιστοὶ καὶ ἠνωμένοι μετὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν θεόθεν ἐν αὐτῇ τεθειμένων Ποιμένων, συμφώνως καὶ πρὸς ὅσα πρὸς καταδίκην τῶν κατηγορῶν τῶν Ἐπισκόπων καὶ τῶν ἀντικανονικῶν ἐπιδιώξεων των γράφει ὁ Μέγας τῆς Ἐκκλησίας Πατὴρ Ἅγιος Βασίλειος, τονίζων: «Μὴ ἐκβαίνειν τοῦ Συστήματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ καθ' ἐαυτὸν κατάρχειν παρασυναγωγῆς καὶ σχισμάτων τὸν θέλοντα ἀληθῶς λατρεύειν τῷ Θεῷ».

Τέκνα ἡμῶν προσφιλεῖ, «χαίρετε, καταρτίζεσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε, καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν» (Β' Κορινθίους 13, 11).

Περιοδικὸν αὐτῆς (τόμ. X ἀριθ. 2, 1964-1965)¹ τὰς Εἰσηγήσεις καὶ τὰ Πρακτικὰ τῆς Διασκέμεως ταύτης. Ὡς δὲ ἐμφαίνεται ἐξ αὐτῶν τὸ πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ὡς ἄνω ἀμφιλόγου καὶ ἀμφιβόλου καθ' ἡμᾶς συμφωνίας καταβληθὲν ὑπὸ τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν Ὁρθοδόξων τίμημα ὑπῆρξε βαρὺ, καθ' ὃν χρόνον οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι μονοφυσῖται ἐνέμειναν ὑποστηρίζοντες ἐρρωμένως τὰς παραδόσεις καὶ τὰς πλάνους αὐτῶν, χωρὶς νὰ προβῶσιν εἰς τὴν ἐλαχίστην ὑποχώρησιν. Καὶ ἐνῶ αὐτοὶ ἐφαίνοντο ὁμιλοῦντες ὡς ἀπὸ θέσεως ἰσχύος καὶ ἀνατρέχοντες εἰς τοὺς παλαιούς συγγραφεῖς τῶν ἐπανελάμβανον πιστῶς ὡς ἀπλανῆ τῆς ὀρθῆς πίστεως διατύπωσιν, ὅσα ἐκεῖνοι ἐδίδασκον, οὐδὲν τὸ ἀπόβλητον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τοῦ Σευήρου καὶ Τιμοθέου τοῦ Αἰλούρου καὶ τοῦ Διοσκόρου ἀνευρίσκοντες, ἡμεῖς ἐφθάσαμεν ὑποχωροῦντες σχεδὸν εἰς τὴν γραμμὴν τοῦ ἐνωτικοῦ τοῦ Ζήνωνος δίδοντες τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι καὶ κατὰ τὴν ἰδικὴν μας παραδοχὴν οὐχὶ ἐκεῖνοι, ἀλλ' ἡμεῖς ἔχομεν ἐκκλίνει τοῦ ὀρθοῦ.

Δὲν εἶναι ταῦτα ὑπερβολή. Θὰ τὸ ἀποδείξωμεν, ἐλπίζω, κατὰ τρόπον μὴ ἐπιδεχόμενον ἀμφισβήτησιν τινα. Πρέπει ὅμως νὰ εἶμαι εἰλικρινῆς καὶ διὰ τοῦτο ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι συνέβη κάτι, ποῦ ἦτο ἐπόμενο νὰ τὸ πάθωμεν. Καὶ ἦτο ἐπόμενο νὰ τὸ πάθωμεν διὰ δύο λόγους.

Πρῶτον, διότι ἴσως ἐνομίζαμεν, ὅτι ἡ μονοφυσικὴ πλάνη καὶ ὁ Μονοθελητισμὸς εἶχον πλέον λησμονηθῆ ὀλοτελῶς καὶ ἡ πάροδος τῶν αἰώνων εἶχεν ἐξαλείψει πᾶν ἴχνος αὐτῶν εἰς τὰς ἀρχαίας ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς, αἵτινες ἐξ αἰτίας τούτων εἶχον ἀποσπασθῆ ἀφ' ἡμῶν. Ἐγὼ τοῦλάχιστον αὐτὸ ἐφρόνουν, αὐτὸ εἶχον ἀκούσει ἀφ' ὅτου ἤμην φοιτητῆς, αὐτὸ καὶ εἰς ἄρθρον ἀκόμη ἔγραψα, διότι αὐτὸ καὶ ἐσχάτως ἀντελήφθη, ὅταν συνεζήτουν μετὰ τινος Ἀρμενίου ἐπισκόπου, ἀγνοοῦντος τὰς διαφορὰς, αἵτινες μᾶς χωρίζουν, καὶ ζητοῦντος νὰ πληροφορηθῆ ταύτας παρ' ἐμοῦ.

Δεύτερον, διότι ὑπὸ τῆς προκαταλήψεως ταύτης συνεχόμενοι ἐθέσαμεν ὡς κύριον καὶ ἄμεσον σκοπὸν τῶν μετὰ τῶν ἐκπροσώπων τῶν Ἀντιχαλκηδονίων συζητήσεων τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐκκλη-

σιῶν, τὴν ὁποῖαν ἐθεωροῦμεν ὡς εὐεπίτευκτον, ἐνῶ ἐπεβάλλετο κύριος σκοπὸς μας νὰ εἶναι ἡ ἀκριβὴς καὶ πλήρης ἔκθεσις τῆς πίστεώς μας καὶ τῶν πρὸς αὐτοὺς διαφορῶν μας ἀνευ ὑποστολῆς τινος καὶ ἀνευ δισταγμοῦ ἢ δειλίας προσγινομένης ἐκ τῆς ἐπιφυλάξεως καὶ τοῦ φόβου, μήπως λεχθῆ τι, δυνάμενον νὰ θίξῃ τούτους καὶ νὰ ματαιώσῃ τὴν ἐλπίζομένην ἔνωσιν.

Καὶ τί ἀπεκομίσαμεν ; Μίαν συμφωνίαν, ἡ ὁποία, κατὰ τὴν γνώμην μας τοῦλάχιστον, ὄχι μόνον δὲν ἀπέφερε πραγματικὸν τι κέρδος καὶ πρόοδον εἰς τὰς μετὰ τῶν Ἀντιχαλκηδονίων σχέσεις μας, ἀλλ' ἀποτελεῖ τοῦτ' αὐτὸ καὶ ζημίαν, ἀσφαλῶς δὲ καὶ ὀπισθοδρόμησιν. Οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι καὶ ὑπὸ τῆς νέας ταύτης μετὰ τῶν ὀρθοδόξων ἐπαφῆς ἐστηρίχθησαν ἐπὶ μᾶλλον εἰς τὴν πεποιθήσιν, ὅτι ἡ παλαιὰ τῶν παράδοσις, διὰ τὴν ὁποῖαν ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον Βυζαντινὴν Ἐκκλησίαν, οὐδὲν τὸ πεπλανημένον ἐνέχει. Ἐχαράχθη δὲ ὑπὸ τῶν συζητήσεων καὶ τῆς συμφωνίας ἀφετηρία διὰ τυχόν μέλλοντα πρὸς ἔνωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων μετὰ τῆς ἡμετέρας διάλογον, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν οὐδ' αὐτοὶ οἱ ὑπογράψαντες τὴν συμφωνίαν θὰ συγκατετίθεντο νὰ ἐκκινήσωσιν ὡς ἀπὸ καλῶς συμπεφωνημένης γραμμῆς.

Διότι ἐρωτῶ : Ποία ἔνωσις δύναται νὰ πραγματοποιηθῆ μετ' Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι δὲν θὰ συναπεδέχοντο μετ' ἡμῶν ἀναντιλέκτως καὶ τὰς ἐπτὰ οἰκουμενικὰς συνόδους ; Ἡ πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ κλείσωμεν τοὺς ὀφθαλμούς καὶ νὰ συνενηθηθῶμεν ὡς μετὰ ὀρθοδόξων μετὰ τῶν ἐχομένων πεισμώνως καὶ ἀμεταπείστως τοῦ Μονοθελητισμοῦ καὶ Μονοεργητισμοῦ ; Ἀποσκυβαλίζου τὴν τετάρτην Οἰκουμενικὴν σύνοδον, τῆς ὁποίας τὸν ὄρον ὅλοι ἀνεξαιρέτως οἱ χριστιανοὶ δέχονται καὶ ὁμολογοῦν, ὑψοῦντες ὑπεράνω ταύτης ὡς ἐκπαγλὸν ἴνδαλμα τὸν Διόσκορον καὶ τὸν Σευήρον. Καὶ θὰ εἶναι δυνατόν νὰ στερεωθῆ ἔνωσις ἡμῶν τῶν ὀρθοδόξων μετ' αὐτῶν ;

Δύναται ἐν τούτοις νὰ τεθῆ τὸ ἐρώτημα : Μήπως ἡμεῖς ὑπερβάλλομεν τὴν πραγματικότητα καὶ ἐν δόσει τινὶ φανατισμοῦ βλέπομεν ταύτην διαφύρωσιν, παρ' ὅ,τι ἀληθῶς ἔχει ; Ἄς ἴδωμεν λοιπόν, πῶς ἐκτίθενται αὐτὰ τὰ γεγονότα εἰς τὰ δημοσιευθέντα εἰς τὸ μνημονευθὲν περιοδικὸν Πρακτικὰ.

(Συνεχίζεται)

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

1. The Greek Orthodox Theological Review, Winter 1964-1965, Brookline, Massachusetts.

ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΕΙΩΝ

Η ΠΕΡΙ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΑΣΙΣ

Πρὸ ἐνὸς ἔτους ἐξεθέσαμεν ἀπὸ τῆς παρούσης στήλης τὰ τῆς «ἀνεπισήμου συναντήσεως Ὁρθοδόξων καὶ Ἀντιχάλκηδονείων θεολόγων» ἐν Aarhus τῆς Δανίας¹, μετὰ προηγουμένην ἀναδρομὴν εἰς τὰ αἷτια τοῦ σχίσματος τῶν Ἀντιχάλκηδονείων Ἐκκλησιῶν κατὰ τὸν ε' αἰῶνα καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῶν μετὰ τοῦτο σχέσεων αὐτῶν πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν μέχρι τῆς τελευταίας ταύτης συναντήσεως καὶ ἐπαφῆς ἐν Δανίᾳ. Συνεχίζοντας νῦν τὰ ἐν τῷ ἄρθρῳ ἐκείνῳ ἐκτεθέντα, παρατηροῦμεν ἐν πρώτοις, ὅτι ἡ συνάντησις τοῦ Aarhus ἀπετέλεσεν ἀδιαμφισβητήτως σταθμὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν σχέσεων τούτων, ἐπηρέασα τὰς ἀποφάσεις τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς ἐκατέρωθεν πρὸς προπαρασκευὴν καὶ ἐναρξιν ἐπισήμου διαλόγου μεταξὺ αὐτῶν. Πρὸ πάντων βαρυσήμαντος εἶναι ἡ διαπίστωσις τῶν συσχεφθέντων ἐν Aarhus θεολόγων, ἡ περιληφθεῖσα καὶ ἐν τῷ ἐκδοθέντι κοινῷ ἀνακοινωθέντι αὐτῶν, ὅτι ὁμοφώνως ἀνεγνώρισαν ἐν ἀλλήλοις τὴν μίαν Ὁρθόδοξον πίστιν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, ἔξω καὶ μακρὰν τῆς ὁποίας δὲν ἴσχυσαν νὰ παραπλανήσωσι τὰς χωρισθείσας Ἐκκλησίας οἱ διαρρέυσαντες δέκα πέντε αἰῶνες τῆς διαιρέσεως καὶ τῆς ἀποξενώσεως καὶ τῆς ἀπομονώσεως αὐτῶν ἀπ' ἀλλήλων. Εἰδικώτερον ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ διαίρεσαντος αὐτὰς χριστολογικοῦ δόγματος εὑρον αὐτὰς ἐν πλήρει συμφωνίᾳ, καθ' ὅσον διὰ μέσου τῆς ὑπὸ τῶν διίσταμένων τούτων Ἐκκλησιῶν χρησιμοποιουμένης διαφόρου ὀρολογίας καὶ φρασεολογίας εἶδον ἐκφραζομένην τὴν αὐτὴν ἀλήθειαν περὶ τοῦ ἀρρήτου μυστηρίου τῆς σαρκώσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ τῆς ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἐνώσεως τῆς θεότητος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος. Τέλος διεπίστωσαν, ὅτι ἡ συμφωνία καὶ ἡ συνδιαλλαγή τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν δύναται νὰ στηριχθῇ ἐπὶ τῆς Χριστολογίας τοῦ ὑπ' αὐτῶν ὁμοφώνως τιμωμένου μεγάλου θεολόγου καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου, καὶ ἰδιαίτατα ἐπὶ τῆς φράσεως αὐτοῦ «μία φύσις (= ὑπόστασις) τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη», ἀλλ' ὀρθόδοξως καὶ οὐχὶ μονοφυσιτικῶς νοουμένης, ἐπὶ τῇ βάσει αὐτοερμηνείας τοῦ ἁγίου Κυρίλλου, ἐξαγομένης ἀβιάστως ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, ὡς ἐπειράθημεν ἡμεῖς νὰ ἀποδείξωμεν ἐνώπιον τῆς συνδιασκέψεως ἐκείνης². Διὰ τὸν λόγον τοῦτον αὕτη δύναται

νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς ἐναρξίς τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου μεταξὺ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ἀντιχάλκηδονείων Ἐκκλησιῶν, ἀσκήσασα ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν ἔκτοτε σημειωθείσων ἐξελίξεων : α) ἐν τῇ Γ' Πανορθόδοξῳ Διασκέψει τῆς Ρόδου, β) ἐν τῇ Α' Διασκέψει τῶν Ἀντιχάλκηδονείων Ἐκκλησιῶν ἐν Addis Abeba, καὶ γ) ἐν τῇ τελικῇ ἀποφάσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούνιον περὶ προπαρασκευῆς καὶ ἐναρξέως ἐπισήμου πλέον διαλόγου τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν ἐλασσόνων τούτων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ἀκριβῶς τὰς τρεῖς ταύτας τελευταίας ἐξελίξεις τῶν μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τῶν Ἀντιχάλκηδονείων σχέσεων θέλομεν ἐκθέσει κατωτέρω.

Πρῶτον, δύο καὶ ἡμισυ μῆνας μετὰ τὴν συνάντησιν τοῦ Aarhus τὸ θέμα τῶν σχέσεων μεταξὺ τῆς Ὁρθοδόξου καὶ τῶν Ἀντιχάλκηδονείων Ἐκκλησιῶν ἀπησχόλησε καὶ τὴν ἀπὸ 1-15 Νοεμβρίου 1964 συνελθοῦσαν ἐν Ρόδῳ Γ' Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, ἃν καὶ δὲν εἶχε, δυστυχῶς, περιληφθῇ ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει τὸ θέμα τοῦτο. Παρὰ τοῦτο ὅμως οἱ μετασχόντες τῆς Διασκέψεως ἀντιπρόσωποι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἠσχολήθησαν ἐπίσημως τε καὶ ἀνεπισήμως περὶ αὐτό, τοσοῦτω μᾶλλον ὅσῳ οἱ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶχον καὶ ρητὴν ἐντολὴν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου πρὸς τοῦτο. Ἐν πρώτοις, ὁ πρόεδρος τῆς Διασκέψεως μητροπολίτης Ἡλιοπόλεως καὶ Θείρων Μελιτών ἀπηύθυνε χαιρετισμὸν πρὸς τὰς Ἀντιχάλκηδονείους Ἐκκλησίας ἐν τῷ ἐναρκητήριῳ λόγῳ του εἰπὼν : « Ἀλλ' ἡ σχέσις ἡμῶν ἀπὸ τῆς Διασκέψεως ταύτης μετ' Ἰσῆς ἀγάπης καὶ τιμῆς ἐκτείνεται καὶ πρὸς τὰς σεβασμίας ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς καί, ἐν ὄψει τῆς μελλούσης συνελύσεως αὐτῶν ἐν Αἰθιοπία, πρωτοβουλία τοῦ εὐσεβοῦς αὐτοκράτορος Χάιλε Σελάσιε, ἀπευθύνομεν πρὸς αὐτὰς ἐγκάρδιον ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν ». Ἡμεῖς προσωπικῶς ὑπεβάλομεν ἐπίσημως εἰς τὴν ὀλομέλειαν τῆς Διασκέψεως, κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτῆς τῆς 10 Νοεμβρίου 1964, τὴν πρότασιν περὶ διευρύνσεως τῆς βάσεως τοῦ διεξαχθησομένου θεολογικοῦ διαλόγου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν Ρωμαιοκαθολικῆς, Παλαιοκαθολικῆς καὶ Ἀγγλικανικῆς,

ὄθσαν ἀγγλιστὶ ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ περιοδικῷ τῆς ἐν Brookline, Mass., τῆς Ἀμερικῆς Ἑλληνικῆς Θεολογικῆς Σχολῆς «Greek Orthodox Theological Review», Vol. X (1964-1965) Nr. 2, ὑπὸ τὸν τίτλον : «Unofficial Consultation between Theologians of Eastern Orthodox and Oriental Orthodox Churches, August 11-15, 1964, Papers and Minutes», edited by J. Romanides, P. Verghese, N. Nisiotis.

1. Ἐκκλησία 41 (1964) 456-461.

2. Βλέπ. Γ. Κ. Α. Ρ. Μ. Ι. Ρ. Η., Αἱ ἀρχαῖαι Ἀντιχάλκηδονεῖοι Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἡ βάσις τῆς ἐπανενώσεως αὐτῶν μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας. (Ἀνάτυπον ἐκ τῆς «Θεολογίας» 1964-1965). Ἀθῆναι 1965. Τὰ πρακτικὰ τῶν διεξαχθεισῶν ἐν Aarhus συζητήσεων μετὰ τῶν γενομένων εισηγήσεων καὶ τῆς κοινῆς ἐκθέσεως ἐδημοσιεύ-

ὥστε νὰ καταστῆ οὗτος «γενικὸς μεθ' ὅλων τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ὅσαι διατηροῦσι τὴν δογματικὴν πίστιν τῶν ἀρχαίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, οἷαι εἶναι ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ἡ Παλαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, αἱ μονοφυσιτίζουσαι Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς, (αἱ καταδικάσασαι τὸν Εὐτυχῆ καὶ τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ), ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία καὶ αἱ συντηρητικώτεραι Προτεσταντικαὶ Ἐκκλησίαι κειχωρισμένως ἐκάστη...». Ἀλλ' ἐνῶ ὁ πρόεδρος, διὰ λόγους τυπικούς, ἀπέκλισε τὴν ἐπίσημον συζήτησιν τοῦ θέματος τούτου ὑπὸ τῆς Διασκέψεως, ἐν τούτοις ἐν τῇ τελευταίᾳ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 14 Νοεμβρίου 1964 ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον νὰ εἰσηγηθῆ εἰς τὴν ὀλομέλειαν τὴν υἱοθετηθεῖσαν ὁμοφώνως ὑπ' αὐτῆς πρότασιν περὶ παρεμβολῆς ἐν τῷ τελικῷ μηνύματι τῆς Διασκέψεως πρὸς τὰς Ἐκκλησίας ἰδιαιτέρου «ἀδελφικοῦ χαιρετισμοῦ» αὐτῆς «πρὸς τὰς σεβασμίας ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς», ἀποτελοῦντος οἰονεὶ ἀνταπόκρισιν εἰς τὰ ἐν Aarhus ἀποφασισθέντα καὶ συνεχεῖαν αὐτῶν, ἔχοντος δὲ ὡς ἐξῆς: «Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἡ Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις μετὰ τῆς αὐτῆς ἀγάπης καὶ τιμῆς στρέφει τὴν σκέψιν αὐτῆς καὶ πρὸς τὰς σεβασμίας ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς, πρὸς ἃς καὶ ἀπευθίνει ἔνθερον ἀδελφικὸν χαιρετισμὸν, ἐκφράζουσα τὴν εὐχὴν καὶ ἐλπίδα τῆς ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὅτι ὁ εἷς καὶ αὐτὸς Κύριος εὐλογῆσθαι πᾶσαν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῶν ἀδελφικῶν ἡμῶν σχέσεων». Ὁ δὲ πρόεδρος τῆς Διασκέψεως ἐτόνισεν, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία «μηδαμῶς παρέλειψε τὴν ἐκδήλωσιν σεβασμοῦ καὶ τιμῆς ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπιθυμίας προσεγγίσεως πρὸς τὰς σεβασμίας ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς, τὰς πασῶν τῶν ἄλλων ἐγγύτερον ἡμῶν εὐρισκομένας»³. Τὸ συμπέρασμα ἡμῶν ἐκ πάντων τῶν διαμειφθέντων ἐν Ρόδῳ, ἔσω καὶ ἔξω τῆς Διασκέψεως, περὶ τῆς ἐνάρξεως ἐπισήμου θεολογικοῦ διαλόγου μετὰ τῆς Ὀρθοδόξου καὶ τῶν Ἀντιχαλκηδονεῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι, ὅτι ἡ μὴ λήψις τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως ὀφείλεται οὐχὶ εἰς οὐσιαστικὸν τινα λόγον, ἀλλ' εἰς ἀπλοῦν διαδικαστικὸν τοιοῦτον, τ.έ. εἰς τὴν μὴ ἔγκαιρον ἀναγραφὴν αὐτοῦ μετὰ τῶν θεμάτων τῆς ἡμερησίας διάταξεως.

Δεύτερον, δύο μῆνας βραδύτερον, ἦτοι ἀπὸ 15-21 Ἰανουαρίου 1965, συνήλθεν ἐν Addis Abeba τῆς Ἀβησσυνίας ἡ Α' Διάσκεψις τῶν Προκαθημένων τῶν Ἀντιχαλκηδονεῶν Ἐκκλησιῶν, προσκλήσει τοῦ εὐσεβοῦς αὐτοκράτορος τῆς Ἀβησσυνίας Χάιλε Σελάσιε Α', μιμηθέντος ἐν τούτῳ τὸ παράδειγμα τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Εἰς ταύτην προσεκλήθησαν καὶ οἱ Προκαθημένοι τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, οἵτινες ὅμως ἔκριναν, ὅτι δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ παραστῶσι προσωπικῶς, —πιθανῶς λόγῳ τοῦ τρόπου τῆς προσκλήσεως, τῆς ἐλλείψεως ἰσχυροῦς χρόνου πρὸς μελέτην τῶν θεμάτων καὶ καταρτισμὸν ἡμερησίας δια-

τάξεως, ἀποδεκτῆς ὑπὸ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ γενικῶς τοῦ ἀπροπαρασκευάστου τῆς Διασκέψεως—, ἀπεφάσισαν δ' ὅμως νὰ ἀποστείλωσι παρατηρητὰς εἰς ταύτην⁴. Ἀλλ' εἰς τὰς παραμονὰς τῆς ἀναχωρήσεως αὐτῶν δι' Addis Abeba ἐλήφθη ἐκείθεν εἰδοποιήσις τῆς Γραμματείας τῆς Διασκέψεως, ὅτι ἀνεβλήθη ἡ Διάσκεψις καθ' ὁ μέρος ἀφεώρα τὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας, περιορισθεῖσα μόνον μετὰ τῶν Ἀντιχαλκηδονεῶν Ἐκκλησιῶν. Οὕτω τῆς Διασκέψεως ταύτης μετέσχον μόνον οἱ Προκαθημένοι τῶν πέντε Ἀντιχαλκηδονεῶν Ἐκκλησιῶν, ἔχοντες περὶ αὐτοὺς περὶ τοὺς πέντε ἰδίους κληρικούς καὶ θεολόγους ἕκαστος, ἦτοι α) ὁ Πατριάρχης τῆς Κοπτικῆς Ἐκκλησίας Κύριλλος ΣΤ', β) ὁ Πατριάρχης τῆς Συροϊακωβιτικῆς Ἐκκλησίας Ἰάκωβος Γ', γ) ὁ Καθολικὸς τῆς Ἀρμενικῆς Ἐκκλησίας (Ἐτσμαδ-τζιν) Βασκέν Α' μετὰ τοῦ Καθολικοῦ τῆς Κιλικίας Κορέν Α', δ) ὁ Καθολικὸς τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας Βασίλειος, ἀναπληροῦμενος (λόγῳ ἀσθενείας) ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τοῦ Χάραρ Θεοφίλου, καὶ ε) ὁ Καθολικὸς τῆς Μαλαμπανικῆς Ἐκκλησίας Βασίλειος. Πρὸς τὴν Διάσκεψιν ἀπηύθυνε τηλεγραφικῶς ὁ Παν. Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀθναγόρας «ἐγκάρδιον χαιρετισμὸν καὶ συγχαρητήρια, εὐχρηθεὶς πλήρη ἐπιτυχίαν καὶ συνάντησιν πασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐν προσεχῇ μέλλοντι»⁵.

Ἡ Διάσκεψις εἶχεν ὡς σύνθημα: «ἡνωμένοι ἐν τῇ πίστει», προπαρασκευάσθη δὲ δεόντως ὑπὸ δεκαμελοῦς μικτῆς Ἐπιτροπῆς ἐξ ἀντιπροσώπων πασῶν τῶν Ἀντιχαλκηδονεῶν Ἐκκλησιῶν, συνεδριασάσης κατὰ τὰς προηγηθείσας τέσσαρας ἡμέρας. Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη ὄφειλε νὰ προπαρασκευάσῃ τὸ ἔργον τῆς Διασκέψεως τῶν Προκαθημένων, καταρτίζουσα τὴν ἡμερησίαν διάταξιν καὶ τὰ σχέδια τῶν κοινῶν ἀποφάσεων. Εἰδικώτερον, συμφώνως πρὸς τὸ κοινοποιηθὲν καὶ ἡμῖν πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς, ὄφειλε α) νὰ εὖρη τοὺς τρόπους καὶ τὰ μέσα χειρισμοῦ τῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζουσιν αἱ Ἀντιχαλκηδόνεοι Ἐκκλησίαι ἐπὶ μέρους καὶ ἀπὸ κοινοῦ· β) νὰ ὑποδείξῃ τοὺς τρόπους καὶ τὰ μέσα πρὸς συνεργασίαν ἐν τῇ θεολογικῇ ἐκπαιδεύσει· γ) νὰ ἐρευνήσῃ τὰς δυνατότητας συνεργασίας ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ (Ἱεραποστολῆς)· δ) νὰ ἐπιδιώξῃ συμφωνίαν ἐν τῷ θεματι: «ποῖα πρέπει νὰ εἶναι αἱ σχέσεις πρὸς τὰς ξένας Ἐκκλησίας»· ε) νὰ ἀναζητήσῃ τὸν τρόπον καὶ τὸν μόνιμον ὀργανισμὸν πρὸς διατήρησιν σταθερῶν σχέσεων μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ δὲ Διάσκεψις τῶν Προκαθημένων, τῆς ὁποίας κύριος σκοπὸς ἦτο ἡ συνάντησις καὶ ἡ ἀμοιβαία καὶ πληρεστέρα γνωριμία αὐτῶν καὶ γενικῶς ἡ ἐνίσχυσις τῶν μετὰ τῶν Ἀντιχαλκηδονεῶν Ἐκκλησιῶν σχέσεων, θὰ ἔδει νὰ συζητήσῃ ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω θεμάτων τῆς καταρτισθείσης ὑπὸ τῆς προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἡμερησίας

3. Βλέπ. Ἰ.ω. Καρμίρη, Ὀρθοδοξία καὶ Ρωμαιοκαθολικισμός. Τεύχος II: Ἡ Γ' Πανορθόδοξος Διάσκεψις τῆς Ρόδου καὶ ἡ Γ' φάσις τῆς Β' Βατικανέου Συνόδου. Ἀθῆναι 1965, σ. 10, 18, 30/1, 98/9.

4. Σημειωτέον ὅτι ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εὐθὺς μετὰ τὴν λήψιν τῆς προσκλήσεως τοῦ Αἰθιοπικοῦ Αὐτοκράτορος, ὥρισε πέντε παρατηρητὰς, ἦτοι τρεῖς ἐπισκόπους καὶ δύο καθηγητὰς, ἐν οἷς καὶ τὸν γράφοντα.

5. «Ὀρθόδοξος Παρατηρητῆς» 31 (1965) Νο 540, σ. 92.

διατάξεως, ἥτις περιέλαβε τελικῶς τὰ ἐπόμενα θέματα: α) τρόπος καὶ μέσα ἐπιλύσεως τῶν κοινῶν προβλημάτων τῶν Ἀντιγαλκηδονείων Ἐκκλησιῶν β) τρόπος καὶ μέσα συνεργασίας αὐτῶν ἐν τῇ θεολογικῇ ἐκπαιδεύσει γ) δυνατότης συνεργασίας αὐτῶν ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ δ) σχέσεις πρὸς τὰς ξένας Ἐκκλησίας ε) ἴδρυσις ὁργανισμοῦ πρὸς διατήρησιν μονίμων σχέσεων μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν στ) εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη ἐν τῷ κόσμῳ.

Πράγματι ἡ Διάσκεψις, συνεδριάσασα ἀπὸ 15-21 Ἰανουαρίου, συνεζήτησε καὶ ἔλαβεν ἀποφάσεις ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω θεμάτων, ἃς περιέλαβεν ἐν 15σελίδῳ ἐκθέσει αὐτῆς, κυκλοφορηθεῖσα ἀγγλιστί. Αὕτη διαίρειται εἰς πέντε κεφάλαια, ἅτινα ἐπιγράφονται: α) ὁ σύγχρονος κόσμος καὶ αἱ ἡμέτεροι Ἐκκλησίαι, β) συνεργασία ἐν τῇ θεολογικῇ ἐκπαιδεύσει, γ) συνεργασία ἐν τῷ Εὐαγγελισμῷ, δ) σχέσεις μετὰ τῶν ξένων Ἐκκλησιῶν, καὶ ε) ὁργανισμὸς πρὸς διατήρησιν μονίμων σχέσεων μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἄλλ' ἰδιαίτερος ἐνδιαφέρει ἡμᾶς ἐνταῦθα τὸ δ' κεφάλαιον⁶ περὶ τῶν σχέσεων τῶν Ἀντιγαλκηδονείων Ἐκκλησιῶν πρὸς τὰς ἄλλας χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, καὶ δὴ α) πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, β) πρὸς τὴν Ρωμαιοκαθολικὴν Ἐκκλησίαν, καὶ γ) πρὸς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας-μέλη τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Εἰδικώτερον ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν Ὁρθόδοξον Καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἡ Διάσκεψις τῆς Addis Abeba ἀπεφάσισε τὰ ἑξῆς: «...Ἐνδιαφερόμενοι περὶ συνόλου τῆς Χριστιανοσύνης, ἔχομεν κατὰ νοῦν τὴν ἔνωσιν μετὰ πασῶν τῶν Ἐκ-

κλησιῶν. Ἀπὸ ἐπόψεως ὅμως στενοτέρας πρὸς ἡμᾶς ὁμοίωτος ἐν τῇ πίστει καὶ πνευματικῆς συγγενείας μετ' ἡμῶν ἔχομεν ἀνάγκη νὰ καλλιεργήσωμεν διαφοροὺς προσεγγίσεις ἐν ταῖς μετ' αὐτῶν σχέσεσιν ἡμῶν. Ἡ σκέψις αὕτη ἄγει ἡμᾶς νὰ ἀσχοληθῶμεν κατὰ τὸ πρῶτον βήμα ἡμῶν περὶ τὸ ζήτημα τῆς σχέσεως ἡμῶν πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, μετ' ἧς τὴν αὐτὴν πίστιν καὶ κοινωνίαν ἔχομεν μέχρι τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου τοῦ 451, ὁπότε ἐπῆλθεν ἡ διαίρεσις⁷. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὰς χριστολογικὰς ἔσθιδας, αἱ ὁποῖαι προὐκάλεσαν τὴν διαίρεσιν, ἐλπίζομεν, ὅτι μελέται ἀπὸ κοινῆς ἐν πνεύματι ἀμοιβαίας κατανοήσεως δύνανται νὰ ἐπιχύσωσι φῶς ἐπὶ τῆς σηματολογίας τῶν θέσεων ἐκατέρωθεν. Οὕτως ἀποφασίζομεν, ὅπως ἀποκτήσωμεν νέαν μελέτην περὶ τῆς χριστολογικῆς διδασκαλίας κατὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτῆς ἀρχήν. Τὴν μελέτην ταύτην δύνανται νὰ ἀναλάβωσιν οἱ ἡμέτεροι θεολόγοι, ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὰς προτέρας ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου μελέτας, ὡς καὶ τὰς ἀνεπισημοὺς συσκέψεις, τὰς γενομένας ἐν συναρτήσει πρὸς τὰς συνελεύσεις τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἐν τῷ μεταξύ ἐγγίνομεν, ὅπως αἱ Ἐκκλησίαι ἡμῶν ἐπιδιώξωσι στενοτέρας σχέσεις μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ συνεργάζωνται μετ' αὐτῆς ἐπὶ πρακτικῶν ζητημάτων».

Εὐδὴλον λοιπὸν ὅτι ἡ Διάσκεψις ἐνέκρινε τὴν ἐπιδιώξιν στενοτέρων σχέσεων καὶ τὴν συνεργασίαν τῶν Ἀντιγαλκηδονείων Ἐκκλησιῶν μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἣν διέκρινεν ἀπὸ πασῶν τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν, λόγῳ μεζζονος πνευματικῆς συγγενείας καὶ ὁμοίωτος ἐν τῇ πίστει, ἀνέθηκε δὲ εἰς τοὺς θεολόγους αὐτῆς, ὅπως προβῶσιν εἰς νέαν βαθύτεραν μελέτην τῆς ὑφισταμένης χριστολογικῆς διαφορᾶς μεταξύ τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τῶν Ἀντιγαλκηδονείων, ἐπὶ τῇ βῆσει τῶν παλαιότερων καὶ τῶν νεωτέρων σχε-

6. Παραθέτομεν ἐνταῦθα πεμφοθεῖσαν ἡμῖν σύντομον περίληψιν ἀγγλιστί τῶν τριῶν πρώτων κεφαλαίων τῆς ἐκθέσεως: «The first chapter is of interest in that the document begins with a consideration of the problems posed by life in the modern world. It devotes attention to problems of integrating youth and laity in the ministry of the Church. The Conference has recommended to the member churches that each church appoint an expert committee to study the problems in this area and to make available to the other churches the results of these studies. This chapter also deals with problems of family life, spiritual renewal, Christian education, Christian literature, and monastic life, as well as practical questions of church administration, church calendar, etc. Chapter II, on Theological education emphasizes the need for theological education being given in the context of the modern world, and with great emphasis on field work. Question of a common curriculum for the churches as well as of exchange of students and professors among the seminaries of the Oriental Churches were also taken up. There is also a proposal to build a common centre of advanced studies and research which will also be open to members of other churches interested in learning about the Oriental Orthodox Churches. Chapter III on Evangelism is a theologically interesting chapter but has very few concrete decisions articulated. This was not because the Conference did not feel the urgency of evangelism, but felt that due to the special environment in which Oriental Churches were functioning, it would be unpolicy to say too much. The Conference felt that it was more important to make some actual plans for evangelism among the non-Christians of Africa than to say something about it, and that all churches should cooperate in this particular task».

7. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι ἡ ἀσθενέστερα ὁμοίωτος ἐν τῇ πίστει καὶ πνευματικῆς συγγενείας μεταξύ Ὁρθοδόξων καὶ Ἀντιγαλκηδονείων κατεδείχθη ἐν τῇ συσκέψει τοῦ Aarhus, ἐξήρθη δὲ καὶ νῦν ἰδίως ὑπὸ τοῦ Ἀυτοκράτορος καὶ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας. Πλὴν τούτου δ' ὅμως ὁ Ἀυτοκράτωρ ἐν τῷ ἐναρκητήριῳ λόγῳ του ἐξέφρασε προσέτι τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἡ Διάσκεψις αὕτη θὰ συμβάλῃ ἀμέσως μὲν εἰς τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, ἐμμέσως δὲ καὶ εἰς τὴν ἐνότητα πάντων τῶν ἀνθρώπων. Ἀφοῦ δὲ σήμερον ἀναζητεῖται πανταχοῦ ἡ ἐνότης ὑπὸ τε τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Κρατῶν, εὐλόγως ἐλπίζεται ὅτι προσεγγίσει τὸ τέλος τῆς διαιρέσεως τῆς χριστιανικῆς Ἀνατολῆς εἰς δύο μεγάλα τμήματα. Ἐμνήσθη δ' ἐπίσης ὁ Ἀυτοκράτωρ καὶ τῶν δεσμιῶν τῆς Αἰθιοπίας μετὰ τῆς Βυζαντινῆς αυτοκρατορίας, ὡς καὶ τῆς ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν αυτοκρατόρων συγκλήσεως τῶν ἀρχαίων Συνόδων, ὧν τὸ παράδειγμα συνεχίζει καὶ αὐτός. Καὶ ἐν τέλει συνέστησεν ἐνότητα πνεύματος καὶ στερότητα ἐργασίας, διότι ἡ ἰσχὺς ἐγκρίεται ἐν τῇ ἐνότητι, ἡ δὲ ἐπιτυχία εἶναι καρπὸς τῆς συνεργασίας. Τέλος καὶ ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Αἰθιοπικῆς Ἐκκλησίας ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Χάραρ Θεόφιλος ἐν τῷ ἐπὶ τῇ λήξει τῆς Διασκέψεως λόγῳ του ἐξέφρασε, μεταξύ ἄλλων, τὴν ἐλπίδα, ὅτι ὁ Θεὸς θὰ εὐδοκήσῃ νὰ ἐπισυναγάγῃ τὰς Ὁρθοδόξους καὶ τὰς Ἀντιγαλκηδονεῖους Ἐκκλησίας εἰς τὴν πρὸ τοῦ σιγματος τοῦ ε' αἰῶνος ἐνότητα. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν ἐτόνισεν ὅτι προέχει ἡ προσπάθεια ἐνώσεως μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀπὸς ἣν καὶ ἐν τῇ πίστει καὶ ἐν τῇ πνευματικῇ συγγενείᾳ ἐγγύτερον ἢ πρὸς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας προσκείμεθα».

τικῶν μελετῶν, καὶ κατ' ἐξοχὴν τῆς γενομένης ἐν τῇ συναντήσῃ τοῦ Aarhus, τὸ θετικὸν καὶ ἐλπιδοφόρον πόρισμα τῆς ὁποίας ἀναμφισβητήτως ἐπηρέασε τὴν τε Διάσκεψιν καὶ τὸν Αὐτοκράτορα διὰ τὴν πρόσκλησιν αὐτῆς, ὡς προεῖρηται. Πράγματι δὲ ἐν τέλει προέβη ἡ Διάσκεψις εἰς σύστασιν μονίμου Ἐπιτροπῆς, ἵνα καθορίσῃ τὸν τρόπον καὶ τὰ μέσα τῆς προσεγγίσεως πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν πρῶτον, εἶτα δὲ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας, ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς ἀρχαίας, πρὸ τῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνος, ἐνότητος.

Ἐν συνεχείᾳ ἡ Διάσκεψις ἀναφέρεται ἐν τῇ ἀποφάσει αὐτῆς καὶ εἰς τὰς σχέσεις τῶν Ἀντιγαλκηδονείων Ἐκκλησιῶν πρὸς τὰς ἄλλας Ἐκκλησίας καὶ, ἀκολουθοῦσα τὸ παράδειγμα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐνέκρινε τὸν διάλογον μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας («ἐπὶ ἴσου ἐπιπέδου Ἐκκλησιῶν») (ἢ «ἐπὶ ἴσοις ὅροις»), ὡς ἔχουσιν ἤδη ἀποφασίσει οἱ Ὁρθόδοξοι, μεθ' ὧν εὐλόγως ἐπιζητεῖται ὑπὸ τῶν Ἀντιγαλκηδονείων ἡ συνεργασία ἐν τῇ διεξαγωγῇ τοῦ διαλόγου μετὰ τῶν Δυτικῶν), ἀλλὰ μετὰ τὴν κατάργησιν ὑπὸ τῆς Ρώμης τῆς Οὐνίας καὶ τοῦ προσηλυτισμοῦ, ὧν τὴν κατάργησιν ἔχουσιν ἤδη ζητήσει καὶ οἱ Ὁρθόδοξοι, ἀφ' ἑτέρου δέ, διαδηλώσασα τὴν ἐκτίμησιν αὐτῆς πρὸς τὴν Οἰκουμένην Κίνησιν καὶ τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐνέκρινε τὴν καλλιέργειαν στενοτέρων σχέσεων μετὰ τῶν μετεχουσῶν τοῦ Συμβουλίου τοῦτου Ἐκκλησιῶν, καὶ μάλιστα μετὰ τῆς Παλαιοκαθολικῆς καὶ τῆς Ἀγγλικανικῆς, μεθ' ὧν ἀρχίζουσιν ἤδη διάλογον καὶ οἱ Ὁρθόδοξοι⁸.

8. Ἴδου τὸ κείμενον τῆς σχετικῆς ἀποφάσεως: «Relations with the Roman Catholic Church. With the Church of Rome also we shared the same faith and communion till the Council of Chalcedon in 451, and then the division took place. We rejoice about the new awareness which the Roman Catholic Church has begun to show of the need on its part for recognizing the other churches, particularly the Orthodox Churches of the East. With this new spirit in view, we suggest that we should be willing to enter into conversation with the Roman Catholic Church with a view to closer understanding. In our relationship with it the principle of dialogue on the level of Churches must be adopted. In this connection, we should ask the Roman Catholic Church to reconsider its theory and practice both of maintaining uniate churches and of proselytizing among members of our churches. We are happy to note that the Eastern Orthodox Churches have also expressed a positive attitude in regard to establishing a dialogue with the Roman Catholic Church, and we hope that it will be possible for our churches to proceed in this direction in collaboration with them.

Relations with other member Churches of the W.C.C. With the non-Orthodox member churches of the World Council of Churches we have cordial relations through it and we hope and pray that God will open the way for our mutual understanding and cooperation wherever possible. Of these churches, the Old Catholic Church and the Anglican Churches must be considered in a special way. The Anglican Churches, for instance, have always shown appreciation for the Orthodox Churches of the East, and we trust that this will lead to a fruitful dialogue between them and our Churches. Our churches have also been in contact with the other member churches

Τοιοῦτον, ἐν πάσῃ δυνατῇ συντομίᾳ, ὑπῆρξε τὸ ἔργον τῆς Διασκέψεως τῆς Addis Abeba⁹, ἣτις ἀποτελεῖ ἀναντιρρήτως σταθμὸν μέγαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῇ ζωῇ τῶν τέως ἀπομεμαχρυσμένων ἀλλήλων Ἀντιγαλκηδονείων Ἐκκλησιῶν, αἵτινες διὰ πρώτην φοράν μετὰ 15 αἰῶνας κατώρθωσαν νὰ συγκροτήσῃσι τοιαύτην κοινὴν συνδιάσκεψιν, χάρις εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Αἰθίοπος Αὐτοκράτορος Χάϊλε Σελάσιε Α', δικαίως ἀνακηρυχθέντος διὰ τοῦτο ὑπὲρ τῆς Διασκέψεως «προστατὸν τῆς πίστεως».

Τρίτον καὶ τελευταῖον, ὡς ἐπιστέγασμα τῆς ὅλης κατὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους φιλενωτικῆς κινήσεως μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀρχαίων Ἀντιγαλκηδονείων Ἐκκλησιῶν ἀποτελεῖ τὸ ἀπὸ 9 Ἰουνίου 1965 ἐγκύκλιον γράμμα τοῦ Παν. Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηνῶν πρὸς τὰς Αὐτοκεφάλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας, δι' οὗ ἀνακοινοῦται τὸ πρόγραμμα ἐνάρξεως ἐπίσημου θεολογικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ διαλόγου μετὰ πασῶν τῶν εἰρημένων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς διὰ τῆς συστάσεως τῶν οἰκείων Ἐπιτροπῶν μελέτης καὶ διεξαγωγῆς θεολογικῶν συζητήσεων καὶ ἐνωτικῶν διαπραγματεύσεων. Προηγουμένως τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐμελέτησε τὸ θέμα τοῦτο δι' εἰδικῆς Ἐπιτροπῆς, ἣτις ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν ἀπασαν τὴν ἄχρι τοῦδε ἐξέλιξιν τῶν σχέσεων μετὰ τῶν ἀδελφῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ὑπέβαλε πρὸς τὸν Παν. Οἰκουμενικὸν Πατριάρχον καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Ἱερὰν Σύνοδον ἐμπεριστατωμένην θετικὴν πρότασιν. Ταύτην κρίνομεν σκόπιμον, ὅπως παραθέσωμεν ὀλόκληρον ἐνταῦθα, ἔχουσιν ὡς ἔπεται :

of the World Council of Churches. In our mutual relationship there have been, and still there exist, difficulties which arise from certain attempts at proselytism made by some of the Protestant Churches. We hope that such attempts will cease. We believe that God who has brought our churches and the other member churches of the World Council of Churches together into friendly relations through that Council, will help us to grow in fellowship with one another and restore us all into fullness of unity in His own time and in the manner He ordains.

The Ecumenical Movement. Before we conclude, we would like to express a genuine appreciation of the whole Ecumenical Movement such as that made manifest through the World Council of Churches. The new spirit of fellowship, mutual understanding and cooperation fostered by the Ecumenical Movement has had beneficial effects in the life of all the churches involved. We hope and pray that God will strengthen every effort made for the progress of the Ecumenical Movement to enable the churches to fulfil their mission through common and concerted efforts in ever greater faithfulness to our common Lord Jesus Christ».

9. Ἀποφεύγοντες νὰ προβῶμεν ἐνταῦθα εἰς λεπτομερῆ ἐκθεσιν πάντων τῶν ἀποφασισθέντων, περιοριζόμεθα νὰ μνημονεύσωμεν μόνον τὰς ἐπομένους πέντε σπουδαίας ἀποφάσεις τῆς Διασκέψεως: α) Ἐπεβεβαιώθη ἡ ἐμμονὴ τῶν Ἀντιγαλκηδονείων Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πίστει, τῇ βασιζομένῃ ἐπὶ τῆς ἁγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως. β) Διεπιστόθη ἡ ἀνάγκη, ὅπως οἱ λαϊκοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἀναλαμβάνουσι πραγματικὰς εὐθύνas ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ πρὸ πάντων ἡ νεολαία πρέπει νὰ ἔχη τὴν δυνατότητα νὰ λαμβάνῃ ἐνεργὸν μέρος ἐν αὐτῇ. γ) Προϋτάθη ἡ ἀναθεώρησις τῶν κανόνων τῆς νηστείας, ἡ ἀνανέωσις τοῦ μοναχισμοῦ καὶ ἡ ἐνοποίησης

«Ἡ κατ' ἀνατολὰς ἀγία ἡμῶν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, εἰσερχομένη εἰς νέαν περίοδον τῶν σχέσεων αὐτῆς πρὸς τὸν κόσμον τῆς Δύσεως, ὑπὸ τὰ διάφορα αὐτοῦ σχήματα, μεθ' οὗ καὶ εὐρηται ἤδη αὐτὴ εἰς συνεργασίαν καὶ ἐπαφάς, εἴτε ἐν δογματικαῖς συζητήσεσιν, εἴτε ἐν «Διαλόγῳ», ὁσημέραι προαγομένῳ καὶ ἀναπτυσσομένῳ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ στρέψῃ ἐν ἀγάπῃ τὴν προσοχὴν αὐτῆς καὶ πρὸς τὰς σεβασμίας ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς, αἵτινες ἔμειναν ἀπὸ τοῦ ε' αἰῶνος καὶ ἐφεξῆς ἐν ἀποξενώσει ἀπ' αὐτῆς, οὐχὶ πάντοτε καὶ ἀποκλειστικῶς διὰ λόγους δογματικούς, ἀλλὰ καὶ ἐξ αἰτίων πελλοῦς ἱστορικῶν καὶ ἄλλων.

Ἡ κατὰ σύστημα πλέον προώθησις καὶ καλλιέργεια τῶν σχέσεων μετὰ τῶν σεβασμίων τούτων Ἐκκλησιῶν, ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν ὑπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας θεωρουμένων, ἀνταποκρίνεται ἀπολύτως πρὸς ἡδὴ πανορθόδοξως ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν σχετικῶς, καὶ δὴ εἰς τε τὴν Α' ἐν Ρόδῳ Πανορθόδοξον Διάσκεψιν, ἐν ἔτει 1961, ἐν ἧ καὶ τὸ θέμα τοῦτο τῶν μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν σχέσεων οὐ μόνον ἀνεγράφη εἰς τὸν κατάλογον τῶν θεμάτων τῆς Πανορθόδοξου Προσυνόδου διὰ λέξεων θερυμῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον μελέτης ἐν εἰδικῇ ὑποεπιτροπῇ τῆς Διασκέψεως καὶ εἶτα καὶ εὐρυτέρας κοινῆς ἐπαφῆς μετὰ τῶν ἐν τῇ Διασκέψει ἐκείνῃ παραστάντων Παρατηρητῶν τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων, ἀνταλλαγείσων τότε οἰκοδομητικῶν διὰ τὸ ὅλον θέμα ἀπόψεων, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Γ' Πανορθόδοξῳ Διασκέψει τοῦ παρελθόντος ἔτους, καθ' ἣν καὶ ἐγένετο σχετικὴ πρότασις (ἴδε Πρακτικὰ τῆς Διασκέψεως, σελ. Η/3), περὶ διευρύνσεως τοῦ Διαλόγου καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῶν Ἀνατολικῶν τούτων Ἐκκλησιῶν, ἐδόθη καὶ ἰδιαιτέρα θέσις εἰς τὸ θέμα τοῦτο ἐν τῷ τελικῷ Μηνύματι τῆς Διασκέψεως, ὅπερ καὶ δι' ἐκφράσεων θερυμῶν διατυπώσῃ τὴν εὐχὴν, ἀλλὰ καὶ ὑπομνησκει ταῖς ἀδελφαῖς Ὁρθόδοξοις Ἐκκλησίαις τὴν ἀνάγκην «πάσης περαιτέρω ἀναπτύξεως τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων» μετὰ τῶν σεβασμίων τούτων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. (ἴδε Πρακτικὰ Γ' Πανορθ. Διασκέψεως, σελ. ΙΑ/4).

Ἐπὶ πλέον τοῦτο συμπύπτει πρὸς τὴν ὁμόθυμον ἔφεσιν καὶ αὐτῶν τούτων τῶν ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς ἔνωσιν μετὰ τῆς Ὁρθοδοξίας, πολυλαχῶς ἀπὸ μέρους αὐτῶν ἐκδηλωθεῖσαν, πιστωθεῖσαν τοῦ ἡμερολογίου. δ) Διεκνήρυχθη ἡ ἀνάγκη τῆς ἀποκαταστάσεως τῆς εἰρήνης τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἰσότητος μετὰ τὸ πάντων τῶν λαῶν. (Βλέπ. ἀνωτέρω καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. 4. ὑποσημείωσιν). ε) Ὁρίσθη μόνιμος συντονιστικὴ Ἐπιτροπὴ συνεχείας: (In order to carry out the decisions of this Conference and to coordinate the efforts made by the various Churches in this respect we resolve that a permanent machinery should be established. So we appoint a standing Committee consisting of two representatives recommended by each Church, who will have the following duties: a) To follow up the work of this Conference; b) To arrange for the appointment of special committees to study the questions referred to in the resolutions of this Conference; c) To study in detail the proper and efficient ways and means for the establishment of permanent organization and Secretariat for our Churches...».

δὲ καὶ διὰ τῆς ἀποφάσεως αὐτῶν ἐν τῇ ἐν Ἀδδίς—Ἀμπέμπα, κατὰ Ἰανουάριον ἐ.ε., συνελθούσῃ Διασκέψει αὐτῶν, ἐχοῦσης ἐπιλέξει οὕτως: «...Ἐνδιαφερόμενοι περὶ τῆς Χριστιανοσύνης συνόλου, ἔχομεν κατὰ νοῦν τὴν ἔνωσιν μετὰ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀπὸ ἐπιφύσεως ὅμως στενοτέρας πρὸς ἡμᾶς ὁμοιότητος ἐν τῇ πίστει καὶ πνευματικῆς συγγενείας μεθ' ἡμῶν, ἔχομεν ἀνάγκην νὰ καλλιεργήσωμεν διαφόρους προσεγγίσεις μετ' αὐτῶν, ἡ δὲ σκέψις αὕτη ἄγει ἡμᾶς νὰ ἀσχοληθῶμεν, κατὰ τὸ πρῶτον βῆμα ἡμῶν, εἰς τὸ ζήτημα τῆς σχέσεως ἡμῶν μετὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν, μεθ' ἧς τὴν αὐτὴν πίστιν καὶ κοινανίαν εἴχομεν μέχρι τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, τῷ 451, ὅτε καὶ ἐπῆλθεν ἡ διαίρεσις...».

Κατόπιν τῶν δεδομένων τούτων καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κτηθείσης ἐπὶ τοῦ προκειμένου πείρας τῆς Ὁρθόδοξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτῆς μετὰ τῶν λοιπῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν, τὰ κατὰ σειρὰν στάδια ἀνεξίτητος τῶν σχέσεων τούτων τῆς κατ' ἀνατολὰς ἀγίας ἡμῶν Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας μετὰ τῶν σεβασμίων τούτων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀνατολῆς, κρίνεται ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ καθορισθῶσιν ὡς ἐξῆς :

Προλείανσις τοῦ ἐδάφους, συντελεσμένη δι' ἐπαφῶν, παντοίων ἐπικοινωνιῶν, ἀμοιβαίων ἐπισκέψεων εἰς διάφορα ἐπίπεδα, ἀνταλλαγῆς καθηγητῶν, φοιτητῶν κλπ., παραλλήλως δὲ καὶ θεολογικῆς προπαρασκευῆς τοῦ ἔργου, ἡ ὅποια καὶ θὰ ἡδύνατο νὰ ἀναλυθῇ ὡς ἀκολουθῶς :

α) Σύστασις ἐκατέρωθεν Θεολογικῶν Ἐπιτροπῶν, μιᾶς Διορθόδοξου καὶ ἑτέρας Διανατολικῆς, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν συσταθεισῶν τοιούτων διὰ τὰς Ὁρθόδοξο—Ἀγγλικανικὰς καὶ Ὁρθόδοξο—Παλαιοκαθολικὰς συζητήσεις.

β) Μελέτη ὑφ' ἐκατέρωθεν τῶν ὡς ἄνω Ἐπιτροπῶν, κεχωρισμένως, τῶν θεμάτων τῶν ἀμεσώτερον ἀπτομένων τῶν θεολογικῶν διαφορῶν μεταξὺ Ὁρθοδοξίας καὶ Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ δυναμένων κατ' ἀρχὴν νὰ συνοψισθῶσιν εἰς τὰ ἀκόλουθα σημεῖα : 1. τὰ ἱστορικὰ αἷτια τῆς διενέξεως μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, 2. ἡ ἐνεστῶσα περὶ τὴν Χριστολογία θέσις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, καὶ 3. εἴ τινα ἄλλα θέματα γενικωτέρου, δογματικοῦ, ἱστορικοῦ καὶ κανονικοῦ χαρακτῆρος (περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν, τὴν διοίκησιν καὶ τὰς δικαιοδοσίας ἀναγόμενα) καὶ ἄλλα.

γ) Μετὰ τὸ πέρασ τῶν ἀφοτέρωθεν μελετῶν ἐπὶ τῶν ὡς ἄνω θεμάτων, ὑποβολὴ τῶν σχετικῶν θεολογικῶν πορισμάτων ταῖς ἐπὶ μέρους Ἐκκλησίαις, Ὁρθόδοξοις καὶ Ἀνατολικαῖς ἀντιστοίχως, πρὸς κρίσιν καὶ ὑπεύθυνον ἐπ' αὐτῶν γνωμάτευσιν.

δ) Εἰς περίπτωσιν ἐκτιμήσεως ὑπὸ τῶν ἐπὶ μέρους Ἐκκλησιῶν ὡς ἐπαρκῶν τῶν γενομένων ἀμοιβαίως θεολογικῶν ἐργασιῶν, σύγκλησις ἀντιστοίχως Πανορθόδοξου καὶ Πανατολικῆς Διασκέψεως, κεχωρισμένως, πρὸς ὀριστικὴν ἀπόφασιν ἐπὶ τῆς συμπτώσεως τῶν θεολογικῶν πορισμάτων.

ε) Μετὰ καὶ τὴν εἰς τοιοῦτον ἐπίπεδον Πανορθόδοξου καὶ Πανατολικῆς Διασκέψεως κρίσεως τῶν

ΖΩΗ ΚΑΙ ΕΡΓΟΝ ΤΩΝ ΕΞ ΗΠΕΙΡΟΥ ΟΡΜΩΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ ΤΟΥ ΙΔ' ΑΙΩΝΟΣ

1. 'Ησαΐας (1323-1334).

Κατήγετο ἐξ Ἡπείρου μὲν ¹, ἀλλ' εἶναι ἀγνωστος ἢ πόλις ἢ τὸ χωρίον, ἔνθα εἶδε τὸ πρῶτον τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ὡσαύτως δὲν διεσώθη τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, στρεφόμενον πάντως γύρω ἀπὸ τὸ

1) Γ ε δ ε ν Μ., Πατριαρχικοὶ Πίνακες, εἰδήσεις ἱστορικὰ βιογραφικὰ περὶ τῶν Πατριαρχῶν Κων/πόλεως ἀπὸ Ἀνδρέου τοῦ Πρωτοκλήτου μέχρι Ἰωακείμ Γ' τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης, ἐν Κωνσταντινουπόλει (1885-90), σελ. 417, Νεώτερον Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν «Ἡλίου», τόμ. Θ', σελ. 387.

ἐκατέρωθεν θεολογικῶν ἐπιτευγμάτων, σύγκλησις τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν εἰς Πανορθόδοξον Σύνοδον, πρὸς ἐκκλησιαστικὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἐπιτευχθείσης συμφωνίας, διατύπωσιν τοῦ σχετικοῦ ὅρου τῆς ἐνώσεως καὶ συνοδικὴν ἀπόφασιν ἐπ' αὐτοῦ ἀπὸ Ὁρθοδόξου πλευρᾶς. Ἀνάλογος πρᾶξις γενήσεται καὶ ἀπὸ πλευρᾶς τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν κατὰ τὰ καὶ παρὰ ταῖς Ἐκκλησιαστικὰς ταῦταις κρατοῦντα.

στ) Κατόπιν καὶ τῆς ἐν ἀνωτάτῳ συνοδικῷ ἐπιπέδῳ ἀποφάνσεως, κοινὴ συνάντησις τῶν δύο μερῶν, εἰς ἐπίπεδον Ἀρχηγῶν Ἐκκλησιῶν, πρὸς τελικὴν τῷ κόσμῳ διακήρυξιν τῆς ἐνώσεως καὶ ἱεροτελεστικὴν ἐπιστέγασιν τοῦ μεγάλου γεγονότος».

Ἡ ἀνωτέρω πρότασις τῆς οἰκείας Πατριαρχικῆς Ἐπιτροπῆς, ὑιοθετηθεῖσα πλήρως καὶ ἐγκριθεῖσα ὑπὸ τοῦ Παν. Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχοῦ καὶ τῆς περὶ αὐτὸν Ἱεραῆς Συνόδου, ἐκαινοποιήθη πρὸς πάσας τὰς Αὐτοκεφάλους Ὁρθοδόξους Ἐκκλησίας διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 389 ἀπὸ 9 Ἰουνίου 1965 Πατριαρχικοῦ Γράμματος, ἔχοντος ὡς ἐξῆς:

«...Ἐχόντες ὑπ' ὄψει τὴν ἀπὸ μέρους ἡμῶν τε τῶν Ὁρθοδόξων καὶ τῶν ἀρχαίων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ πρότερον μὲν, ἰδίᾳ δ' ὅμως ἐξ ὅτου ἤρξατο γίνεσθαι λόγος περὶ ἐνάρξεως διαλόγου μετὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ συνεχίσεως τῶν μετὰ τὸν Ὁρθοδόξον ἀφ' ἐνὸς καὶ Ἀγγλικανῶν καὶ Παλαιοκαθολικῶν ἀφ' ἑτέρου δογματικῶν συζητήσεων, ζωηρῶς ἐκφρασεῖσιν ἐπιθυμίαν ἐπαφῆς πρὸς τὰς ἀπὸ τοῦ ε' αἰῶνος ὑπὸ διαφόρους μορφὰς ὑφιστάμενας ἐν Ἀνατολῇ Ἐκκλησίας, ἐμελετήσαμεν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἀγίας καὶ Ἱεραῆς Συνόδου καὶ τὸ ζήτημα τῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων, ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν θεωρουμένων.

Εἰς πόρισμα καταλήξαντες μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἀγίας καὶ Ἱεραῆς Συνόδου ἐπὶ τῆς μελέτης ταύτης, δοξάζομεν ἐν βαθεῖα ταπεινώσει τὸν πανάγαθον Θεόν, ὅτι, ἐν τῇ ἀπέριφρ συγκαταβάσει Αὐτοῦ ἠδδόκησεν ἱκανῶσαι τὴν ἀγίαν Ὁρθόδοξον Αὐτοῦ Ἐκκλησίαν, ἄλλως τε καὶ διὰ τῶν Πανορθοδόξων Διασχέσεων αὐ-

1250-55, ὡς ἐπίσης καὶ τὰ περὶ σπουδῆς αὐτοῦ καὶ τὰ συναφῆ. Γνωστὸν ἐν τούτοις εἶναι, ὅτι λίαν ἐνωρίς ἦλθεν εἰς τὸ Ἀγιώνυμον Ὅρος τοῦ Ἄθω, εἰς τινα Μονὴν τοῦ ὁποίου ἐγκατεβίωσε, διακριθεὶς διὰ τὴν αὐστηρότητα περὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἐπακριβῆ προσήλωσιν εἰς τὸν ἀσκητικὸν βίον.

Ἐν ἔτει 1323 ἐπεσκέφθη τὴν βασιλεύουσαν πόλιν δι' ἰδίαν ὑπόθεσιν μάλλον ἢ τῆς Μονῆς τῆς μετανόιας αὐτοῦ. Ἀλλὰ κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ὑπῆρχεν ἄνευ προηγουμένου δυσχερῆς κατάστασις, συνεπιεία τῆς ὁποίας ὁ πατριαρχικὸς θρόνος ἐτέλει ἐν χρεῖρα, ἐπὶ τριακοντά-

τῆς, ὅπως ἀπὸ κοινοῦ ἠγγηθῆ τῆς ἱστορικῆς μεταβολῆς τῆς πρώην ἐχθρας μετὰ τῶν διαφόρων Χριστιανικῶν Ὁμολογιῶν εἰς ἀγάπην, καὶ τῶν συγκρούσεων εἰς ἀδελφικὸν διάλογον, πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως, ἡμέραν τινα, κατὰ τὸ ἅγιον Αὐτοῦ θέλημα. Τὸ πόρισμα δὲ τοῦτο ἄσμενοι ἐσωκλείοντες ἐν σημειώματι ὡδε τῇ Ὑμετέρα λίαν ἡμῖν ἀγαπητῇ καὶ περισπουδάστῳ Μακαριότητι, παρακαλοῦμεν, ὅπως ἔχωμεν τὴν ἐπ' αὐτοῦ πεπνυμένην αὐτῆς γνώμην...».

Αὗται εἶναι αἱ τρεῖς τελευταῖαι ἐξελίξεις τῶν σχέσεων μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Ἀντιγαλκηδονείων Ἐκκλησιῶν, αἵτινες ἄγουσι πλέον εἰς τὸν μετὰ τὴν αὐτῶν διάλογον. Εὐχρηθῶμεν, ὅπως ταχέως συμπληρωθῆ ἡ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ πόρισματι τῆς Πατριαρχικῆς Ἐπιτροπῆς καθοριζομένη προκαταρκτικὴ διαδικασία καὶ ἀρχίσωσιν ἄνευ ἀναβολῆς αἱ θεολογικαὶ Ἐπιτροπαὶ τὸ ἔργον αὐτῶν, ἵνα ἐπακολουθήσῃ ὁ καθ' αὐτὸ θεολογικὸς διάλογος, ὅστις πιστεύομεν ὅτι θὰ ὀδηγήσῃ, ὑπὸ τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν καθοδήγησιν καὶ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς συμφωνίαν καὶ συνδιαλλαγὴν καὶ ἐπανένωσιν τῶν ἀποξενωθεῖσων Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, τῶν ἐχουσῶν ὅμως ἅπαντα σχεδὸν κοινὰ μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὥστε νὰ θεωρῆται ἀδικαιολόγητος ἡ παράτασις τοῦ σχίσματος αὐτῶν, τοῦ ὀφειλομένου οὐχὶ τόσοσιν εἰς θεολογικά, ὅσον εἰς πολιτικά κυρίως καὶ ἄλλα ἱστορικὰ αἷτια, ἐκλείψαντα ἤδη ἀπὸ μακροῦ. Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἂς μὴ λησμονῆται, ὅτι τὸ αἷτημα τῆς ἐπανενώσεως πάντων τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς ἐν τῇ προγαλκηδονείᾳ ἐνότῃτι ὑπερβαίνει τὰς ἀσθενεῖς ἀνθρωπίνους δυνάμεις ἡμῶν καὶ, ἐπομένως, «θέλοντες καὶ τρέχοντες» πρὸς τὴν ἐνωσιν, ὀφείλομεν νὰ ἐναποθέσωμεν ἐν προσευχῇ τὴν μὴ κατασχύνουσαν ἐλπίδα ἡμῶν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν δύναμιν καὶ τὴν προσευχὴν τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως, ἵνα πάλιν πάντες οἱ Ἀνατολικοὶ («ἐν») γίνωσιν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΠΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

μηνον περίπου, μετά Γεράσιμον τὸν Α' (1320-1321)². Ὅπως δὲ παραδόξως ἐστράφησαν πρὸς τὸν ἀγιορείτην μοναχὸν Ἡσαΐαν, τὸν ὁποῖον καὶ ἐξελέξαν Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως, Νέας Ρώμης καὶ Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, 1390ν εἰς τὴν σειρὰν τῶν Πατριαρχῶν.

Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου συνάγεται, ὅτι ὁ Ἡσαΐας οὕτως ἔχαιρε καὶ γενικώτερον φήμης ἀγαθῆς. Ἡ δὲ ἀγιότης τοῦ βίου καθίστα αὐτὸν λίαν ἐπιβλητικὸν καὶ κατὰ πάντα σεβάσιμον, ὅστις, σὺν τοῖς ἄλλοις, δὲν ἐφαίνετο ἄμοιρος παιδείας.

Τοιοῦτοτρόπως, καίτοι γέρων³, ἀφοῦ εὐρίσκετο «εἰς λίαν προκεχωρημένην ἡλικίαν»⁴, ἀνῆλθεν «ἀθρόον» τὸν περιένδοξον Οἰκουμενικὸν Θρόνον, ὃν παρὰ ταῦτα ἐπὶ δεκαετίαν περίπου διώκησε⁵.

Ἀτυχία δι' αὐτὸν ὑπῆρξε τὸ γεγονός, ὅτι ἀνεμίχθη ζωηρῶς εἰς τὰς πολιτικὰς διενέξεις καὶ τὸν πόλεμον μεταξὺ τῶν δύο Ἀνδρονίκων, τοῦ Ἀνδρονίκου Β' καὶ τοῦ Ἀνδρονίκου Γ' (1321-1328)⁶, συνεπεία τοῦ ὁποῖου ὁ πρεσβύτερος Ἀνδρόνικος Β' διέταξε καὶ περιορίσθη, ἐν ἔτει 1327, εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει περίφημον μονὴν τῶν Μαγνάνων.

Ἐκεῖθεν, τὸ ἐπιὸν ἔτος καὶ δὴ τῇ 24 Μαΐου 1328, ὁ ἐπικρατήσας νεώτερος Ἀνδρόνικος Γ' ἐπανεφέρεν αὐτὸν πανηγυρικῶς καὶ ἐπισήμως εἰς τὰ Πατριαρχεῖα «ἐφ' ἵππου καὶ μετὰ τιμῶν»⁷. Συνεχίτας δ' ἕκτοτε ἀνενοχλήτως πατριαρχεύων, ἐξέμετρησε τὸ ζῆν, περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους 1334.

Ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Ἡσαΐου διεξήχθησαν συνεννοήσεις διὰ τὴν ἔνωσιν τῆς μονοφυσιτικῆς Ἀρμενικῆς μετὰ τῆς ἡμετέρας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Πρὸς τοῦτο ἀπεστάλη καὶ πρεσβεία ἐν τῇ Βασιλίδι τῶν πόλεων, πρὸς συζήτησιν καὶ εὔρεσιν σημείου ἐπαφῆς διὰ τὴν ποθητὴν προσέγγισιν, ἀποτελουμένη ἐκ τοῦ ἀρχιθαλαμηπόλου τοῦ αὐτο-

κράτορος Γαβριήλ Καλλικρηνίτου, τοῦ ἱερομονάχου Γαβριήλ καὶ τοῦ ἐπισκόπου τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀρμενίων. Ἡ ἐπίσημος δ' αὕτη ἀποστολὴ ἐκόμισε πατριαρχικά γράμματα τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἡσαΐου πρὸς τὸν Καθολικὸν τῆς Ἀρμενίας καὶ τὸν αὐτοκράτορα αὐτῆς. Ἀλλ' ὡς φαίνεται δὲν ἐτελεσφόρησε τελικῶς ἡ κίνησις αὕτη.

Εἰς παρομοίας συνεννοήσεις διὰ τὴν συνένωσιν τῶν ἀπὸ τοῦ ΙΒ' ἡδὴ αἰῶνος ἀποσχισθεισῶν Ἐκκλησιῶν Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς ἦλθεν ἐπίσης ὁ Ἡσαΐας καὶ πρὸς τοῦτο ἐδέχθη, ἐν ἔτει 1332, τὴν ἐπίσκεψιν ἀντιπροσώπων τοῦ πάπα Ἰωάννου ΚΒ' (1316-1334), ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἀλλ' ἔμεινε καὶ αὕτη ἡ προσπάθεια ἀνευ ἀποτελέσματος⁸.

Ὡσαύτως ὁ Ἡσαΐας οὗτος ἐχειροτόνησεν εἰς μητροπολίτην Ρωσίας τὸν Ἐλληνα Θεόγνωστον, ὅστις κατέλιπε μνήμην ἀγαθοῦ καὶ κατὰ πάντα συνετοῦ ἱεράρχου⁹.

Ἐτεροι γνωσταὶ ἐκκλησιαστικαὶ πράξεις τοῦ Ἡσαΐου εἶναι αἱ ἑξῆς: α) ἐπίσημον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα, ἀπὸ 19 Σεπτεμβρίου 1324, ἀναφερόμενον εἰς τὰς ἐν Μυτιλήνῃ μονὰς Ἀγίου Ἀνδρέου, τῆς Γλίστρας, Ἀγίου Μηνᾶ τῶν Κάτω Πτωμαίων καὶ τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ, τοῦ Ἀκρονησιώτου. β) Ἄτερον πατριαρχικὸν γράμμα, ἐκδοθὲν τῷ αὐτῷ ἔτει καὶ μηνί, καθορίζον τὴν ἐκάστης ἀρχιεπισκοπῆς καὶ μητροπόλεως ἔτησίαν εἰσφοράν, ἀνάλογον πρὸς τὴν ἐπαρχίαν, ὑπὲρ ἐνισχύσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου¹⁰. γ) Διὰ τῆς, ἀπὸ ἔτους 1327 μηνὸς Ἰανουαρίου, πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἀποφάσεως ὑπέβαλε προσωρινῶς καὶ μέχρι νεωτέρας τοιαύτης εἰς τὴν πνευματικὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Μητροπολίτου Καισαρείας τῶν Μητροπόλεως Σεβαστείας, Εὐχαΐτων, Ἰκονίου, Μωκησοῦ καὶ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Ναζιανζοῦ, αἵτινες ἀπὸ πολλοῦ ἐστεροῦντο ποιμένων ἕνεκα τῶν καιρικῶν ἀνωμαλιῶν. Ὡς δ' ἐκ τούτου, ἦτο ὅπως ἀδύνατος ἡ ἀποστολὴ κανονικῶν Ἀρχιερέων διὰ τὴν ἀνάληψιν τῆς ποιμαντορίας αὐτῶν¹¹. δ) Δι' ἑτέρας συνοδικῆς ἀποφάσεως, ἐκδοθείσης κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1329, ἀεγνώρισε τὸν προβιβασμὸν εἰς Μητρόπολιν τῆς τέως Ἐπισκοπῆς Ζιχνῶν, ἦν Ἀνδρόνικος ὁ Γ' ἀπέσπασεν ἐκ τῆς Μητροπόλεως Σερρών, πρὸς ἀποζημίωσιν τῆς ὁποίας

2) Ἠγούμενος ὢν τῆς μονῆς Μαγγάνων ἐξελέγη Οἰκ. Πατριάρχης εἰς διαδοχὴν Ἰωάννου ΙΓ', τοῦ Γλυκέως, διακριθεὶς ἐπ' ἀρετῇ καὶ αὐστηρότητι, θανὼν 19 Ἀπριλίου 1321. (βλ. Γ ε δ ε ὦ ν, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 417, Μ α θ. Ζ α χ α ρ ῖ ο υ (ἀποθ. Ἐπισκόπου Θήρας) Κατάλογος ἱστορικός τῶν πρώτων Ἐπισκόπων καὶ τῶν ἐφεξῆς Πατριαρχῶν τῆς ἐν Κων/πόλει Ἀγίας καὶ Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐν Ἀθήναις 1884, σελ. 90, Π.Π.Π. (αντελάκη), Γεράσιμος Α', Πατρ. ΚΠόλεως, ἐν «Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ», τόμ. Η', σελ. 219, Π α π α δ ο π ο ὕ λ ο υ Χρυσσοστόμου (ἀποθ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν) Κατάλογος Πατριαρχῶν ΚΠόλεως, ἐν «Θεολογία», ἔτ. 19 Δ' (1926), σελ. 179 καὶ ἐν Σ τ ε φ α ν ῖ δ ο υ Β., Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Ἀθήναι 1948, σελ. 338.

3) Γ ε δ ε ὦ ν, ἐνθ' ἄνωτ.

4) Ν. Ε. Λεξικόν, ἐνθ' ἄνωτ.

5) Γ ε ν ν α δ ῖ ο υ, (ἀποθ. Μητροπολίτου Ἠλιουπόλεως), Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐν «Μ. Ε. Ἐγκυκλοπαιδείᾳ», τόμ. Ι', σελ. 774.

6) Ζ α κ υ θ η ν ο ὕ Δ., Βυζάντιον, ἐν «Μ. Ε. Ἐγκυκλοπαιδείᾳ», Συμπλήρωμα, τόμ. Β', σελ. 255, VASILIEV A., Ἱστορία τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας (324-1453), μετάφρ. Δ. Σαβράμη, Ἀθήναι 1954, σελ. 734.

7) Γ ε δ ε ὦ ν, ἐνθ' ἄνωτ. Ὁ εἰς παραίτησιν ὑποχρεωθεὶς ἀπὸ τοῦ θρόνου, αὐτοκράτωρ Ἀδρόνικος Β' εἰσῆλθεν εἰς μονὴν τινα, ἐκάρη μοναχὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀντωνίου καὶ ἀπέθανε 1332 (βλ. VASILIEV, ἐνθ' ἄνωτ.),

8) (Παντελάκη), Ἡσαΐας Πατριάρχης ΚΠόλεως, ἐν «Μ. Ε. Ἐγκυκλοπαιδείᾳ» τόμ. ΙΒ, σελ. 400, Νεώτερον. Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικόν, ἐνθ' ἄνωτ., ἐνθα ἀναγράφεται, ὅτι αὐτὸς ὁ πάπας Ρώμης ἐπεσκέφθη τὸν Ἡσαΐαν, ὅπερ ὅμως δὲν μοι φαίνεται ὀρθόν.

9) Γ ε δ ε ὦ ν, ἐνθ' ἄνωτ.

10) Αὐτόθι, Σ τ ε φ α ν ῖ δ ο υ Β α σ ι λ ε ῖ ο υ, Ἀρχιμανδρίτου, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον Ἀθῆναι, 1948 σελ. 416. Προγενεστέρως καὶ δὴ κατὰ τὸ α' ἡμῖον τῆς ιδ' ἑκατονταετηρίδος εἶχεν ἀποφασισθῆ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὅπως ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννης ΙΓ' (1315) νέμεται τὰ εἰσοδήματα τῶν χηρευουσῶν ἐπαρχιῶν.

11) Γ ε δ ε ὦ ν, ἐνθ' ἄνωτ.

ἔδωκε τὴν ἐπισκοπὴν Νικοπόλεως¹², ὑπαγομένην ἄχρι τοῦδε τῆ Μητροπόλει Φιλίππων¹³. ε) Κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1331, δι' ἑτέρου συνοδικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ σιγιλλιώδους γράμματος ἐβεβαίωσεν, ὅτι αἱ ἐν Λέσβῳ καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μηθύμνης ὑποκείμενοι Μοναὶ Ἀγίου Νικολάου, Καλῆς Λαγκάδος, Ξυλοκάστρου καὶ Μυρσίνης, ἅστινας εἶχον οἰκειοποιηθῆ οἱ Μοναχοὶ τῆς Μονῆς τοῦ Καλέως, καὶ δι' ἀπάτης εἶχον λάβει χρυσόβουλλον τοῦ αὐτοκράτορος, ὑπόκεινται ἀνεπιστρεπτί τῇ αὐτῇ Μητροπόλει Μηθύμνης, ὡς καὶ αἱ Μοναὶ Κρουκόπου, Ἀγίας Θεοφανῶ, Ὀδηγητρίας, Βούρκου, Ἀγίων Πέντε, Ἀγίου Ἰωάννου Θεολόγου ἐν τῇ ἐνορίᾳ Κόρακος, Σωτῆρος Χριστοῦ, Κληματίου καὶ Ἀγίου Γεωργίου τὸ Κρύον Νερὸν¹⁴. ς) Ὡσαύτως δι' ἑτέρας πατριαρχικῆς πράξεως ἀνεγνώρισεν τὸν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος προβιβασμὸν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Βρούσεως εἰς Μητρόπολιν¹⁵.

Ὁ Δυοβουνιώτης ἀναφέρει «Ἡσαΐας Ἀθωνίτης ἅγιος καὶ θέσπισε συνοδικῶς ἐορτάζεσθαι τὸν Παλαμᾶν»¹⁶. Ἄλλ' εἶναι τὸ τοιοῦτον πάντῃ ἀνιστόρητον, καθ' ὅσον οὗτος ἦτο σύγχρονος αὐτῶ καὶ δὴ μεταγενεστέρως, τῶ 1349, προεχειρίσθη ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, καταλαβῶν, μόλις τῶ 1351, τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰωάννου τοῦ Καντακουζηνοῦ¹⁷, ἀλλ' ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ τῶ 1360, ἐνῶ τῶ 1368 θέσπισίθη διὰ συνοδικῆς πράξεως ἐορτάζεσθαι τῇ Β' Κυριακῇ τῶν Νηστειῶν,

12) Πολλοὶ πόλεις, φέρουσαι τὸ ὄνομα τοῦτο ὑπάρχουν, ἐξ ὧν περισπούδαστος τυγχάνει ἡ τῆς Ἠπειροῦ ἐν Πρεβέζῃ, ἥτις ἐπὶ χιλιετίαν ἀκμάσασα καὶ ἀποτελοῦσα περιφανῆ Μητρόπολιν, εἶχεν ὑφ' ἑαυτὴν ἑπτὰ Ἐπισκοπᾶς. Ἡ περὶ οὗ ὁ λόγος Νικόπολις εἶναι ἡ ἐν Θράκῃ «πρὸς Νέστον» λεγομένη, ἥτις κατόπι ἐκλήθη Χριστόπολις νῦν δὲ Καβάλα (Βιτάλη Φιλαρέτου, Ἀρχιμανδρίτου, Ἡ Ἐκκλησία τῆς Νικοπόλεως Ἠπειροῦ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων (ἀνέκδοτον). Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ, τόμ. ΙΗ', σελ. 315, Νεώτερον Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικόν, τόμ. ΙΔ', σελ. 454 καὶ ΙΗ', σελ. 738, Τσιάκκα Κ., Ἱστορία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Εἰκοσιφοίνισσης Παγγαίου, Δράμα 1958, σελ. 11).

13) Γεδεῶν, ἐνθ' ἄνωτ.

14) Ἐν Λέσβῳ, κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν, ὑπῆρχε πληθὺς μοναστηρίων. Ὁ Κ. Παπαδόπουλος ἀναβιβάζει ταῦτα εἰς 26, ἐξ ὧν τὰ 18 εὐρίσκοντο ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Μηθύμνης (βλ. Γεδεῶν, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 420, Καρραμάνη Φ., Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῆς Λέσβου καὶ τῶν παλαιοχριστιανικῶν μνημείων αὐτῆς, ἐν «Ἐπετηρίδι τοῦ Φοιτητικοῦ Θεολογικοῦ Συνδέσμου» 1935—1936, σελ. 38, Ράλλη καὶ Ποτλῆ, Σύνταγμα θεῶν καὶ ἱερῶν Κανόνων, τόμ. Ε., σελ. 134—137).

15) Γεδεῶν, ἐνθ' ἄνωτ.

16) Κ.Ι. Δ(υοβουνιώτου), Καλλίνικος Γ' Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ἐν «Ἱερὸς Σύνδεσμος», ἔτ. 1916, ἀριθ. φύλ. 217, σελ. 10.

17) Παπαδοπούλου Χρυσοστόμου (ἀποθ. ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν), Ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία (ἐκ τῶν καταλοίπων), ἐπιμελεῖσθαι Γρ. Παπαμιχαήλ, ἐν Ἀθήναις 1954, σελ. 121—122), τοῦ αὐτοῦ, Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ 1900 ἐπετείῳ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, 50—1951 (ἐκ τῶν καταλοίπων), ἐν Ἀθήναις 1954, σελ. 81, Παπαμιχαήλ Γρ., Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Παλαμᾶς, Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, Πετροῦπολις—Ἀλεξάνδρεια 1911.

ὁ δὲ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Φιλόθεος¹⁸ ἐποίησε τὴν ἄσματικὴν αὐτοῦ ἀκαλουθίαν¹⁹.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΑΙ ΤΟΥ ΙΣΤ' ΑΙΩΝΟΣ

2. Θεόληπτος Α' (1513—1522).

Θεόληπτος ὁ Α', κατὰ τὸν Ἰωάννην Λαμπρίδην²⁰, κατήγετο ἐκ τῆς ἐν Ἠπειρῷ Πογδοριανῆς²¹. Κατὰ δὲ τὸν Ἀνθιμον Ἀλεξούδην, διετέλεσε μητροπολίτης Ἰωαννίνων, μεταξύ τῶν ἐτῶν 1513—1515, ὅπερ δὲν ἔχεται ἀληθείας. Βέβαιον εἶναι, ὅτι, ἀγνωστον πότε ἀκριβῶς, πάντως ὅμως πολὺ πρὸ τοῦ 1513, διεδέχθη ἐν τῇ Μητροπόλει Ἰωαννίνων τὸν Ἀρχιερέα Νεῖλον²². Τὴν ἐπίζηλον δὲ ταύτην θέσιν κατέλαβε, τῇ προστασίᾳ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Παχωμίου Α', τοῦ ἀπὸ Ζιχνῶν, οὗτινος ὑπῆρξε πνευματικὸν ἀνάστημα²³ καὶ αὐτὸς προέβη εἰς τὴν χειροτονίαν αὐτοῦ, ὡς Μητροπολίτου Ἰωαννίνων²⁴.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ προστάτου αὐτοῦ, ἐπελθόντα πιθανῶς περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1513²⁵,

18) Δις οὗτος ἐπατριάρχευσεν, α' 1354—1355 καὶ β' 1364—1376. Ὁ Μαθῶς (ἐνθ. ἄνωτ., σελ. 93, 94) γράφει 1362, 1369, ἀλλ' ἀκριβέστερος εἶναι ὁ Χρ. Παπαδόπουλος (βλ. «Θεολογία», ἐνθ' ἄνωτ.

19) Εὐστρατιάδου Σωφρονίου, μητροπολίτου πρ. Λεοντοπόλεως, Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, Ἀθήναι (1951), σελ. 101, Ν.Ε. Λεξικόν, τόμ. Ε', σελ. 672, Τριῶδιον, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἐν Ἀθήναις 1960, σελ. 181—182, Χιονίδης Γ., Σύντομη ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ στὴν περιοχὴ τῆς Βεροίας, Βέροια 1961, σελ. 41—42, Χρήστου Π., Ὁ Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, ἐν «Πανηγυρικὸς Τόμος ἑορτασμοῦ τῆς ἐξακοσιοστῆς ἐπετείου τοῦ θανάτου τοῦ ἁγίου Γρηγορίου, τοῦ Παλαμᾶ, Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, 1359—1959», ἐν Θεσσαλονίκη 1960, σελ. 270, Χρυσόστομου (Θέμελη), ἐπισκόπου Θαυμακοῦ, Ἡ ἄσματικὴ ἱερὰ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ καὶ ἡ ἐν αὐτῇ κοσμητικὴ φρασεολογία, ἐν «Ἐκκλησία», ἔτ. ΛΣΤ' (1959), σελ. 113, 131, Ὁρλόγιον τὸ Μέγα, κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Ἀθήναι 1954, σελ. 421.

20) Ἱερὰ ἐν Ἠπειρῷ σκηνώματα, σελ. 14.

21) Πόγδωρα, χωρίον κοινότητος Πολυλάφου τῆς ἐπαρχίας Δωδώνης, τοῦ νομοῦ Ἰωαννίνων (βλ. Ν. Ε. Λεξικόν, τόμ. ΙΣΤ', σελ. 140).

22) Ἀθηναγόρου (ἀποθ. μητροπολίτου Παραμυθίας), Ἡ Ἐκκλησία Ἰωαννίνων, ἐν «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά», ἔτ. Γ' (1928) σελ. 23. Περὶ τοῦ Νεῖλου ὅμως τούτου οὐδὲν ἀναφέρει ὁ μακαρίτης Σάρδεων Γερμανὸς (Ἀθανασιάδης) ἐν τῇ μελέτῃ αὐτοῦ «Ἐπισκοπικοὶ Κατάλογοι τῶν ἐν Ἠπειρῷ καὶ Ἀλβανίᾳ ἐπαρχιῶν τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ἐν «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά», ἔτ. (1937), σελ. 65, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ μητροπολίτης Ἀρτης Σεραφεῖμ εἰς τὸ ἑαυτοῦ Δοκίμιον ἱστορικῆς τιнос περιλήψεως τῆς ποτὲ ἀρχαίας καὶ ἁγίου Ἠπειρωτικῆς πόλεως Ἀρτης καὶ τῆς ὡσαύτως νεωτέρας πόλεως Πρεβέζης, ἐν Ἀθήναις 1884, σελ. 94.

23) Γεδεῶν, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 499. Ἐλευθεροδάκη, Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικόν, τόμ. ΣΤ', σελ. 482. Ὁ Μαλαξὸς σημειοῖ, ὅτι «ἦτο καλόγηρος τοῦ αὐτοῦ Παχωμίου».

24) Ε.Γ. Π(αντελάκη), Θεόληπτος, ἐν «Μ. Ε. Ἐγκυκλοπαιδείᾳ», τόμ. 8Β', σελ. 524.

25) Ἐπέστρεφε τότε ἐκ τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, ἐνθα εἶχε μεταβῆ πρὸς διενέργειαν ἐράνου ὑπὲρ ἐνισχύσεως τοῦ Πατριαρχείου, καὶ ἐν Συλυβρίᾳ ἐδηλητηριάσθη ὑπὸ τοῦ συν-

ὁ Ἰωαννίνων Θεόληπτος, ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐρισκόμενος, ἔσπευσε πάραυτα εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν πρὸς συνάντησιν τοῦ αὐτοῦ παρεπιδημοῦντος βασιλέως σουλτάν Σελήμ, πρὸς ὃν ἐνεχείρισε γενναῖον φιλοδώρημα²⁶ ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τὸ ἐν τῇ προβλήσει τοῦ Πατριάρχου συνειθισμένον δῶρον εἰς τοὺς Μεγιστάνας»²⁷.

Οὕτω πως, πρὶν ἢ συνέλθουν εἰς τὴν ἔδραν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ συγκροτήσουν κανονικὴν σύνοδον οἱ ἀρχιερεῖς πρὸς νόμιμον καὶ κανονικὴν ἐκλογὴν τοῦ νέου Πατριάρχου, ὁ Ἰωαννίνων Θεόληπτος, δούς τὸ πεσκέσιον καὶ τὴν χεῖρα ἀσπασθεῖς, ἀπέσπασε παρὰ τοῦ σουλτάνου βεράτιον, ὅπερ ἐπιδείξας ἐν τῇ βασιλευσῶν ἐπέτυχεν νὰ ἐπιβληθῇ, ἐκλεγείν ὑπὸ τῶν Ἀρχιερέων καὶ τυπικῶς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως²⁸. Διότι, καθ' ἃ ὁ Μαλαξὸς γράφει, «ἐκάθησαν ἐπὶ συνόδου ἀρχιερεῖς καὶ κληρικοὶ καὶ ἔκαμαν τοὺς ψήφους καὶ τὸ μικρὸν μήνυμα καὶ τὸ μέγα ἔδωκαν καὶ ὡς πατριάρχης εἰς τὸν ὑψηλότετον πατριαρχικὸν θρόνον ἐκάθησε καὶ παρὰ τοῦ Ἡρακλείας τὸ δικανίκιον ἔλαβε καὶ τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἐποίμανε»²⁹.

Διαφωνία, ἐν τούτοις, ὑπάρχει παρὰ τοῖς ἱστορικοῖς, ὡς πρὸς τὸ ἔτος τῆς ἀνόδου αὐτοῦ εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον. Ὡς ἐκ τούτου ὁ Μαθᾶς θεωρεῖ τὸ ἔτος 1511³⁰, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Παπαδόπουλος καὶ ὁ Σάρδεων Γερμανὸς γράφουν τὸ 1513³¹, ὁ Γεδεών τὸ 1514³², ὁ Ἀλεξούδης καὶ ὁ Ἀραβαντινὸς τὸ 1515 καὶ ὁ Μυστακίδης τὸ 1516³³. Ποῖον εἶναι ἐκ τούτων τὸ ἀληθές; Δεχόμεθα ὡς ὀρθότεραν τὴν ἀποψιν ὅτι μέσα τοῦ 1513 ἔλαβε χώραν ἢ ὡς ἄνω ἐκλογή.

Θεόληπτος ὁ Α' ἐπατριάρχευσεν ἑννέα περίπου

οδοῦ αὐτοῦ Θεοδώρου. Ἐπατριάρχευσεν δὲ δὶς, ἤτοι α' 1503-1504 καὶ β' 1505-1513. (Βλ. Γερμανοῦ (Ἀθανασιάδου), Μητροπολίτου Σάρδεων καὶ Πισιδείας, Συμβολὴ εἰς τοὺς Πατριαρχικοὺς Κατάλογους Κωνσταντινουπόλεως, ἀπὸ τῆς Ἀλώσεως καὶ ἐξῆς: Μέρους Α', ἐν ΚΠόλει 1935, σελ. 30-31, Νεώτερον Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικόν, τόμ. ΙΕ', σελ. 645, Παπαδοπούλου, Κατάλογοι Πατριαρχῶν, ἐνθ' ἄνωτ.).

26) Ἐλευθερουδάκη, ἐνθ' ἄνωτ.

27) Μελετίου, Μητροπολίτου Ἀθηνῶν, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, ἐκδοθεῖσα ὑπὸ Γ. Βενδῶτη, ἐν Βιέννῃ 1784, τόμ. Γ', σελ. 341.

28) Ὁ Δυοβουνιώτης γράφει, οὐχὶ ὀρθῶς, «ἐξωσθέντος δὲ πάλιν (μετὰ τὴν α' πατριαρχίαν) τοῦ Παχωμίου ἀνεκλήθη ὁ Ἰωακείμ (Α')». Καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐξωσθέντος προεβλήθη ὁ Θεόληπτος Ἰωαννίνων». Δηλαδή ἀγνοεῖ τὴν β' πατριαρχίαν τοῦ Παχωμίου Α', ὃν διεδέχθη ὁ Θεόληπτος καὶ οὐχὶ τὸν Ἰωακείμ. (Βλ. Κ.Ι. Δ. (υ ο β ο υ ν ι ὠ τ ο υ), Καλλίνικος Γ'-Συνοπτικὴ διήγησις τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Πατριαρχευσάντων), ἐνθ' ἄνωτ. ἀριθ. φύλ. 261, σελ. 9.

29) Παρὰ Γερμανοῦ, Συμβολὴ, ἐνθ' ἄνωτ.

30) Μαθᾶ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 112.

31) Γερμανοῦ, ἐνθ' ἄνωτ., Παπαδοπούλου Χρυσ., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 180, περιοδ. «Ὁρθοδοξία», ἐτ. Γ' (1927), σελ. 31.

32) Γεδεών, ἐνθ' ἄνωτ.

33) Ἀθηναγόρου, ἐνθ' ἄνωτ.

ἔτη³⁴. Τὴν πατριαρχίαν αὐτοῦ συνετάραξεν ὁ ὑπὸ τῶν παπικῶν ὑποστηριχθεὶς Ἀρσένιος Ἀποστολίου, ὅστις κατέλαβε τὴν ἀρχιεπισκοπὴν Μονεμβασίας καὶ ἀπέκλινε πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης μᾶλλον ἢ τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὑπὸ τὴν ὁποῖαν κανονικῶς ὑπήγετο³⁵. Κυρίως ὁμως κλύδων σφοδρὸς ἐξέσπασε κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἐν ἔτει 1519, ἐπὶ σουλτάνου Σελήμ Α' (1512-1520). Οὗτος διεκρίθη εἰς τὴν ὠμότητα καὶ τὴν ἀγριότητα. Ὑπῆρξε δὲ ἀνεμμάτιστος κατὰ πάντα καὶ ἀλλοπρόσαλλος. Διότι, ἐνῶ, μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1517 κατάκτησιν τῆς Συρίας, τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Αἰγύπτου, παρεχώρησεν εἰς τοὺς Ἑλληνας Μοναχοὺς τῆς τε Ἱερουσαλὴμ καὶ τοῦ ὅρου Σινᾶ θρησκευτικὰ προνόμια ἐλευθερίας καὶ κατοχῆς τῶν Μονῶν αὐτῶν καὶ τῶν Ἁγίων Τόπων, ἐπέβαλεν ἀγρίους φόρους εἰς τοὺς Χριστιανοὺς πρὸς ἐπαύξισιν τῶν μισθῶν τῶν γενιτσάρων. Συνέλαβε δὲ καὶ τὸ σχέδιον, ὅπως ἅπαντας μὲν τοὺς χριστιανικοὺς Ναοὺς μεταβάλλῃ εἰς μουσουλμανικὰ τεμένη, τοὺς δὲ Χριστιανοὺς ἐξισλαμίσῃ καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν ἀρνούμενους νὰ θανατώσῃ³⁶. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην ἀπόφασιν ἤχθη, ὅτε ποτὲ ἠρώτησε τὸν μουφτή: «ποῖον ἔργον εἶναι μείζονος δόξης, τὸ ὑποτάξαι σύμπαντα τὸν κόσμον ἢ μεταστρέψαι τὰ ἔθνη εἰς τὸν Ἰσλαμισμόν» καὶ ἔλαβε τὸ δεύτερον ὡς ἀπάντησιν, διόπερ καὶ ἔδωκε διαταγὴν εἰς τὸν μέγαν Βεζύρην Ἀλῆ Δζεμαλῆ. Ὁ κίνδυνος δ' ἦτο προφανής, καθ' ὅσον θὰ ἐξετελεῖτο ἢ παράλογος αὕτη ἀπόφασις τοῦ θηριώδους σουλτάνου, ἐὰν μὴ αὐτὸς ὁ μέγας βεζύρης, ἐν συνεννοήσει μετὰ τοῦ μουφτή, ἀνεκοίνου κρύφα τῷ Πατριάρχῃ τὰ τεκταινόμενα.

Ὅθεν ὁ Θεόληπτος Α' ἀντέδρασεν ἐρρωμένως. Καί, συνοδευόμενος ὑπὸ Ἀρχιερέων, παρέστη πρὸ τῆς αυτοκρατορικῆς κυβερνήσεως (Διβάνιον), ἐνθα ἐπεκαλέσθη τὴν ὑπὸ τοῦ πορθητοῦ Μωάμεθ Β' γενομένην μετὰ τῶν Χριστιανῶν ἐπίσημον συνθήκην, καθ' ἣν οὗτοι διατηροῦντες τοὺς Ναοὺς αὐτῶν εἶχον τὸ ἀπαραβίαστον δικαίωμα τὰ τελοῦν ἅπαντα τὰ τῆς λατρείας αὐτῶν. Ὡς τόσον τὸ ἔγγραφον τοῦτο εἶχε πρό τινος γίνεαι πυρίκαυστον. Καὶ ὅτε ἐπεξητήθη τοῦτο ὑπὸ τοῦ τυράννου, ὁ Πατριάρχης εὐρέθη εἰς δυσκολωτάτην θέσιν. Ἄλλ' εὐθύς προσήγαγε τρεῖς γέροντας γενιτσάρους, οἵτινες, ὡς αὐτόπται μάρτυρες κατὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, λαβόντες ἤδη καὶ ἀργύρια ἰκανά, ἐβεβαίωσαν, ὅτι ἡ πόλις δὲν ὑπῆρξεν ἐξ ὀλοκλήρου δορυάλωτος, ἀλλ' ὅτι μέρος αὐτῆς παρε-

34) Εἰς ὀκτῶ καὶ ἡμισυ ὑπολογίζουσι τὰ ἔτη τῆς πατριαρχείας αὐτοῦ οἱ διάφοροι ἱστορικοὶ.

35) Ἐλευθερουδάκη, ἐνθ' ἄνωτ.

36) Ὁ Παπαρρηγόπουλος γράφει: «Οὗτος (ὁ Σελήμ Α') ἐβουλεύθη τὴν σφαγὴν τῶν Χριστιανῶν ὅσοι δὲν ἤθελον ἀποδεχθῆ τὸν Ἰσλαμισμόν. (Βλ. Ἱστορίαι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, ἐκδ. Ἀν. Κωνσταντινίδου, τόμ. Ε', ἐν Ἀθήναις 1887, σελ. 500. Πρβλ. Παπαδοπούλου Χρυσ., Ἡ Ὁρθόδοξ. Ἄν. Ἐκκλησία, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 143.

† ΚΑΣΣΙΑΝΟΣ ΜΠΕΖΟΜΠΡΑΖΩΦ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΑΤΑΝΗΣ

Τὴν 4/2/65 ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον ἐξέχουσα ὀρθόδοξος ἐκκλησιαστικὴ καὶ θεολογικὴ προσωπικότης, ὁ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τοῦ ἐν Παρισίοις Ρωσικοῦ Ἰνστιτούτου ὀρθοδόξου θεολογίας τοῦ ἁγίου Σεργίου καθηγητῆς τῆς ἐρμηνείας τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ ἀπὸ τοῦ 1945 μέχρι τοῦ θανάτου του σχολάρχης αὐτοῦ ὁ Κασσιανὸς Μπεζομπράζωφ, Ἐπίσκοπος Κατάνης. Τῆς προσωπικότητος ταύτης, ἥτις διεκρίνετο καὶ διὰ τὴν πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀφοσίωσιν καὶ διὰ τὰ φιλελληνικὰ αἰσθήματα καὶ τὴν ὁποίαν εἶχμεν τὴν εὐτυχίαν νὰ γνωρίσωμεν πρὸ 36 ἀκριβῶς ἐτῶν, ὅτε ἦτο ἀκόμη κοσμητικὸς καὶ ἐν χρεΐᾳ διατελὼν καθηγητῆς τοῦ εἰρημένου Ἰνστιτούτου καὶ νὰ παρακολούθησωμεν ἕκτοτε τὴν ἐφεξῆς ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν σταδιοδρομίαν, αἰσθανόμεθα τὸ χρέος νὰ παρουσιάσωμεν, ἔστω καὶ καθυστερημένως, σκιαγραφίαν τινὰ χρησιμοποιοῦντες βοθητικῶς ἐν μέρει καὶ τὸ εὐγενὲς τῆ αἰτήσεϊ μου ἀποσταλέν μοι ὑπὸ τοῦ ἀγαπητοῦ μοι Ρώσου συναδέλφου πατρὸς Βόριδος Βοβοίνσκη σημείωμα, ἐφ' ᾧ καὶ δημοσίᾳ ἐκφράζονται ἐντεῦθεν αἱ εὐχαριστίαι μου.

δότη ὑπὸ τῶν κατοίκων εἰς τὸν πορθητὴν, συνεπεία τοῦ ὁποίου συνήφθη μεταξύ αὐτῶν ἡ συνθήκη ἐκείνη, δι' ἧς παρεσχέθησαν προνόμια πρὸς τὸν Γεννάδιον Σχολάριον καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν Χριστιανούς. Κατόπιν τούτου, καὶ μετὰ τὴν ἐπίκλησιν τοῦ Κορανίου «περὶ ἀνοχῆς τῶν Χριστιανῶν ἐν μουσουλμανικῷ κράτει» ὁ Σελῆμ Α' ἀνεκάλεσε τὰς ἀπαισίας διαταγὰς αὐτοῦ περὶ ἀναγκαστικοῦ ἐξισλαμισμοῦ τῶν ὑποδούλων Χριστιανῶν, καίτοι ἀφήρσεν ἐξ αὐτῶν πάντας τοὺς λιθοκτίστους καὶ μολυβδοσκεπάστους Ναοὺς, πλην τοῦ τῆς Παμμακαρίστου καὶ τοῦ ἐν Μουχλίῳ τῆς Παναγίας³⁷.

Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ Θεολήπτου, ὅτι καλῶς διέφκησεν τὴν Ἐκκλησίαν³⁸, καὶ ἐπέδειξε σθεναρότητα ἐναντι τοῦ κατακτητοῦ.

Τῆ 17 Αὐγούστου 1518 εὐρεθῆς εἰς Βλαχίαν, μετὰ τῶν Μητροπολιτῶν Σερρών, Βάρνης, Βιζύης καὶ τοῦ Ἐπισκόπου Ἐλενοπόλεως, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ ἡγεμόνος Νιάγου, πιθανώτατα δὲ χάριν λογίας πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν οἰκονομικῶν τοῦ Πατριαρχείου, ἐτέλεσε τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἐν Ἀγέσῳ τῆς Βλαχίας μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Κοῦρτεδ' Ἄρτζες³⁹.

Τὸν Πατριάρχην Θεόληπτου Α' ἐπεσκέφθη, τῷ 1516 ὁ ἐξ Ἄρτης Μοναχὸς Μάξιμος⁴⁰, ὁ γνωστός διὰ τῆς προσωνομίας Γραικός, ὁ φωτιστῆς

Ὁ ἐπίσκοπος Κασσιανός, κατὰ κόσμον Σέργιος Μπεζομπράζωφ, εἶχε γεννηθῆ κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1892 ἐν Πετρούπολει, υἱὸς τοῦ γερουσιαστοῦ Σεργίου Μπεζομπράζωφ, καὶ εἶχε σπουδάσει ἐν τῇ Ἱστορικοφιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πετρούπολεως, μεθ' ὃ εἰδικεύθη εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, τῆς ὁποίας διωρίσθη ὑφηγητῆς τὸ 1917, ἀπὸ δὲ τοῦ 1918 διωρίσθη καθηγητῆς τοῦ μαθήματος τούτου καὶ τῆς Ἱστορίας τῶν Θρησκευμάτων ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ σχολῇ θηλέων τῆς ρωσικῆς πρωτεύουσας. Κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1920-21 ἐδίδαξεν ἐν τῷ νεοιδρυθέντι τότε ἐν Τασκένδῃ πανεπιστημίῳ τοῦ Τουρκεστάν Ἱστορίαν τῶν Θρησκευμάτων. Κατ' Αὐγούστον ὅμως τοῦ 1921 ἀμεμακρύνθη τῆς θέσεώς του, ὁμοῦ μετὰ τῶν καθηγητῶν Γκλουμποκόβσκη, Μπενέσεβιτς, Λόσκη κ.ά., ὑπὸ τῶν σοβιετικῶν ἀρχῶν. Κατὰ δὲ Σεπτέμβριον τοῦ 1922 ἀπέδρασεν εἰς Γιουγκοσλαβίαν, ὅπου ἐπὶ τινὰ ἔτη ἐδίδασκεν ἐν τῷ ρωσοσερβικῷ Γυμνασίῳ τοῦ Βελιγραδίου, συμμετέχων ἄμα καὶ τῆς ἐκεῖ χριστιανικῆς φοιτητικῆς κινήσεως.

Κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1925 προσελήφθη ὑπὸ τοῦ

τῶν Ρώσων⁴¹, ὅστις ἐδέχθη τὰς πατριαρχικὰς αὐτοῦ εὐλογίας καὶ οὕτως ἀνεχώρησεν εἰς Μόσχαν, ἐν ἣ ἀφίκετο, τῷ 1518, ἐργασθεὶς κατ' ἀξιοθαύμαστον τρόπον διὸ καὶ τὰ μέγιστα ὑπὸ τῶν Ρώσων ἐξετιμῆθη⁴².

Κίνδυνον σοβαρὸν ἀντιμετώπισεν ἐσχάτως, καθ' ὅσον διενηροῦντο αἱ σχετικὰ προετοιμασίαι διὰ τὴν σύγκλησιν συνόδου, ἥτις ἐμελλε νὰ ἐξετάσῃ τὰς ἐπὶ ἀναρμόστῳ διαγωγῇ καὶ διὰ «σαρκικὰ πάθη»⁴³ κατηγορίας, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁποίων ἤθελε καταδικάσει αὐτόν. Ἄλλ' «ἡ θεία Πρόνοια κηδομένη τῆς εἰρήνης τῆς Ἐκκλησίας»⁴⁴, πρὶν ἢ δικασθῆ ἀφήρπασεν αὐτόν ἐκ τῆς παρουσίας ζωῆς. Τοιοῦτοτρόπως, τὴν ἀνοιξιν ἢ μᾶλλον τὸ φθινόπωρον τοῦ 1522 ὁ Θεόληπτos Α' τὸ ζῆν ἐκμετρήσας ἐτάφη ἐξῶθεν τοῦ Ναοῦ τῆς Παμμακαρίστου, πλησίον τοῦ τάφου τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος αὐτοῦ καὶ προκατόχου ἐν τῷ Πατριαρχικῷ Θρόνῳ Παχωμίου τοῦ Α'.

(Συνεχίζεται)

ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ Π. ΒΙΤΑΛΗΣ

Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

41) Οὕτω χαρακτηρίζει αὐτὸν ὁ πολὺς Γρ. Παπαμιχαήλ ἐν τῷ περὶ αὐτοῦ ἐγκωδιστάτῳ ἐξ ὑπερχιλίων σελίδων συγγράμματι αὐτοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Μάξιμος Γραικός, ὁ πρῶτος φωτιστῆς τῶν Ρώσων», Ἀθήναι 1951. Βλ. τοῦ αὐτοῦ, «Ἡ ἀνθελληνικὴ μονορθοδοξία τῶν Ρώσων τοῦ 15 αἰῶνος καὶ Μάξιμος ὁ Γραικός», Ἀθήναι 1947. Ἡ προσωπικότης Μάξιμου τοῦ Γραικοῦ, Ἀθήναι 1948.

42) Ὡς Ἅγιος τιμᾶται σήμερον ἐν Ρωσίᾳ τῇ 21 Ἰανουαρίου (βλ. Βοβολίνη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 29, Νεώτερον Ἐγκ. Λεξικόν, τόμ. 1Β', σελ. 967.

43) Μελετίου, ἐνθ' ἄνωτ.

44) Γεδεών, ἐνθ' ἄνωτ.

37) Βαφείδου Φιλ., ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 19-20, Βοβολίνη Κ., Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας, Ἀθήναι 1952, σελ. 25, 26.

38) Δυοβουνιώτου, ἐνθ' ἄνωτ.

39) Γεδεών, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 500.

40) Αὐτόθι.

ἐν Παρισίοις ἐξορίστου Ρώσου μητροπολίτου Βενιαμίν, διορισθείς γραμματεὺς τοῦ τότε ὑπὸ Ἰδρυσιν ἐκεῖ Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ ἁγίου Σεργίου, συμμετέσχε δ' ἐνεργῶς καὶ εἰς τὴν διοργάνωσιν αὐτοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ καὶ κατέλαβε τὴν ἑδραν τῆς ἐρμηνείας τῆς Καινῆς Διαθήκης. Κατ' Αὐγουστον δὲ τοῦ 1929 συμμετέσχε, ὡς λαϊκὸς ἀκόμη, τῆς Α' ἐν Νοβισάδ Ostwestliche Theologen-Konferenz συνελθούσης ἐν τῷ ἐπισκοπικῷ μεγάρῳ τοῦ ἀειμνήστου ἐπιφανοῦς ὀρθοδόξου ἱεράρχου Βιρηναίου, πρόφην καθηγητοῦ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Κάρλοβιτς, ὑπὸ τὴν προεδρίαν αὐτοῦ καὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐπιστημονικῆς συζητήσεως ὑπὸ τοῦ ἐπιφανοῦς καινοδιαθολόγου καὶ πρυτάνεως τοῦ πανεπιστημίου τῆς Χαϊδελβέργης ἀειμνήστου Martin Dibelius. Τὸ κεντρικὸν θέμα τῆς συνδιασκέψεως ταύτης ἦτο ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἀπ. Παύλου πρὸς Φιλιππησίους, προτιμηθεῖσα λόγῳ τῆς προσυδιαζούσης εἰς αὐτήν, ὡς καὶ εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, μυστικίζουσης ἀποχρώσεως αὐτῆς. Μετείχον δὲ αὐτῆς καὶ ὁ πολλὸς Ρώσος καινοδιαθολόγος καὶ πρόφην καθηγητῆς τῆς ἐν Πετροπόλει Πνευματικῆς Ἀκαδημίας Νικόλαος Γκλουμποκόβσκι, ὁ καθηγητῆς τοῦ Cambridge C. H. Dodd, πρύτανις τῶν σημερινῶν ἀγγλοσαξωνίων καινοδιαθολόγων, ὁ καθηγητῆς τῆς Βιέννης Karl Beth, ὁ καθηγητῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τῆς Βόννης Karl Ludwig Schmidt καὶ συνθιασώτης τοῦ ἐκεῖ τότε διδάσκοντος Karl Barth, ὁ ἐπίσης κατὰ τὸ τρέχον ἔτος μεταστάς καθηγητῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Βέρνης Wilh. Michaelis, ὁ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τότε καὶ εἶτα ἐν Στρασβούργῳ καθηγητῆς τῆς Καινῆς Διαθήκης H. Clavier, ὁ ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τῆς Πράγας καθηγητῆς Fr. Bednass καὶ ὁ ὑποσυνάκτων. Περίληψις εὐρεῖα τῶν πρακτικῶν τῆς ἐν λόγῳ διασκέψεως ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ K. L. Schmidt διευθυνομένῳ γνωστῷ θεολογικῷ περιοδικῷ Theologische Blätter (1929).

Ἐν ἔτει 1932 ἐκάρη μοναχὸς καὶ ἀκολούθως ἐχειροτονήθη εἰς διάκονον καὶ ἔπειτα εἰς πρεσβύτερον. Ἡδη ἀπὸ τοῦ 1929 μετέχων τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως ἔλαβε μέρος καὶ εἰς τὸ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1937 συνελθόν μέγα συνέδριον τῆς κινήσεως Faith and Order ἐν Ἐδιμβούργῳ, ἔνθα εἶχον τὴν εὐτυχίαν νὰ ἐπανασυναντηθῶ μετ' αὐτοῦ ὡς ἐκπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Συνόδου. Ἐκτοτε ἐπανασυννητήθημεν ἐπανειλημμένως ἐν Ἀθήναις καὶ ὅτε μετέβαιναν ὡς προσκυνητῆς εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1939 καὶ ἀποκλεισθεὶς λόγῳ τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου παρέμειναν ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἐν τῇ Ρωσικῇ μονῇ τοῦ Ἁγ. Παντελεήμονος, συγκαταριθμηθεὶς καὶ μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῆς καὶ ἐγκρίσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὑπὸ τὴν ιδιότητά δε ταύτην ἀπέκτησε καὶ τὴν ἑλληνικὴν ὑπηκοότητα καὶ κατὰ καιροὺς ἐπεσεκίετο καὶ τὰς Ἀθήνας. Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1944 ὑπέστη τὴν μεγάλην δοκιμασίαν ἀπολέσας τὴν μόνην ἐπιζῶσαν ἀδελφήν του ἐγκατεστημένην ὡς πρόσφυγα ἐν Χαλκιδικῇ μετὰ τοῦ συζύγου της ἱατροῦ καὶ τοῦ μονα-

δικοῦ μικροῦ τέκνου των, θύματα τῆς ἐπεκταθείσης καὶ ἐκεῖ γνωστῆς θεομηρίας.

Τὸ 1946, εὐλογία τοῦ Ἁγ. Ὄρους, χωρὶς νὰ ἀποξενωθῇ τῆς Ἱ. Μονῆς του, ἐπέστρεψεν εἰς Παρισίους, ὅπου ἐσυνέχισε τὴν προτέραν δρᾶσίν του ἐν τῷ Θεολογικῷ Ἰνστιτούτῳ τοῦ Ἁγ. Σεργίου. Διερχόμενον ἐξ Ἀθηνῶν εἶχον τὴν χαρὰν νὰ τὸν παρουσιάσω εἰς τὸν ἀειμνήστον Χρῦσανθον, ὅστις τὸν περιέβαλλεν ἔκτοτε δι' ἰδιαιτέρας ἐκτιμῆσεως καὶ ἐμπιστοσύνης. Τὸ 1947 ἐξελέγη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπίσκοπος Κατάνης προσληφθεὶς ὡς βοηθὸς ἐπίσκοπος τοῦ Ρώσου μητροπολίτου Δυτικῆς Εὐρώπης Βλαδιμήρου καὶ ἀναλαβὸν ἔκτοτε καὶ τὴν πρυτανείαν τοῦ Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου, ἣν καὶ διετήρησε μέχρι τοῦ θανάτου του. Τὸ 1951 κατὰ παράκλησίν μου ἔγραψεν ὄραϊαν συμβολὴν διὰ τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον Paulus-Hellas Oikumene πνευματικῶν συμποσίων ὑπὸ τὸν τίτλον «Le Fils et les fils, le Frère et les frères», προσκληθεὶς δ' ὑπὸ τῆς οἰκείας ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῷ ἑορτασμῷ τῆς 1900ετηρίδος τῆς ἀφίξεως τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν εἰς Ἑλλάδα μετέσχε τῶν ἑορτῶν τούτων. Ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ δ' ἔτους ἀνέλαβε, παρακληθεὶς ὑπὸ τῆς Βρετανικῆς Βιβλικῆς Ἐταιρείας, τὴν προεδρίαν τοῦ ἐπιμύχθου ἔργου μιᾶς νέας ρωσικῆς μεταφράσεως τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἐκδοθείσης τὸ 1964, περὶ τῆς ὁποίας ἔγραψεν εἰς Ἑλληνα φίλον του ἐκφράζων τὴν εὐχὴν ὅπως «χρησιμεύσῃ εἰς τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν τῆς ἁγίας Ρωσίας». Πάντα δὲ τὰ καθήκοντα ταῦτα δὲν τὸν ἠμπόδισαν νὰ συμμετάσχῃ καὶ εἰς διάφορα ἐπιστημονικὰ συνέδρια ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἀλλοῦ καὶ εἰς συναντήσεις ὀρθοδόξων καὶ ρωμαιοκαθολικῶν θεολόγων ἐν Παρισίοις, Chevotogne κ.ἄ. καὶ νὰ ἐπισκεφθῇ καὶ τὴν Φιλλανδίαν, Λίβανον καὶ Συρίαν, ἐπανειλημμένως δὲ καὶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον. Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν ἑορτῶν τοῦ Ἁγ. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ ἐν Θεσσαλονικῇ κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1959 ὑπῆρξεν εἰς τῶν ὑπὸ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς πόλεως ταύτης ἀναγορευθέντων εἰς ἐπιτίμους διδάκτορας τῆς Θεολογίας, ὅτε καὶ διὰ τελευταίαν φορὰν ἠτύχησαμεν νὰ συναντηθῶμεν. Τέλος τῇ προσκλήσει τῆς Γραμματείας ἐπὶ τῆς ἐνότητος τῶν χριστιανῶν παρέστη ὡς παρατηρητῆς εἰς τὰς τρεῖς πρώτας περιόδους τῆς ἐν Βατικανῷ Συνόδου.

Ἡ ἐπιστημονικὴ του τοποθέτησις, τοῦλάχιστον κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς καθηγεσίας αὐτοῦ εἰς τὴν ἑδραν τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἦτο ἡ, παρὰ τὴν αὐστηρὰν ἐξωτερικὴν του μοναχικὴν ἐμφάνισιν, ἐλευθεριάζουσα χρησιμοποιομένης τῆς ἱστορικοκριτικῆς ἐρμηνευτικῆς μεθόδου, σοφὰ δείγματα τῆς ὁποίας εἶναι αἱ ἐργασίαι του La Pentecôte Johannine (Jean xx 19-23) 1939 (σελ. 180), Introduction Speciale an N. Testament, ἀνακοίνωσις ἀποστολεῖσα εἰς τὸ Πανορθόδοξον Θεολογικὸν Συνέδριον καὶ δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτου ἐκδοθέντι τόμῳ Procès Verbaux du I Congrè de Théologie Orthodoxe (1939 σ. 183-193), Ὁ Χριστὸς καὶ ἡ πρώτη χριστιανικὴ γενεὰ (ρωσιστὶ 1950, σελ. 370), Ἡ βασιλεία

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ἐγκύκλιος τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας.

Ἡ Σεπτῆ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δι' ἐγκυκλίον πρὸς τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα αὐτῆς δικαίως καταγγέλλει εἰς τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαὸν «τὴν ἀπὸ μακροῦ μὲν ἀρξαμένην, ἐσχάτως δὲ ἐπιταθεῖσαν δευτὴν καταφορὰν κατ' αὐτῆς ἐνίων τέκνων τῆς, μὴ δισταζόντων νὰ ἀποδίδουν εἰς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Ἐκκλησίας κατηγορίας ἀνυποστάτους καὶ ὅλως φανταστικές, ἐγγιζούσας τὰ ὅρια τῆς ἀνοικτίρμονος συγκοφαντίας, ἐπὶ ἀνυπολόγιστω ζημίᾳ οὐ μόνον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἔθνους, πρὸς χαρὰν καὶ ἐξυπηρέτησιν τοῦ διαβρωτικῆς ἔργου τῶν ὑποῦλων ἐχθρῶν ἀμοτέρων».

Ὅθεν οἱ πιστοὶ δέον, ὅπως μὴ παρασύρονται «ἐξ ἀδικῶν ἐπικρίσεων καὶ τὴν ἀλήθειαν ἠβελημένως ἢ ἀβελήτως παραποιούντων δημοσιευμάτων» καὶ «μὴ δίδωσι πίστιν εἰς ἀνευθύνους καὶ ὑποβολιμαίας διαδόσεις, ἀποσκοπούσας εἰς κλονισμὸν τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τοὺς πνευματικὸς πατέρας, τοὺς παρὰ Θεοῦ τεταγμένους Ἐπισκόπους τοῦ ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ».

Ἀκατάλυτοι δεσμοί.

Ἡ ἐν Ἀθήναις συγκρότησις τοῦ Συνεδρίου τῆς ΑΧΕΠΑ ἔδωκεν ἀφορμὴν, εἰς τὸ νὰ ἐπιβεβαιωθοῦν οἱ ἀκατάλυτοι δεσμοὶ τῶν ἀποδήμων τέκνων πρὸς τὴν μητέρα πατρίδα.

Τὸ παράδειγμα τῆς ἐπιτυχίας των εἰς τὴν φίλην χώραν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς δίδει θάρρος καὶ τονώνει τὴν πίστιν εἰς τὴν δύναμιν τῆς ἑλληνορθόδοξου παραδόσεως.

τοῦ Καίσαρος κρινόμενη ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Κ. Διαθήκης (ρωσιστὶ 1949, σ. 50) καὶ πλείστα μικρὰ μελετήματα.

Ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ δρᾶσις τοῦ ἐκλιπόντος διαπρεποῦς τούτου Ρώσου κληρικοῦ καὶ καθηγητοῦ ἐξετιμήθη εὐλόγως οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ ὀρθοδόξου, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τοῦ ἑτεροδόξου ἐκκλησιαστικοῦ καὶ θεολογικοῦ κόσμου, ὡς βλέπομεν προχείρως ἐν τῷ γαλλιστὶ συντασσομένῳ Messenger Orthodoxe No 29-30 τοῦ 1965, ὅπου παρατίθενται ἐπικήδειοι λόγοι, ἐκτὸς τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου διαδόχου του ἐν τῇ πρυτανείᾳ τοῦ Ὀρθοδόξου Ἰνστιτούτου π. Ἀλεξ. Κνιάζεφ, καὶ τοῦ ἡμετέρου σεβασμ. Μητροπολίτου Γαλλίας Μελετίου καὶ τοῦ ρωμαιοκαθολικοῦ καθηγητοῦ π. Henri Gazelles, ὡς καὶ ἐν τῇ νεκρολογίᾳ τοῦ γνωστοῦ Βέλγου θεολόγου διευθυντοῦ τοῦ Irénikon D.O. Rousseu (Irénikon 1965 No 1, σελ. 101-3). Ἰδιαιτέρως ὅμως πρέπει, ἐν κατακλείδι, νὰ ἐξαρθῆ ἐνταῦθα ἡ ἀπαρέγκλιτος, παρὰ πᾶσαν ἀντιξοότητα, ἀφοσίωσις τοῦ ἐκλιπόντος διαπρεποῦς ἀνδρὸς εἰς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας τὴν

Ἄς εὐχηθῶμεν, ἵνα τὰ ἐν Ἀμερικῇ εὐγενῆ τέκνα τῆς Ἑλλάδος μένον πάντοτε πιστὰ εἰς τὴν ἑλληνορθόδοξον κληρονομίαν των, ἥτις εἶναι ὁ συνεκτικὸς των κρῖκος, καὶ ἀποκορῶνον ἐπιμελῶς πᾶσαν τάσιν χειραφείας των ἐκ τῶν ἑλληνορθοδόξων ιδανικῶν.

Πῶς εἶναι δυνατόν;

Ἐγκυροὶ κύκλοι τῆς Γενεύης τονίζουσι μετὰ βεβαιότητος, ὅτι ἡ διάσκεψις ἀφοπλισμοῦ, ἡ ὁποία πλέον ὠδηγήθη ἐνώπιον ἀδιεξόδου, οὐδεμίαν πρότασιν προέκειται νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν τοῦ Ο.Η.Ε., τῆς ὁποίας αἱ ἐργασίαι ἔχουν προγραμματισθῆ διὰ τὸν μῆνα Σεπτέμβριον.

Ἄλλὰ γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἐπέλθῃ συμφωνία ἐπὶ ἐνὸς τόσον φλέγοντος καὶ εὐπαθοῦς θέματος, ἐφ' ὅσον οἱ συζητούντες ἀνήκουν εἰς δύο ἀντίπαλα ἰδεολογικῶς στρατόπεδα; Εἶναι καιρὸς νὰ κατανοηθῆ, ὅτι ἡ ὅλη εἰρημιστικὴ προσπάθεια δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐδοθῆ, ἐὰν οἱ μετέχοντες αὐτῆς δὲν ἔχουν ταυτότητα ἀντιλήψεως καὶ πνευματικὴν ἐνότητα. Ἄλλὰ τοιαύτην ἐνότητα μόνον τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι δυνατόν νὰ δημιουργήσῃ.

Νὰ ἀνεγείρουν κυματοθραύστας.

Σχεδὸν καθημερινῶς αἱ ἐφημερίδες ἀναφέρουν ἐπεισόδια ἢ παρουσιάζουν περιγραφὰς ἐκδηλώσεων, αἰτινες ἀποδεικνύουν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τὰς ὠραίας νήσους μας, ὡς σημειοῖ ὁ κ. Γ.Ν. Δημαρᾶς, «ἔχουν ὑποστῆ τὴν ἠθικὴν διάβρωσιν τοῦ ἀνέμελου ἐρωτισμοῦ τῶν βορείων ὁρῶν».

Ἄλλὰ πότε ἐπὶ τέλους οἱ ἀρμόδιοι θὰ ἀντιδράσουν

καθαρεύουσαν γλῶσσαν ἐν τῇ πολυγλωσσίᾳ του ἐγνώριζε καὶ ἔγραφεν ἄριστα, ἐξεδήλωσε δὲ τὰ πρὸς αὐτὴν αἰσθηματὰ του καὶ εἰς τὸν πρόλογόν του εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ θεολόγου γυμνασιάρχου κ. Π. Στάμου φιλοπονηθεῖσαν νεοελληνικὴν μετάφρασιν τῶν λόγων τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου εἰς τοὺς Ἀνδριάντας (Ἀθῆναι 1957, σελ. 5-7). Ἀλησμόνητος θὰ παραμείνῃ ἡ ἐγκαρδιωτὰτῃ νεκρολογία του εἰς τὸν ἀείμνηστον ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Χρυσανθόν, ὃν ἐχαρακτήρισε «πρίγκιπα τῆς Ἐκκλησίας». Ἰδιαιτέρως δὲ ἀλησμόνητος θὰ παραμείνῃ εἰς τὸν ὑποσημειούμενον ἢ ἐκτενεστάτη βιβλιοκρισία εἰς τὸ ὑπόμνημα αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Ἰωάννου, δημοσιευθεῖσα ἐν τῷ ρωσιστὶ ἐκδιδόμενῳ περιοδικῷ τοῦ Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου τῶν Παρισίων καὶ ἐκῆθεν μεταφρασθεῖσα ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ π. Βόριδος Μπομπρίνσκη διὰ τὴν «Θεολογίαν» (1951, τεῦχος 2, σελ. 320-325).

Αἰωνία θὰ μείνῃ καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ Ὀρθοδοξίᾳ ἡ μνήμη αὐτοῦ.

Π. Ι. ΜΠΡΑΤΣΙΩΤΗΣ

εις τὴν ἀπαράδεκτον αὐτὴν κατάστασιν ; Ὁ Ἐθνικὸς Ὄργανισμὸς Τουρισμοῦ ἐν συνεργασίᾳ μὲ τοὺς τοπικοὺς παράγοντας δέον νὰ μελετήσουν τὴν κατάστασιν καὶ νὰ ἀνεγείρουν κωματοθησαύστιας εἰς τὰ κύματα τοῦ ἠθικοῦ κακοῦ, τὸ ὁποῖον ἀκάθεκτον ὄρωμα ἐναντίον τῶν ἐλληνικῶν ἀκτῶν. Ἐὰν προφυλασσώμεθα ἐκ τῶν μολυσματικῶν νόσων, αἰτῆς μεταδίδονται ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, πολὺ περισσότερον πρέπει νὰ προφυλασσώμεθα ἐκ τῆς ἐξωθεν προκαλουμένης διαβρώσεως τῶν πνευματικῶν θεμελίων τοῦ ἔθνους μας.

Ἐγγύτερον πρὸς τὸν Θεόν!

Καθ' ὅλας τὰς Κυριακὰς καὶ μεγάλας ἑορτὰς τοῦ θέρους πικραὶ μᾶζαι λαοῦ ὄρθρον βαθέος κατενθύνονται πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ τὰς παραλίας. Ἄλλ' ὡς ὄρθως ἀνεγράφη ἐξ αἰτίας τῶν θαλασσίων λουτρῶν «καὶ ὁ ἐκκλησιασμὸς τῆς Κυριακῆς παραμελεῖται καὶ ἡ ἀπανταχοῦ τοῦ Θεοῦ παρουσία παραβλέπεται καὶ ὁ πάντοτε ἰσχύων ἠθικὸς νόμος διαγράφεται». Τοιοῦτοτρόπως «ὁ ἐπιδικωκόμενος σκοπὸς τῆς πνευματικῆς καὶ σωματικῆς ἀναπαύσεως δὲν ἐπιτυγχάνεται, ἐφ' ὅσον ἡ ψυχὴ ἀμαρτοῦται οὐχὶ ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀμαρτωλῆς ἀσυνειδησίας».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, πρέπει νὰ οργανωθῇ ἐκστρατεία, τῆς ὁποίας θὰ ἔπρεπε νὰ μετάρχον καὶ πάντες οἱ «φυσιολατρικοὶ» σύλλογοι καὶ ὄμιλοι, διὰ νὰ καταστῇ γενικῶς συνειδητόν, ὅτι ἡ μετὰ τῆς φύσεως ἐπαφῆ δὲν πρέπει νὰ ἀπομακρύνῃ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ νὰ ὀδηγῇ ἐγγύτερον πρὸς Αὐτόν.

Νὰ γίνῃ πλέον ρεαλιστικὴ.

Ἐκλεκτὸς συνεργάτης τῆς ἐφημερίδος «Θεσσαλονίκη», ἀναφερόμενος εἰς τὰς ποιῆς, αἰτῆς ἐπιβήλονται εἰς μεγάλους ἐγκληματίας παρασύροντας εἰς τὸν ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν θάνατον δυστυχῆς νεανίδας, ὄρθως παρατηρεῖ, ὅτι αὐταὶ εἶναι ἐλαφρόταται καὶ οὐδόλως ἀνταποκρίνονται εἰς τὴν βαρῆτητα τοῦ παραπτώματός των. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰς ποιῆς εἰς πολλὰς περιπτώσεις σεξουαλικῶν ἐγκλημάτων. Πολλάκις ἡ ἐπιβαλλομένη φυλάκισις εἶναι... ὀλιγόμηνος.

Ἄλλὰ πῶς θὰ παταχθῇ τοιοῦτοτρόπως τὸ κακόν, ὅπερ ἐσχάτως ἔχει πληθυνθῆ καὶ ἀξέηθῃ ; Εἶναι καιρός, ἵνα ἡ νομοθεσία μας γίνῃ πλέον ρεαλιστικὴ καὶ προβλέπῃ τοὺς τρόπους τῆς τελεσφόρου καὶ ἀποτελεσματικῆς καταπολεμήσεως τῶν πάσης φύσεως ἐγκλημάτων.

«Πιστὸς ὑπηρέτης τῆς Ἐκκλησίας».

Ὁρθῶς ὁ παγκόσμιος τύπος ἐξήγε τὴν προσωπικότητα τοῦ ἐσχάτως ἀποθανόντος διασήμου Γάλλου συγγραφέως καὶ ἀκαδημαϊκοῦ Ντανιέλ Ρόπς. Παρὰ τὰς ἐπιφυλάξεις, τὰς ὁποίας τυχὸν δύναται νὰ ἔχη ὁ ὀρθόδοξος ἀναγνώστης τῶν ἔργων του, δέον νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι ὁ ἐκλιπὼν συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν

διαπρεπεστέρων συγγραφέων τῆς συγχρόνου ἐποχῆς.

Ὁ Ντανιέλ Ρόπς ὑπῆρξεν ἐπιφανῆς ἱστορικὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, διηγηματογράφος καὶ δημοσιογράφος, χριστιανὸς καθ' ὅλην τὴν γραμμὴν. Εἰς πάντα τὰ βιβλία του κυριαρχεῖ ἡ χριστιανικὴ σκέψις καὶ διακηρύσσεται, ὅτι «ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ μοναδικὴ δύναμις, ἡ καθιστῶσα τὸν ἄνθρωπον ἱκανὸν νὰ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰ καθήκοντά του ἐναντι τῆς κοινῆς καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς παραμένει ἡ μοναδικὴ ὁδὸς σωτηρίας, ἀληθοῦς μεγαλείου καὶ πνευματικῆς τελειότητος».

Ὁρθῶς ὁ Ντανιέλ Ρόπς χαρακτηρίζεται ὡς «πιστὸς ὑπηρέτης τῆς Ἐκκλησίας».

Εἶναι ματαιοπονία.

Τὰς τελευταίας ἡμέρας ἀνεγράφη εἰς τὰς ἐφημερίδας ὀλοκλήρου τοῦ κόσμου, ὅτι ἡ ἀστυνομία τῆς σοβιετικῆς πρωτευούσης ἔκλεισε προσφάτως «παιάριον» καὶ μωστικὸν ἐκδοτικὸν οἶκον, εἰς τὸν ὁποῖον ἐξετυποῦντο χιλιάδες Ἐὐαγγελίων, θρησκευτικῶν ἡμερολογίων, προσευχηταρίων καὶ εἰκόνων τῆς Θεομητορος.

Τὸ γεγονός αὐτὸ ἀποδεικνύει ἔνθεν μὲν, ὅτι τὸ σοβιετικὸν κράτος ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἀθεϊστικόν, ἐτέρωθεν δέ, ὅτι ἡ θρησκευτικὴ δίψα τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ εἶναι τοσαύτη, ὥστε ἡ ὑπὸ τῶν Ρώσων πιστῶν ζήτησις τῶν θρησκευτικῶν βιβλίων ὑπερβαίνει τὴν ὑπὸ τοῦ κράτους ἐπιτρεπομένην προσφοράν. Ἄς εὐχηθῶμεν διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, ἵνα οἱ ἰθύνοντες τὰς τύχας τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ κατανοήσουν ἐπὶ τέλος, ὅτι εἶναι ἡ ἀντιθρησκευτικὴ προπαγάνδα καὶ δράσις ματαιοπονία.

Ἡ ἀποστολὴ τῶν καλλιτεχνῶν.

Πρέπει νὰ ὁμολγηθῇ, ὅτι ἐδοτόχος ὁ πάπας Παῦλος ΣΤ' εἰς ὀμάδα Ἰταλῶν ἠθοποιῶν, οἵτινες ἐπεσκέφθησαν αὐτόν, ἐτόνισεν, ὅτι «ἡ ἀθητικότης εἰς τὸ σύγχρονον θέατρον ὑποβιβάζει τὴν τέχνην τῶν ἠθοποιῶν ἐκ τῆς ὑψηλῆς τῶν ἀποστολῆς... Ἡ πραγματικὴ τέχνη εἰς πᾶσαν αὐτῆς ἐκφρασιν ἔχει σκοπὸν νὰ ἐξυψώσῃ διὰ τῆς αἰσθητικῆς παραστάσεως τὸ πνεῦμα πρὸς πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ ἰδανικά, ἅτινα ὑπερβαίνουν τὴς δυνατότητας τῶν αἰσθήσεων καὶ τὸν κόσμον τῆς ὕλης καὶ νὰ ἀναβιβάσῃ τὸν ἄνθρωπον μέχρι τοῦ Θεοῦ, ὁ ὅποιος εἶναι τὸ ὑπέρτατον ἀγαθόν καὶ ἡ ἀπόλυτος ὠραιότης, ἐξ οὗ πᾶν ἀγαθόν καὶ πᾶσα ὠραιότης προέρχεται».

Ἀληθῶς, ὡς ἔλεγεν ὁ Μπετόβεν, «ἀποστολὴ τοῦ καλλιτέχρον εἶναι νὰ πτερνύξῃ μέχρι τῆς θεότητος καὶ νὰ κομῆξῃ τὰς ἀκτῖνάς της εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων».

Καλὸν βῆμα.

Ἡ ἀπόφασις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου διὰ τὴν ἐκπόνησιν καὶ ἐκδοσιν μεταφράσεως εἰς τὴν ἐλληνικὴν τῆς Θείας Λειτουργίας τῶν ἐξωχαλκηδονίων Ἐκκλησιῶν Ἀρμενικῆς καὶ Αἰθιοπικῆς εἶναι ἐν

ἀκόμη καλὸν βῆμα εἰς τὴν πρόσφατον ἱστορίαν—εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δίδει τὸ θετικὸν τῆς «παρῶν»—τῶν πνευματικῶν ζυμώσεων δι' ἔτι περαιτέρω προσέγγισιν τῶν γεραρῶν τούτων Ἐκκλησιῶν πρὸς τὴν Ὁρθοδοξίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν τὰς χωρίζει, ἐπὶ δέκα πέντε αἰῶνας, μᾶλλον ἢ φραστικὴ ἀδυναμία τῆς θεολογικῆς των γλώσσης διὰ τὴν κατανόησιν τοῦ ὅρου τῆς Χαλκηδόνος (451) παρὰ μία πραγματικὴ καὶ οὐσιώδης δογματικὴ διαφορά. Ἡ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν οἰκουμενικὴ δραστηριότης τῆς καθ' ὅλον Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι βῆσιμος καὶ ρεαλιστικὴ καὶ πᾶσα πρέπει, πράγματι, νὰ καταβληθῇ προσπάθεια διὰ κοινὴν θετικῶν ἀποτελεσμάτων, ἰδίως μετὰ τὰ δεδομένα καλῆς θελήσεως, τὰ ὁποῖα προέβαλεν ἡ ἐν Ἀδδίς Ἀμπέμπα πρόσφατος Διάσκεψις τῶν ἐξωχαλκηδονίων Ἐκκλησιῶν ('Αρμενικῆς, Συριακῆς, Κοπτικῆς, Αἰθιοπικῆς, Ἰνδικῆς τοῦ Μαλαμπάρ).

Ἄλβέρτος Σβάιτσερ (†).

Κατέλιπε τὸν παρόντα κόσμον καὶ μετέστη εἰς τὴν αἰωνίαν ζωὴν, εἰς ἡλικίαν 91 ἐτῶν, ὁ μέγας ἱατροφιλόσοφος καὶ ἀνθρωπιστὴς Ἄλβέρτος Σβάιτσερ, ὅστις ἐνοσηλεύετο ἀπὸ ἡμερῶν εἰς τὸ ἴδρυμα τοῦ Λαμπαρέν, μέσα εἰς τὴν ἀφρικανικὴν ζούγγλαν, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἰδρύσει ὁ ἴδιος διὰ τοὺς λεπρούς.

Ὁ Ἄλβέρτος Σβάιτσερ ἐγεννήθη εἰς Κάλιζεμπεργκ τὸ 1875 καὶ ἀφίερωσε τὴν ζωὴν του εἰς τὴν λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐφαρμογὴν τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, χρησιμοποιήσας τὰ πολλὰ τάλαντα, μὲ τὰ ὁποῖα τὸν εἶχε προικίσει ἡ θεία Πρόνοια, κυρίως πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν. Πιστότατος εἰς τὰς χριστιανικὰς ἀξίας, ἠσχολήθη, ἐκτὸς τῆς ἀκοιμήτου φιλανθρωπικῆς του δράσεως μεταξὺ τῶν μαύρων τῆς Ἀφρικῆς, μὲ τὴν φιλοσοφίαν, τὴν θεολογίαν, τὴν μουσικὴν, τὴν αἰσθητικὴν καὶ γενικῶς τὴν προαγωγὴν τοῦ χριστιανικοῦ καὶ τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ πνεύματος, ἀναδειχθεὶς εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς τομεῖς κατὰ τρόπον ὑπερβαίνοντα τὰ κοινὰ μέτρα. Τὸ 1951, ἔγινε μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἡθικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν, τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος ἐτιμήθη μὲ τὸ βραβεῖον Νόμπελ διὰ τὴν εἰρήνην.

Μὲ τὴν ἐκδημίαν τοῦ Σβάιτσερ, ἡ σύγχρονος ἀνθρωπότης στερεῖται ἐνὸς ἀκόμη μεγάλου τέκνου της, ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν βεβαίωσιν, διὰ τοῦ καταπληκτικοῦ ἔργου των, τῆς ἠθικῆς της αἰσιοδοξίας.

Τὸ Ἀστροναυτικὸν Συνέδριον.

Ἀπὸ τῆς 12ης ἕως 18ης τοῦ τρέχοντος μηνὸς συνέρχεται εἰς Ἀθήνας, εἰς τὸ ξενοδοχεῖον «Χίλτον», τὸ Ἴβον Παγκόσμιον Ἀστροναυτικὸν Συνέδριον, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ μετέσχον οἱ κορυφαῖοι ἐπιστήμονες τῶν διαφόρων σχετικῶν πρὸς τὴν Ἀστροναυτικὴν κλάδων (ἀπὸ τῆς πυραυλικῆς τεχνολογίας μέχρι τῆς ἰατρικῆς τοῦ Διαστήματος), ὡς καὶ τινες ἐκ τῶν Ἀμερικανῶν καὶ Ρώσων κοσμοναυτῶν. Ἡ Ἀστροναυτικὴ εἶναι ὁ τομὸς ἐκεῖνος τῆς σημερινῆς ἐπιστήμης καὶ

τεχνικῆς, ὁ ὁποῖος σφραγίζει ὅσον οὐδεὶς ἄλλος, μὲ τὰ ὄντως θαυμαστά ἐπιτεύγματά του καὶ τὸ ἔτι θαυμαστότερον προσεχὲς μέλλον του, τὸν σημερινὸν πολιτισμόν. Ἀλλὰ ἡ πρόοδος αὕτη τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ τόλμης—πνευματικῆς καὶ ὕλικῆς—ἔχει ὠραῖον καὶ πράγματι αἴσιον νόημα μόνον ἂν περιλαμβάνῃ καὶ ἀνάλογον πνευματικὴν, ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν συνείδησιν, ἡ ὁποία πρέπει νὰ χαρακτηρίξῃ ὅλους ἐκείνους τοὺς ἐπιστήμονας, τοὺς τεχνικοὺς καὶ τοὺς ἥρωας, οἵτινες εἶναι οἱ συντελεσταὶ της. Καὶ ἡ ἀλήθεια αὕτη ἀσφαλῶς θὰ τονισθῇ ἀπὸ ἐγκύρους ἐκπροσώπους των εἰς τὸ εἰς τὴν χώραν μας ἐφέτος συγκαλούμενον διεθνὲς Συνέδριον.

Ὁρθότατα μέτρα.

Εἰς τὰ πλαίσια τῆς προσπάθειας διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ καλὴν προβολήν, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ ἐξωτερικόν, τῆς ἑλληνικῆς λαϊκῆς τέχνης, ὁ Ὁργανισμὸς Χειροτεχνίας συνέστησε πρόσφατως εἰδικὴν Ἐπιτροπὴν διὰ τὸν ποιοτικὸν (καλλιτεχνικὸν καὶ ἐξ ἀπόψεως ὕλικῶν καὶ στερεότητος) ἔλεγχον τῶν ἐξαγομένων εἰδῶν. Ἐξ ἄλλου, μελετῶνται ὑπὸ εἰδικῶν αἰ δυνατοτήτες προμηθείας τῶν καταλλήλων μηχανημάτων καὶ ὀργάνων διὰ τὸν πλήρη ἐξοπλισμὸν τῶν χειροτεχνικῶν ἐργαστηρίων. Μὲ τὰ νέα μηχανήματα, προβλέπεται ὅτι θὰ ἐξασφαλισθῇ δαφνιστέτερα καὶ ἀριωτέρα παραγωγή εἰδῶν λαϊκῆς Τέχνης.

Τὰ δύο ταῦτα μέτρα, μαστουροῦντα τὸ φωτεινὸν κηδὸς τῶν ἀρμοδίων, εἶναι πράγματι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ διὰ τὴν ἐνίσχυσιν καὶ διάσωσιν τῆς λαϊκῆς μας τέχνης, ἡ ὁποία, ἐκτὸς τοῦ εἶναι κάθε ἄλλο παρὰ ἀμελητέος παράγον εἰς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν, ἀποτελεῖ καὶ μίαν ἀπὸ τὰς καθαρωτέρας καὶ πλέον ἀσφαλῆς ὁδοὺς προβολῆς τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἀθανάτου ἰκαμίδος τῆς ἑλληνοχριστιανικῆς παραδόσεως, ἡ ὁποία εἶναι, ὅπως καὶ νὰ τὴν ἴδη κανεὶς, φῶς τοῦ κόσμου.

Τὸ Συνέδριον Ψυχικῆς Ὑγείας.

Κατὰ τὸν τρέχοντα μῆνα θὰ συνέλθῃ ἐπίσης εἰς Ἀθήνας, ἀπὸ 12ης ἕως 16ης, τὸ Συνέδριον τῆς Ἑυρωπαϊκῆς Ἐνώσεως Ψυχικῆς Ὑγείας, εἰς τὴν διοργάνωσιν τοῦ ὁποίου, ἐκτὸς τῆς Πανελληνίου Ἐνώσεως Ψυχικῆς Ὑγείας, συνεργάζονται καὶ τὰ Ὑπουργεῖα Ὑγιεινῆς καὶ Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως.

Ἐν ἀπὸ τὰ ἀντικείμενα ἐρεῶνης τοῦ Συνεδρίου εἶναι καὶ αἱ ἐπιδημίες τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐπὶ τῆς ψυχικῆς ὑγείας τῶν μαθητῶν καὶ τῶν φοιτητῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν σπουδῶν των. Θὰ δοθῇ οὕτω ἡ ἐδκαιρία, εἰδικώτερον ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῶν Ἑλλήνων ἐπιστημόνων, οἱ ὁποῖοι θὰ λάβουν μέρος καὶ θὰ ὁμιλήσουν κατὰ τὸ Συνέδριον, νὰ τονισθῇ, ὅτι ἡ παιδεία καὶ ἐκ τῆς εἰδικῆς ταύτης ὕψους, δηλαδὴ τῆς ὕψους τῆς ἐξασφαλίσεως καὶ προαγωγῆς τῆς ἰσορροπίας καὶ τῆς ῥώμης τοῦ ψυχικοῦ κόσμου τοῦ ἀνθρώπου, δὲν δύνανται νὰ ἐπιτελέσῃ τὴν ἀποστολήν της χωρὶς τὰ δύο μέγιστα τῶν πνευματικῶν κεφαλαίων της: τὴν κληρονομίαν τῶν ἀρχαίων κλασσικῶν καὶ τὴν κληρονομίαν τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Ανακοινωθέντα τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Ιεραρχίας

'Η 'Ιερὰ Σύνοδος τῆς 'Ιεραρχίας ἐμμένουσα εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς ἀπόφασιν, ὅπως μὴ διαλυθῆ ἄνευ πρὸς τὴν ἀπόφασιν εἰς τὰς χηρευούσας 'Ιερὰς Μητροπόλεις, συνέχισε τὴν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου. Ἀπὸ τῆς αὐρίου δὲ θὰ ἐπιληφθῆ τοῦ ἔργου τῆς συντάξεως τοῦ καταλόγου τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων, ἐισηγουμένης τῆς ἐπὶ τούτῳ καταρτισθείσης τριμελοῦς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς.

'Εν Ἀθήναις τῇ 18ῃ Ἀυγούστου 1965

'Εκ τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου

'Η 'Ιερὰ Σύνοδος τῆς 'Ιεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν σημερινὴν αὐτῆς συνεδρίαν ἐπελήφθη τοῦ θέματος τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ καταλόγου τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων, συμφώνως πρὸς τὴν ληφθεῖσαν κατὰ τὴν χθεσινὴν συνεδρίαν σχετικὴν ἀπόφασίν τῆς. Πρὸς τοῦτο ἐνημερώθη ὑπὸ τῆς ὁρισθείσης Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς, ἀπὸ τῆς αὐρίου δὲ θ' ἀρχίσῃ τὴν ψηφοφορίαν δι' ἕνα ἕκαστον τῶν ὑποψηφίων ἐκ τῶν μὴ κριθέντων τελικῶς ἐπὶ τούτῳ, διὰ τὴν ἐγγραφὴν αὐτοῦ ἢ μὴ εἰς τὸν ἐν λόγῳ κατάλογον.

Εἶτα ἐνέκρινεν ὁμοφώνως σχέδιον μηνύματος πρὸς τὸν εὐσεβῆ Ἑλληνικὸν λαὸν ἐπὶ τῆς πορείας τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς.

'Εν Ἀθήναις τῇ 19ῃ Ἀυγούστου 1965

'Εκ τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου

'Η 'Ι. Σύνοδος τῆς 'Ιεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν σημερινὴν αὐτῆς συνεδρίαν, συνεχίσασα τὴν συζήτησιν ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ καταλόγου τῶν πρὸς Ἀρχιερατεῖαν ἐκλογίμων, ἀπεφάσισεν, ὅπως τὸ ἔργον τοῦτο ἀναθέσῃ εἰς τὴν Διарκή 'Ιεράν Σύνοδον. Ἡ Διарκῆς 'Ιερὰ Σύνοδος θὰ συνεδριάσῃ ἐπὶ τούτῳ τὴν προσεχῆ Τρίτην καὶ Τετάρτην, τὴν προσεχῆ δὲ Πέμπτην θὰ ὑποβάλῃ τὸν ἐν λόγῳ κατάλογον τῇ 'Ι. Συνόδῳ τῆς 'Ιεραρχίας διὰ τὰ περαιτέρω.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς σημερινῆς συνεδρίας, Ἀντιπροσωπεῖα τῆς 'Ιεραρχίας μετέβη παρὰ τῷ Ἐξοχωτάτῳ κ. Ὑπουργῷ Ἐθν. Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων καὶ συζητήσεν ἐπὶ τοῦ θέματος, ὅπερ ἀπασχολεῖ τὴν παρούσαν συνέλευσιν τῆς 'Ιεραρχίας.

'Εν Ἀθήναις τῇ 21ῃ Ἀυγούστου 1965

'Εκ τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου

'Η 'Ιερὰ Σύνοδος τῆς 'Ιεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν σημερινὴν συνεδρίαν αὐτῆς ἐπεράτωσε τὸ ἔργον τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ πίνακος τῶν ἐχόντων μόνον τὰ τυπικὰ προσόντα ὑποψηφίων πρὸς Ἀρχιερατεῖαν, τὸν ὁριστικὸν δὲ πίνακα τῶν ἐκλογίμων, βάσει τῶν τυπικῶν καὶ οὐσιαστικῶν αὐτῶν προσόντων, θὰ συντάξῃ πρὸ τῶν Ἀρχιερατικῶν Ἐκλογῶν.

'Εν Ἀθήναις τῇ 1ῃ Σεπτεμβρίου 1965

'Εκ τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου

'Η 'Ιερὰ Σύνοδος τῆς 'Ιεραρχίας ἀπεφάσισε τὴν ἀναστολὴν τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς μέχρι τῆς 28ῆς Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ. καὶ ἐν ἀναμονῇ σχηματισμοῦ Κυβερνήσεως πρὸς νομοθετικὴν ρύθμισιν τοῦ ἐκκρεμούντος ζητήματος τῆς ἐπιψηφίσεως τῆς Μεταβατικῆς Διατάξεως πρὸς πληρῶσιν τῶν κενῶν Μητροπολιτικῶν ἐδρῶν. Ἐάν παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα δὲν γίνῃ τοῦτο, τότε θὰ ἐπανέλθῃ καὶ θὰ πρόξῃ κατὰ τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εὐθύνην τῆς καὶ κατὰ τὰς Ἐπισκοπικὰς ἐξουσίας τῶν Σεβασμιωτάτων Μελῶν αὐτῆς.

'Εν Ἀθήναις τῇ 10ῃ Σεπτεμβρίου 1965

'Εκ τοῦ Συνοδικοῦ Γραφείου

'Ιερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 11ῆς Ἀυγούστου μέχρι τῆς 10ῆς Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ. ἐχοροστάτησεν εἰς διαφόρους ἱεροὺς ναοὺς Ἀθηνῶν, προήδρευσε τῶν συνεδριῶν τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς 'Ιεραρχίας, τῆς Διарκῆς 'Ιερᾶς Συνόδου καὶ τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων διαφόρων Ἐκκλησιαστικῶν Ὀργανισμῶν, συνειργάσθη μετὰ Σεβασμιωτάτων Ἀρχιερέων καὶ τῶν παρ' αὐτῷ Θεοφιλεστάτων Βοηθῶν Ἐπισκόπων, ἐδέχθη εἰς ἀκράσιν διαφόρους ἐπιτροπὰς καὶ ἄτομα κ.λ.π. Οὕτω:

Ἐχοροστάτησε: Τῇ 14ῃ Ἀυγούστου εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου Χρυσοσπηλαιώτισσης.

— Τῇ 15ῃ Ἀυγούστου εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν τὴν τελεσθεῖσαν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου τῆς ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης.

— Τῇ 22ᾳ Ἀυγούστου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

— Τῇ 29ῃ Ἀυγούστου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν, τὸ δὲ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀλεξάνδρου Παλαίου Φαλήρου.

— Τῇ 30ῃ Ἀυγούστου εἰς τὸν Ἑσπερινὸν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Ζώνης Κυψέλης.

— Τῇ 5ῃ Σεπτεμβρίου εἰς τὴν ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθεῖσαν θείαν Λειτουργίαν.

Ἡ ὑλόγησε: Τῇ 5ῃ Σεπτεμβρίου ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς Νέας Σμύρνης τοὺς γάμους τοῦ κ. Μάρκου Γεωργουλᾶκη μετὰ τῆς Μ. Καβαλιώτου.

Προέστη: Τῇ 14ῃ Ἀυγούστου ἐν τῷ Ἀ' Νεκροταφείῳ Ἀθηνῶν τῆς Νεκρωσίου Ἀκολουθίας εἰς τὴν κηδεῖαν τοῦ ἀειμνήστου πολιτευτοῦ Δεμένεγα.

— Τῇ 22ᾳ Ἀυγούστου τοῦ ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ Ἀθηνῶν τελεσθέντος μνημοσύνου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου εἰσαγγελέως Στυλιανοῦ Μπούτη.

Παρηκολούθησε: Τῇ 2ᾳ Σεπτεμβρίου ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ Ἁγ. Ἀνδρέου τὴν Ἀρχιερατικὴν Λειτουργίαν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους.

Προήδρευσε: Τῇ 11ῃ Ἀυγούστου τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

— Τῇ 20ῃ Ἀυγούστου τῆς συνεδρίας τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ο.Δ.Ε.Π.

— Τῇ 27ῃ Ἀυγούστου τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου τῆς ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Ἐδέχθη: Τῇ 14ῃ Ἀυγούστου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Ἀλεξανδρουπόλεως κ. Ἰωακείμ, τὸν καθηγητὴν Πανεπιστημίου κ. Κωνσταντίνου Καβαρνόν, τὸν ἱεράτ. προϊστάμενον τοῦ ἐν Νικαίᾳ τῆς Γαλλίας ἱεροῦ ναοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος πανσο. ἀρχιμ. Κάλλιστον Α. Βαβειᾶν καὶ τὸν προϊστάμενον τῆς Ὁρησκευτικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ Γ.Ε.Σ. πανσο. ἀρχιμ. Ἀμβρόσιον Μαντζῶρον.

— Τῇ 16ῃ Ἀυγούστου τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Καλαβρίας κ. Αἰμιλιανὸν καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Συμβούλιον τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς Ἀττικῆς.

— Τῇ 23ῃ Ἀυγούστου τὸν ἐξοχώτατον ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων κ. Σαββόπουλον, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ Ὁρησκευμάτων καθηγητοῦ κ. Μάρκου Σιώτου, καὶ τὸν πρόεδρον τῆς Σχολικῆς Ἐταιρείας, τῆς Ἱατρικῆς Ἐταιρείας καὶ τοῦ Σανατορίου Καβάλας κ. Ἀστεριάδην.

— Τῇ 1ῃ Σεπτεμβρίου τοὺς ἐν Ἀθήναις παρεπιδημούντας Σεβασμιωτάτους Ἀρχιερεῖς, οἱ ὅποιοι ὑπέβαλον τὰς εὐχὰς τῶν εἰς τὸν Μακαριώτατον ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ νέου ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους.

—Τῆ 3ῃ Σεπτεμβρίου τῶν ἐξ Ἰνδιῶν Μητροπολίτην κ. Mathews Mar Coorilos.

—Τῆ 4ῃ Σεπτεμβρίου τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας Μυτιλήνης κ. Ἰάκωβον, Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανόν, Ἀρτης κ. Ἰγνάτιον καὶ Φθιώτιδος κ. Δαμασκηνόν.

—Τῆ 6ῃ Σεπτεμβρίου τὸν Σεβασμιωτάτον Μητροπολίτην Σιδηροκάστρου κ. Βασιλείον καὶ τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῶν Ὀρθοσκευμάτων καθηγητὴν κ. Μάρκον Σιώτην.

—Τῆ 7ῃ Σεπτεμβρίου τὸν Γενικὸν Διευθυντὴν τῶν Ὀρθοσκευμάτων καθηγητὴν κ. Μάρκον Σιώτην καὶ τὸν πανοσ. ἀρχιμ. Γεωργακόπουλον.

Ἀνταπεσκέφθη: Τῆ 23ῃ Αὐγούστου, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας κ. Γεωργίου καὶ τοῦ Μεγάλου Πρωτοσύγκελλου τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς πανοσ. ἀρχιμ. Θεοκλήτου Ἀβραντινῆ, τὸν ἐξοχώτατον ὑπουργὸν Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ὀρθοσκευμάτων κ. Σαββόπουλον.

Ἐπεσκέφθη: Τῆ 25ῃ Αὐγούστου εἰς τὴν οἰκίαν του τὸν ἀγοντα τὰ ὀνομαστήρια αὐτοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτην Παραμφίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου κ. Τίτον.

—Τῆ 4ῃ Σεπτεμβρίου τὰ νοσοκομεία τοῦ Εὐαγγελισμοῦ καὶ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ πηχῆθη ταχεῖαν ἀνάρρωσιν εἰς τοὺς νοσηλευμένους: τὸν Ἀστυνομικὸν Διευθυντὴν Ἀθηνῶν κ. Ἀρχοντολάκη, τὸν δικηγόρον τοῦ Βαφειάδακος Κληροδοτήματος κ. Λαζαρίμον καὶ τὴν κ. Κυβετοῦ.

Πάνος Παπαϊωάννου (†)

Πλήρης ἡμερῶν καὶ ἀγαθοεργιῶν ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον ἐν Κηρυσίᾳ τῆ 1.8.1965 ὁ Πάνος Παπαϊωάννου, ἱατρὸς ἀφωσικὸς οὐ μόνον εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν εὐρύν οἰκογενειακὸν κύκλον του, εἰς ὃν συμπεριλαμβάνοντο ἀρχιερεῖς, ὡς ὁ Φθιώτιδος Ἰάκωβος καὶ ὁ ἀνεψιὸς του ἐπ' ἀδελφῆ, Ἀθηνῶν Θεόκλητος Β' καὶ ὁ καθηγητὴς κ. Ἰωάννης Καρμίρης, ἀλλὰ καὶ εἰς εὐρύν κύκλον ἀπόρων ἀσθενῶν, εἰς οὓς παρεῖχε καὶ ἱατρικὴν περίθαλψιν, ἐν ἀνάγκῃ δὲ καὶ φάρμακα δωρεὰν συμφώνως πρὸς τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου. Αὐτὸς ἀναπαύσασαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν σκηναῖς δικαίων.

Ἱερά Μητρόπολις Σισανίου καὶ Σιατίστης

Κατόπιν ὀρισθέντος προγράμματος συνεκροτήθη ἐν αὐθα τὸ Ε' Ἱερατικὸν Συνέδριον ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην Προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Πολυκάρπου, τὸ ὁποῖον διήρκεσεν ἐπὶ τριήμερον.

Ἐν αὐτῷ ἔλαβον μέρος 65 Ἱερεῖς, οἵτινες ἐπιλοξενηθήσαν πλουσιῶς ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου, ἔζησαν εἰς ἀτιμώσφαιραν ἐξαιρέτου πνευματικότητος καὶ πολλῆς φιλαδελφείας, ἀναχωρήσαντες ἐντεῦθεν ἐρωδιασμένοι μὲ πλούσια πνευματικὰ ἐφόδια καὶ ἐπὶ πλέον μὲ ἄφθονον πατρικὴν ἀγάπην τὴν ὁποῖαν πλουσιῶς προσέφερον εἰς αὐτοὺς ὁ Μητροπολίτης καὶ ὁ Πανοσ. Ἀρχιμ. κ. Χρυσ. Ζαφειρόπουλος Πρωτοσύγκελλος.

Κατ' αὐτὸ ὠμίλησαν: 1) Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης κ. Πολυκάρπος, εἰσηγηθεὶς τὸ θέμα «Ἀναστροφή τοῦ Ἱερέως ἐν τῷ ποιμνίῳ του». 2) Ὁ πρωτοσύγκελλος κ. Χρυσόστομος τὸ θέμα «Αἱ δέκα ἐντολαὶ καὶ ἡ σημερινὴ κοινωνία». 3) Ὁ κ. Μιλτιάδης Στρακαλῆς, Δήμαρχος Σιατίστης, τὸ θέμα «Ὁ Ἱερεὺς ὡς Κοινωνικὸς ἐργάτης». 4) Ὁ Ἀρχιμ. κ. Ἀνάργυρος Ἀφρονίδης Ἱεροκήρυξ τὸ θέμα «Ὁ Ἱερεὺς ἐν τῷ Οἴκῳ τοῦ Θεοῦ». 5) Ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Οἶκον Ἀλέξανδρος Θεοδωρόπουλος τὸ θέμα «Ὁ Ἱερεὺς ὡς πνευματικὴ προσωπικότης». 6) Ὁ Οἶκον. Νικ. Δάρδας τὸ θέμα «Ἡ ὀργάνωσις τῆς Ἐνορίας». 7) Ὁ θεολόγος κ. Ἀθανάσιος Θεοχάρης τὸ θέμα «Ἐνωσις ἢ Ἐνότις τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν». 8) Ὁ κ. Γεώργιος Μπόντας Δ/ντῆς τῆς Δημοσίας Βιβλιοθήκης Σιατίστης τὸ θέμα «Ὁ Ἱερεὺς καὶ τὸ βιβλίον». Ἐπίσης ὁ Αἰδεσ. Βασίλειος Καρανάσιος τὸ θέμα «Ἡ παραβολὴ τοῦ Ἀσώτου ἐν τῇ συγχρόνῳ Κοινωνίᾳ».

Μετὰ τοῦτον ὁ Οἶκον. Ἡλίας Στεργιάδης ἀπήντησε πρὸς τοὺς συνέδρους ὠραῖον χαιρετισμὸν. Ὡσαύτως ἀπηύθυναν

πρὸς τοὺς Συνέδρους χαιρετισμὸν καὶ ὠφελίμους παραίνεσις οἱ τιμήσαντες τὸ Συνέδριον ὁ κ. Δήμαρχος Σιατίστης, ὁ κ. Νεράντζης Ἰωάννης μέλος τοῦ Συλλόγου Σιατιστέων Θεσ/νίκης, ὁ κ. Ἀγαθάγγελος Ἀγαθαγγελίδης, Γυμνασιάρχης κ.λ.π.

Τὸ Συνέδριον ἀπεφάνθη καὶ ἔδωκεν ὁδηγίας εἰς τοὺς συνέδρους, ὅπως ἕκαστος ἐξ αὐτῶν μεριμνήσῃ ἐν τῇ ἐνορίᾳ του καὶ ἰδρυθῆ δανειστικὴ Βιβλιοθήκη ὠφελίμων βιβλίων. Ἐπίσης ἀπεράσισε νὰ ἐκτυπωθῶν αἱ δέκα ἐντολαὶ εἰς μεγάλα φύλλα καὶ νὰ ἀναρτηθῶν εἰς ἀπαντας τοὺς ναοὺς καὶ εἰς περιβλεπτοὺς θέσιν. Συγχρόνως δὲ νὰ ἐκτυπωθῶν εἰς δέκα χιλιάδας ἀντίτυπα καὶ νὰ προσφερθῶν δωρεὰν εἰς ὅλας τὰς οἰκογενεῖας τῆς περιφέρειᾶς Σιατίστης. Γενικώτερον δὲ ἀπερασίση νὰ καταβληθῆ ἰδιαιτέρα φροντίς ἐκ μέρους τῶν Συνέδρων ἐφημερίων πρὸς διαφώτισιν τῶν χριστιανῶν ἐπὶ τῶν δέκα ἐντολῶν.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Οἱ δύο υἱοὶ τοῦ διαβότου Ἐφῆμ, ὁ ἐμφανιζόμενος ὡς Πατριάρχης Ἐφῆμ Β' τῶν Τουρκορθόδοξων Τουρκοῦ καὶ ὁ Σελτσούκ, ἀπεπειράθησαν νὰ καταλάβων τοὺς ἐναπομεινάντας ναοὺς τῆς κοινότητος Γαλατᾶ, τὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου καὶ τὸν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χίων, ἐγκαταστήσαντες εἰς τὸν πρῶτον ἓνα ἱερέα καὶ εἰς τὸν δεύτερον ἓνα διάκονον. Οἱ ἐν τῷ Ναῶ τοῦ Ἁγίου Νικολάου κατήγγειλαν τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Ἐφῆμ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὁπότεν ἐφθάσαν ἐπὶ τόπου ὁ Μ. Πρωτοσύγκελλος, ὁ Δευτερεύων καὶ ὁ δικηγόρος τῶν Πατριαρχείων κ. Σ. Σαρρῆς. Ἀργότερον δὲ ἐστάλησαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μύρων καὶ ὁ Μ. Ἀρχιδιάκονος, ἵνα κλειδώσων ἀμφοτέρους τοὺς ναοὺς καὶ παραδώσων τὰς κλείδας εἰς τὸν Πατριάρχην, ὅπερ καὶ ἐπραξάν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐστάλη καὶ ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Σκοπέλου κ. Ἀλέξανδρος ὅπως ἐγκατασταθῆ εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου ὡς ἀρχιερατικῶς τῆς Κοινότητος Γαλατᾶ προϊστάμενος. Οἱ υἱοὶ τοῦ Ἐφῆμ ἤξιωσαν τὴν ἀποχώρησιν τῶν κληρικῶν τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ Πατριαρχείου καὶ τὴν παράδοσιν τοῦ ναοῦ δῆθεν ὡς ἀνήκοντος εἰς αὐτοὺς δυνάμει ἐπιστημῶν τίτλων ἰδιοκτησίας. Τῇ μεσολαβῆσει ὀργάνων τῆς Ἀστυνομίας συνεφανήθη νὰ ἀποχωρήσων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ναῶν ὄλοι, πλην τοῦ Θεοφιλ. Ἐπισκόπου Σκοπέλου καὶ ἐνὸς νεωκόρου τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

—Τὴν 1 Σεπτεμβρίου, ἑορτὴν τῆς Ἰνδίκτου, ἦτοι τῆς πρώτης τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, εἰς τὸν Πάνσεπτον Πατριαρχικὸν Ναὸν ἐτελέσθη ἡ καθιερωμένη πανηγυρικὴ θεία Λειτουργία, καθ' ἣν ἐχοροστάτησεν ἡ Α.Θ.Π. ὁ Πατριάρχης μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Χαλκηδόνας, Δέρκων, Πριγκηποννήσων, Χαλδίας, Νεοκαισαρείας, Λαοδικείας, Σάρδεων, Ἡλιουπόλεως, Ροδοπόλεως καὶ Εἰρηνουπόλεως.

Εἰς τὸ τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας ὁ Παναγιώτατος, περιβληθεὶς Ἐπιτραχήλιον καὶ μικρὸν ὠμόφορον, ἔβαλεν «Εὐλογητόν» καὶ ἤρχισεν ἡ τελετὴ τῆς Ἰνδίκτου καὶ ἀφοῦ ἐβάλησαν τὰ καθωρισμένα τροπάρια καὶ ἀνεγνώσθη ἡ Πράξις τῆς ἀρχομένης Δ' Ἰνδικτιῶνος, ὑπέγραψε ταύτην πρῶτος ὁ Πατριάρχης καὶ εἶτα κατὰ σειρὰν ἀπὸ τοῦ πρώτου μέχρι τοῦ τελευταίου οἱ χοροστατήσαντες Μητροπολίται φέροντες ἐπιτραχήλιον καὶ μικρὸν ὠμόφορον, ἐνῶ οἱ χοροὶ ἐπαλλοῦν ἰδιόμελα τῆς ἑορτῆς.

Πρὸ τῆς ἀποτεφρώσεως τοῦ Πατριαρχικοῦ Μεγάρου, τὴν νύκτα τοῦ Σαββάτου πρὸς τὴν Κυριακὴν 20-21 Σεπτεμβρίου 1941, ἡ τελετὴ τῆς ὑπογραφῆς τῆς Ἰνδικτιῶνος—Ἐπιτεμῆσεως ἐγένετο εἰς τὸ Μέγα Συνοδικὸν τῶν Πατριαρχείων.

—Τὸ δελτίον τύπου καὶ πληροφοριῶν τοῦ Πατριαρχείου τῶν Μελητικῶν δημοσιεύει τὰ τῆς ὑποδοχῆς, ἣν ἐπεφύλαξεν ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης πρὸς τὸν ἐπισκεφθέντα αὐτὸν ἀρχιεπίσκοπον τῶν ἐν Ἰσραὴλ Μελητικῶν Γεώργιον Χαμήμ. Ὡς ἀναφέρει τὸ δελτίον, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἐξέφρασε εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τοῦτον τὴν ἐπιθυμίαν του καὶ τὴν πρόθεσίν του νὰ μεταβῆ εἰς Ρώμην: «Πρέπει νὰ μεταβῶ εἰς Ρώμην. Θὰ μεταβῶ προσεχῶς εἰς Ρώμην. Ἐέλω νὰ πράξω τοῦτο ὁμοφρονῶν ἀπάσης τῆς Ὀρθοδοξίας!» Ἐγραφα εἰς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν Ὀρθόδοξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἀναμείνω τὰς ἀπαντήσεις αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι ἐλπίζω νὰ εἶναι εὐνοϊκαίαι.

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀμερικῆς

Ἡ ἑλληνική Ἀρχιεπισκοπή Νοτίου καὶ Βορείου Ἀμερικῆς ἐξηγγεῖλεν εἰς ἐπίσημον ἀνακοίνωσιν τῆς τὰς τελετὰς, αἱ ὁποῖαι θὰ διοργανωθῶν ἐντὸς τοῦ προσεχοῦς Ὀκτωβρίου ἐπ' εὐκαιρία τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς 100ετηρίδος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀμερικῆς.

Ἱερά Μητρόπολις Γερμανίας

—Εἰς τὴν βιομηχανικὴν πόλιν Ἔσσην τῆς Δυτικῆς Γερμανίας θὰ ἀνεγερθῇ Ἑλληνορθόδοξος ναός. Οἱ 3 χιλ. Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι διαμένουν ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰς Ἔσσην, θὰ ἀποκτήσουν τοιοῦτοτρόπως ἰδικὸν τὸν ναόν. Εἰς τὴν ἀνακοίνωσιν αὐτὴν προέβη ὁ Σεβ. Μητροπολίτης τῆς Γερμανίας, τῶν Κάτω Χωρῶν καὶ Δανίας κ. Πολύευκτος Φινφίνης. Ὡς συμβαίνει εἰς τὰς περισσοτέρας γερμανικὰς κοινότητες, τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς τὸ Ἔσσην ἡ Ὀρθόδοξος λειτουργία ἐτελεῖτο ἕως τῶρα εἰς εὐαγγελικὰς καὶ καθολικὰς Ἐκκλησίας. Ὁ Δήμαρχος τοῦ Ἔσσην ἐβεβαίωσε τὸν Σεβ. Μητροπολίτην, ὅτι θὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ νέου ναοῦ. Συμφώνως δὲ πρὸς τὴν ἀπομὴν τοῦ Μητροπολίτου, πρέπει νὰ ἐνισχυθῇ σημαντικῶς ἡ Ἑλληνορθόδοξος Ἐκκλησία εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν, δεδομένου ὅτι τὸ ἡμισὺ καὶ πλέον τῶν διαμενόντων εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν Ἑλληνορθόδοξων—ποὺ ἀπασχολοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὡς ἀλλοδαποὶ ἐργάται—θὰ παραμείνουν ἐπὶ πολὺ διάστημα εἰς τὴν χώραν. Παρ' ὅλον ὅτι ηὐξήθη σημαντικῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἑλληνορθόδοξων ἱερέων εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος (ἐπὶ 8 εἰς 31), οἱ περισσότεροί ἐξ αὐτῶν ἔχουν νὰ ἀντιμετωπίσουν πολλὰ βάρη. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πολύευκτος εἶναι τῆς γνώμης, ὅτι διὰ τὴν ἐπαρκῆ φροντίδα ὄλων τῶν διαμενόντων εἰς τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν Ἑλληνορθόδοξων πρέπει νὰ τοποθετηθῶν τούλάχιστον 50 ἱερεῖς. Εἶναι ἀπαραίτητος δὲ καὶ ἡ ἀνάλογος ἀνέγερσις ἐκκλησιῶν.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρος, κατόπιν ἐπισήμου προσκλήσεως, ὠνόμασε τρεῖς παρατηρητὰς εἰς τὴν 4ην φάσιν—καὶ τελευταίαν—τῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ, ἡ ὁποία ἤρχισε τὰς ἐργασίας τῆς τῆν 14ην Σεπτεμβρίου εἰς τὸν Ἅγιον Πέτρον τῆς Ρώμης. Οἱ τρεῖς παρατηρηταὶ εἶναι ὁ Μέγας Πρωτοσύγκελλος ἀρχιμ. Νικόδημος Γαλιατσάτος, ὁ Μέγας Ὑπομνηματογράφος κ. Θεόδωρος Μοσχονᾶς, Διευθυντὴς τῆς Βιβλιοθήκης, τοῦ Γραφείου Τύπου καὶ τοῦ ἐπισήμου ὄργανου «Πάνταινος» (ὁ ὁποῖος παρηκολούθησε τὸ 1963 καὶ τὸ 1964 τὴν 2αν καὶ 3ην φάσιν τῆς Συνόδου), καὶ ὁ Νομικὸς Σύμβουλος τοῦ Πατριαρχείου κ. Β. Καναβάτης. Οἱ παρατηρηταὶ εἰς πρώτην ἀκρόασιν παρὰ τῷ Πάπῳ, θὰ τοῦ προσφέρουν ἐκ μέρους τοῦ Μακαριώτατου Πατριάρχου κ. Χριστοφύρου προσωπικὸν ἐνθύμιον.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΩΣΙΑΣ

Κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἰνστιτούτου Κοινωνικῶν Ἐρευνῶν τοῦ Λένινγκραντ, τὸ 1963 ἐβαπτίσθη ἐν Ρωσίᾳ τὸ ἐν τρίτον τῶν νηπίων, τὸ δὲ 1964 τὸ ἐν πέμπτον.

—Ὁμᾶς ἀγγλικανῶν, περιλαμβανούσα καὶ ρωμαιοκαθολικούς τῆς Ἀγγλίας, παρηκολούθησε τὴν 28ην Αὐγούστου ἐ.ἔ. εἰς τὴν ἐν Ζαγκόρσκ ἱεράν μονὴν τοῦ ἁγίου Σεργίου εἰδικὴν ἀκολουθίαν ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως τῶν χριστιανῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΕΡΒΙΑΣ

Τὸ δεύτερον δεκαήμερον τοῦ Σεπτεμβρίου ἤρχισεν εἰς Νόβι Πάζαρ καὶ εἰς Βελιγράδιον ὁ ἑορτασμός τῆς 700ετηρίδος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Σοπότσανι, ἡ ὁποία θεωρεῖται μία τῶν ὠραιότερων μονῶν τῆς μεσαιωνικῆς Σερβίας, ἰδρυθεῖσα περὶ τὸ 1265 παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ Ράσκα ὑπὸ τοῦ Βασιλεῦς Οὐρως Α'. Ἡ μονὴ αὕτη εἶναι περίφημος διὰ τὰς τοιχογραφίας τῆς τοῦ ἱγ' αἰῶνος, αἱ ὁποῖαι θεωροῦνται ὑπὸ τῶν εἰδικῶν ὡς πραγμα-

τικὰ ἀριστουργήματα. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ τελευταίου πολέμου ὁ κατακτητὴς εἶχε μετατρέψει τὴν μονὴν ταύτην εἰς σταῦλον, οἱ δὲ στρατιῶται ἠσχολοῦντο εἰς τὴν σκοποβολὴν ἔχοντες ὡς στόχον κυρίως τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἁγίων. Τοιοῦτοτρόπος ἡ μονὴ ὑπέστη ἀνεπανορθώτους ζημίας. Ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς χώρας καὶ ἐντεύθεν τὸ Ἴδρυμα προστασίας ἱστορικῶν μνημείων κατέβαλε τεραστίαις προσπάθειαις διὰ τὴν ἀναστήλωσιν καὶ συντήρησιν τῆς μονῆς καὶ τῶν περιφρήμων τοιχογραφιῶν τῆς, μεταξύ τῶν ὁποίων ἔξεχον αἱ συνθέσεις «Ἡ εἰς ἄδου κάθοδος», «Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου» καὶ «Ἡ Κοίμησις τῆς Βασιλίσσης Ἄννης».

—Κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Μακαριώτατου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ἀλεξίου, ἀντιπροσωπεῖα τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας τῆς Σερβίας, ἔχουσα ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Πανιερώτατον ἐπίσκοπον Νύσσης κ. Ἰωάννην, ἀνεχώρησε τὴν 2αν Σεπτεμβρίου ἐκ Βελιγράδιου εἰς Μόσχαν, ὅπου θὰ προβῆ εἰς ἀνταλλαγὴν γνωμῶν ἐπὶ γενικῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων.

—Τὸ περιοδικὸν «Γκλάσνικ», ἐπίσημον ὄργανον τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας Σερβίας, δημοσιεύει εἰς τὸ προσφάτως κυκλοφορήσαν τεύχος τοῦ μηνὸς Ἰουνίου 1965 ἐκτενῆ περιγραφὴν τῆς ἐπισκέψεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κίτρον κ. Βαρνάβα εἰς τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία ἐπραγματοποιήθη ἀπὸ τῆς 2ας μέχρι τῆς 9ης Ἰουνίου ἐ.ἔ., κατόπιν σχετικῆς προσκλήσεως τοῦ Μακαριώτατου Πατριάρχου Σερβίας κ. Γερμανοῦ. Ἡ περιγραφή, συνοδευομένη καὶ ὑπὸ τριῶν φωτογραφιῶν, καταλαμβάνει τέσσαρας σελίδας μεγάλου σχήματος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ὁ Καθολικὸς Πατριάρχης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀρμενίας κ. Βασκὴν Α' ἐπεσκέφθη τὴν Ἐκκλησίαν Βουλγαρίας ἀπὸ 9 μέχρι 16 Ἰουνίου ἐ.ἔ., γενόμενος δεκτὸς μετὰ πολλῶν τιμῶν καὶ ἀγάπης ὑπὸ τοῦ Μακαριώτατου Πατριάρχου Βουλγαρίας κ. Κυρίλλου. Τὸ ἐπίσημον ἀνακοινωθὲν ἐπὶ τῆς ἐπισκέψεως αὐτῆς λέγει μεταξύ ἄλλων τὰ ἑξῆς: «Οἱ Προκαθήμενοι καὶ οἱ ἱεράρχαι τῶν δύο Ἐκκλησιῶν διεξήγαγον συνομιλίαν ἐν εὐαγγελικῷ πνεύματι περὶ τῆς προσεγγίσεως καὶ τῆς συνεργασίας τῶν Ἐκκλησιῶν, περὶ τῆς εἰρήνης ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τῆς ἀδελφότητος μεταξύ τῶν λαῶν. Ἐπετεύχθη ἀπόλυτος ὁμοφωνία ὅτι εἶναι ἀπαραίτητον νὰ καταβληθῶν προσπάθειαι διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ θείου θελήματος περὶ τῆς ἀδελφότητος τῶν πιστευόντων εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, περὶ ὄλων ἐνεργωτέρας κοινωνίας τῶν λαῶν ἐν πνεύματι ἀμοιβαίας κατανήσεως καὶ ἀδελφότητος καὶ περὶ συντόνου προσευχῆς καὶ ἐνεργου φροντίδος διὰ τὴν διατήρησιν καὶ παγίωσιν τῆς εἰρήνης ἐπὶ τῆς γῆς».

—Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Βουλγαρίας κ. Κύριλλος ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς τὴν 8 Ἰουλίου διὰ τὸ Ἐλσίνκι, πρωτεύουσαν Φιλανδίας, διὰ νὰ μετᾶσχη τοῦ παγκοσμίου συνεδρίου εἰρήνης, ἔθνικης ἀνεξαρτησίας καὶ γενικοῦ ἀφοπλισμοῦ, ἡ ἑναρξίς τῶν ἐργασιῶν τοῦ ὁποίου ἐγένετο τὴν 10ην Ἰουλίου 1965.

—Κατόπιν προσκλήσεως τοῦ Μακαριώτατου Πατριάρχου Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας κ. Ἀλεξίου, τὴν 7ην Ἰουλίου ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς διὰ τὴν Μόσχαν βουλγαρικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἐκπαιδευτικὴ ἀντιπροσωπεῖα, ἀποτελουμένη ἀπὸ ἑξ μέλη, ἥτις ἀπὸ τρεῖς ὑφηγητὰς τῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας καὶ τρεῖς καθηγητὰς τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς τῆς Σόφιας.

—Τὴν 16ην Ἰουλίου ἀνεχώρησε διὰ τὴν Μόσχαν ἑτέρα βουλγαρικὴ ἀντιπροσωπεῖα ἀποτελουμένη ἐκ τριῶν Ἀρχιερέων, ἐνὸς πρωτοπρεσβυτέρου καὶ ἐνὸς ὑπαλλήλου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Τῆς ἀντιπροσωπείας αὐτῆς ἡγεῖται ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης τοῦ Σλίβεν κ. Νικόδημος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΠΟΛΩΝΙΑΣ

Ἡ ἐνθρόνισις τοῦ Μητροπολίτου Βαρσοβίας καὶ πάσης Πολωνίας κ. Στεφάνου ἐτελέσθη τὴν 18ην Ἰουλίου εἰς τὸν ἐν Βαρσοβίᾳ καθεδρικὸν ναόν τῆς Ἁγίας Μαρίας Μαγδαληνῆς,

ἐπὶ παρουσία ἀντιπροσωπειῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν (Ὀικουμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας κλπ.) καὶ τῆς κρατικῆς Ἐπιτροπῆς Ἐρησκειμάτων.

Ὁ Μητροπολίτης Στέφανος (Πέτροβιτς Ρούντικ) ἐγεννήθη τὴν 27 Δεκεμβρίου 1891 εἰς τὸ Μάινταν τῆς περιοχῆς Λβώβ. Ἐτελείωσε τὸ Γυμνάσιον τοῦ Λβώβ καὶ τὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν τοῦ Ὀρλ. Τὸ 1915 εἰσήλθεν εἰς τὰς τάξεις τοῦ ἱεροῦ κλήρου, χειροτονηθεὶς εἰς ἱερέα ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου καὶ μετέπειτα Μητροπολίτου Διονυσίου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἐξωρίσθη εἰς τὴν Ρουμανίαν κατ' ἀρχάς, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἐνεκλείσθη εἰς διάφορα στρατόπεδα συγκεντρώσεως ἐν Γερμανίᾳ. Τὴν 9ην Δεκεμβρίου 1952 ἐξελέγη καὶ τὴν 22αν Μαρτίου 1953 ἐχειροτονήθη εἰς ἐπίσκοπον Βρότσλαβ καὶ Στσέτσιν. Τὸ 1961 προήχθη εἰς Ἀρχιεπίσκοπον καὶ μετέθετο εἰς τὴν ἔδραν Μπιελοστόκ-Γκντάνσκ. Τὸ 1961, 1963 καὶ 1964 μετέσχε τῶν Πανορθόδοξων Διασκέψεων τῆς Ρόδου.

ΑΝΤΙΧΑΛΚΗΔΟΝΙΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ

Κατωτέρω παραθέτομεν ὀλίγα στοιχεῖα περὶ τῶν Ἀντιχάλκηδονίων Ἐκκλησιῶν:

1. Κοπτική Ἐκκλησία. Ἀριθμεῖ 4 ἑκατομμύρια πιστῶν. Ἐπὶ κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας ταύτης ἴσταται ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Κύριλλος ΣΤ', τοῦ ὁποῦ ἡ ἔδρα εὑρίσκεται ἐν Καίρῳ. Ἐκδίδει εἰς τὴν ἀραβικὴν δύο περιοδικά: α) Al-Vatani (κοπτικὴ ἑβδομαδιαία ἔφημερίς) καὶ β) Magallat Madaris al-Ahad (ἔφημερίς διὰ τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα).

2. Αἰθιοπικὴ Ἐκκλησία. Ἀριθμεῖ 8 ἑκατομμύρια πιστῶν, 14 ἐπισκόπους καὶ 15.000 ναοὺς. Ἀρχηγὸς αὐτῆς εἶναι ὁ Πατριάρχης Καθολικὸς Αἰθιοπίας Βασίλειος.

3. Συριακὴ Ἐκκλησία Ἀντιοχείας. Ἐπίσης ὀνομάζεται Δυτικοσυριακὴ ἢ Ἰακωβιτικὴ Ἐκκλησία. Ἀριθμεῖ 150.000 πιστῶν (55.000 ἐν Συρίᾳ, 35.000 ἐν Τουρκίᾳ, 20.000 ἐν Ἰράκ, Λιβάνῳ καὶ Ἰορδανίᾳ, 50.000 ἐν Ἀμερικῇ). Ταύτης προϊστάται ὁ Πατριάρχης Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς Ἰγνάτιος-Ἰακώβος, ὁ ὁποῖος ἔδρευε εἰς τὴν Δαμασκόν. Ἐκδίδει δύο περιοδικά: α) Al-Magallat al-Batrijarkija («περιοδικὸν τοῦ Πατριαρχείου» καὶ β) Beth Nahrin (Μεσοποταμία).

4. Ἀνατολικὴ Συροορθόδοξος Ἐκκλησία. Ὄνομάζεται καὶ Συροορθόδοξος Ἐκκλησία τοῦ Μαλαμπάρ. Πρόκειται περὶ αὐτονομοῦ Ἐκκλησίας ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Συριακοῦ Πατριαρχείου Ἀντιοχείας. Ἀριθμεῖ ἐν ἑκατομμύριον πιστῶν εἰς τὴν Νότιον Ἰνδίαν καὶ τὴν Κεϋλάνην. Ταύτης προϊστάται ὁ Καθολικὸς Μάρ Βασίλειος Δ' με ἔδραν ἐν Kottayam. Ἐκδίδει ἀγγλιστὶ τὸ περιοδικὸν «The Star of East».

5. Ἀρμενικὴ Ἐκκλησία. Ὄνομάζεται καὶ Γρηγοριανὴ Ἐκκλησία. Ἀριθμεῖ 4,5 ἑκατομμύρια πιστῶν. Ἀποτελεῖται ἐκ δύο Καθολικάτων, τοῦ Καθολικάτου τοῦ Ἐτσιματζίν (Σοβιετικὴ Ἀρμενία) καὶ τοῦ Καθολικάτου τῆς Κιλικίας (Λίβανος),

Τὸ Ἀρμενικὸν Καθολικῶτον τοῦ Ἐτσιματζίν ἀριθμεῖ 4 ἑκατομμύρια πιστῶν (3.100.000 εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν καὶ 900.000 εἰς τὸ ἑξωτερικόν). Τοῦτου προϊστάται ὁ Πατριάρχης καὶ Καθολικὸς πάσης Ἀρμενίας Βασκέν Β'. Ἐκδίδει τὸ περιοδικὸν «Ἐτζτσιματζίν» εἰς τὴν ἀρμενικὴν.

Τὸ Ἀρμενικὸν Καθολικῶτον τῆς Κιλικίας ἀριθμεῖ 500.000 πιστῶν (110.000 ἐν Λιβάνῳ, 105.000 ἐν Συρίᾳ, 4.100 ἐν Κύπρῳ, 8.000 ἐν Ἑλλάδι, 146.000 ἐν Ἰράν, 125.000 ἐν Βορείῳ Ἀμερικῇ). Τοῦτου προϊστάται ὁ Καθολικὸς τῆς Κιλικίας Κορὲν (Παρογιάν). Ἐκδίδει τὰ περιοδικὰ «Hask» καὶ «Klatzot».

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω στοιχείων προκύπτει, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν τῶν 5 Ἀντιχάλκηδονίων Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι τελοῦν ἐν ἀμοιβαίᾳ κοινωνίᾳ, ἀνέρχεται εἰς 18 ἑκατομμύρια περίπου.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ὁ Πάπας Παῦλος ΣΤ', ὀμιλῶν πρὸς τὰ μέλη τοῦ κολλεγίου τῶν καρδινάλιων, ἀνεφέρθη εἰς τὸ πρόβλημα τῆς διασφαλίσεως τῆς εἰρήνης. Μεταξὺ ἄλλων ὁ Προκαθήμενος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας ἀνεφέρθη εἰς τὰς χώρας τοῦ Βιετνάμ, τοῦ Κογκό, τοῦ Ἁγίου Δομινίκου καὶ τῆς Ἀλγερίας, αἵτινες περισσότερον τῶν ἄλλων χωρῶν ὑποφέρουν ἐκ τῆς ἐλλείψεως σταθερᾶς εἰρήνης.

—Ἐν Ρώμῃ συνήλθεν ἡ Γενικὴ Συνέλευσις τῶν ἐπάρχων τῶν Ἰησοῦϊτῶν, ἥτις ἀπεφάσισεν, ὅπως ὁ γενικὸς ἡγούμενος τοῦ τάγματος συνεχίσῃ νὰ ἐκλέγεται ἐφ' ὄρου ζωῆς. Ἡ μόνη ἐπὶ τοῦ θέματος τροποποιήσις καθορίζει τὰς δυνατότητας παραιτήσεως αὐτοῦ εἰς περίπτωσιν ἀσθενείας ἢ ὑπερβολικοῦ γήρατος κ.λ.π. Ἐπίσημον ἀνακοινωθὲν τῆς συνελεύσεως ἐπεξηγεῖ τὰ τέσσαρα διατάγματα αὐτῆς ἐπὶ «τῶν μέσων τῆς κοινωνικῆς ἐπικοινωνίας» (ραδιοφώνου, τηλεοράσεως, τύπου, κινηματογράφου), ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς ἀποστολῆς, ἐπὶ τῆς ἀθείας, ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῆς πτωχείας ἐντὸς τοῦ τάγματος τοῦ Ἰησοῦ, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς μορφάσεως τῶν νέων μελῶν αὐτοῦ.

—Ἡ ὀργάνωσις «Pro civitate» ἀπὸ τῆς 24ης μέχρι τῆς 29ης Αὐγούστου ὀργάνωσε τὸν 23ον κύκλον μελετῶν, τῶν ὁποίων μετέσταν ἴσους τῶν 2000 διανοουμένων. Τὸ γενικὸν θέμα ἦτο «ἡ ἔννοια τῆς ἀμαρτίας εἰς τὴν σημερινὴν ἀνθρωπίνην», ἡ δὲ τελευταία διόλεξις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ καρδινάλιου Μπέραν.

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΣΜΟΣ

Τὸ γραφεῖον πληροφοριῶν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐδημοσίευσεν τὸν ἐπίσημον κατάλογον τῶν παρατηρητῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ παρακολουθήσουν τὰς ἐργασίας τῆς τετάρτης περιόδου τῆς Β' ἐν Βατικανῷ Συνόδου. Οὗτοι εἶναι ὁ δρ. Μούρμαν ἐπίσκοπος τῆς Ρίπου (Ἀγγλία), ὁ ἀγγλικανὸς ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱερουσαλὴμ Ναζίμπ, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀρχισυντάκτου τοῦ περιοδικοῦ «Φρόντιερ» Λῶρενς, ὁ καθηγητὴς Φουργουνέδαρ ἐκ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας τοῦ Καναδά, ὁ κανονικὸς Κλήμης Οὐέλς καὶ ὁ δρ. Πήτερ Νταϊν ἐκ μέρους τῆς Ἐπισκοπελιανῆς Ἐκκλησίας τῶν Η.Π.Α. Ὁ κανονικὸς Φίντλοου θὰ παρακολουθήσῃ ἐπίσης τὰς ἐργασίας τῆς συνόδου ὡς προσωπικὸς ἀπεσταλμένος τοῦ δρος Ράμσεϋ, ἀρχιεπισκόπου τοῦ Καντέρμπουρου.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Ὁ πάστωρ Ἀνδρέας Ἀππέλ ἐκ Στρασβούργου ἐξελέγη γενικὸς γραμματεὺς τοῦ Παγκοσμίου Λουθηρανικοῦ Συμβουλίου μέχρι τῆς προσεχοῦς συνελεύσεως αὐτοῦ, ἥτις θὰ συνέλθῃ τῇ 1969.

—Καθ' ἃ ἀποδεικνύεται ἐκ προτεσταντικῶν δημοσιευμάτων τῶν τελευταίων μηνῶν, οἱ συντηρητικοὶ προτεσταντικοὶ κύκλοι (Λουθηρανοὶ κ.λ.π.) εἰσάγουσιν ὅλον ἐκ περισσοτέρου περισσοτέρα λειτουργικὰ στοιχεῖα εἰς τὴν λατρείαν αὐτῶν. Ἰδίως ἐντύπων ἐμποιεῖ ἢ συχνότερα προσέλευσις εἰς τὴν ἐξομολόγησιν καὶ τὴν Θείαν Κοινωνίαν.

ΔΙΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ἡ γαλλικὴ ἐπιθεώρησις «Μελέται», μετὰ τὴν ὑπογραφήν τοῦ κ. Ζωρζ Ντεζέφ, ὅστις εἶναι ἄριστος γνώστης τῶν ἀνατολικῶν ζητημάτων, χαρακτηρίζει τὴν στάσιν τῶν Ὁρθοδόξων ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς συνεννοήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν ὡς «ἀναμφιβόλως ρεαλιστικὴν».

Πρὶν ἀρχίσωμεν νὰ ὁμιλῶμεν περὶ διαλόγου, γράφει, εἶναι ἀνάγκη νὰ διολυθοῦν ὠρισμέναι παρεξηγήσεις καὶ νὰ δώσῃ ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία μίαν ἀναμφίβολου μαρτυρίαν τῆς ἀλλαγῆς τῆς στάσεώς της ἀπέναντι τῆς Χριστιανικῆς Ἀνατολῆς. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν—καὶ τὸ ἤκούσαμεν νὰ ἐπισημαίνεται πλειστάκις ἀπὸ τοὺς Ὁρθοδόξους συνομιλητάς μας—ὅτι ἡ τρίτη φάσις τῆς Συνόδου δὲν κατώρθωσε νὰ δώσῃ αὐτὴν τὴν μαρτυρίαν. Τὸ σχῆμα περὶ Ἐκκλησίας δὲν κατώρθωσε νὰ θέσῃ σοβαρῶς ὑπὸ συζήτησιν μίαν ὠρισμένην ἱστορικὴν—ὄχι δογματικὴν—ἀντίληψιν τοῦ Παπικοῦ θεσμοῦ οὔτε ἀντεμετώπισεν εἰς ὅλον τὸ πλάτος καὶ τὸ βάθος του τὸ θέμα τῆς συλλογικῆς ἐξουσίας τῶν Ἐπισκόπων καὶ τῆς φύσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας κατ' εἰκόνα τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Τὸ σχῆμα περὶ τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐπιβεβαιοῦν τὴν ὑπαρξίν τῶν Οὐνιτικῶν Ἐκκλησιῶν—τὸ αἰώνιον αὐτὸ μῆλον τῆς ἐριδος—καὶ δίδου τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ἀγνοεῖ τὴν Ὁρθοδοξίαν, θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς Ὁρθοδόξους ὡς μία ζωντανὴ ἀπόδειξις τοῦ ὅτι ἡ Ρώμη δὲν παρητήθη ἀπὸ τὰ ἱμπεριαλιστικὰ της σχέδια ἔναντι τῆς Ἀνατολῆς. Ἰδού διατὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἰς τὸ σύνολόν της—καὶ ὄχι ἀπλῶς ὅπως φανταζόμεθα εἰς ὠρισμένον τμήματά της—τηρεῖ μίαν φρόνιμον ἐπιφυλακτικότητα, προτιμῶσα νὰ κρίνῃ τὴν Ρώμην ὄχι ἀπὸ ἀγαθὰς προθέσεις μᾶς προοδευτικῆς μερίδος, περὶ τῆς ὁποίας δὲν εἶναι ἀκόμη βέβαιοι ὅτι θὰ ἐπικρατήσῃ, ἀλλὰ νὰ τὴν κρίνῃ ἀπὸ τὰς ἐπιστήμους πράξεις της, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν Συνοδικῶν ἀποφάσεων περὶ τῆς συνοδικότητος τῆς Ἐκκλησίας καὶ περὶ τῶν σχέσεων μετὰ τὰς ἄλλας χριστιανικὰς ομάδας. Ἐμμεθα, ὄρα γε, ἔτοιμοι;

Προσωπικῶς—τονίζει ὁ κ. Ντεζέφ—πιστεύω ὅτι ὁ καιρὸς δὲν ἔφθασε δι' ἐπίσημους συνομιλίας. Εὐρισκόμεθα ἀκόμη εἰς τὴν ἀρχὴν κάποιας μεταστροφῆς εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν Ἀνατολήν καὶ μόλις καὶ μετὰ βίας ἔχομεν ἀρχίσει τὴν κριτικὴν ἐξέτασιν τῶν θέσεών μας.

—Ἡ «Συνομοσπονδία τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐκκλησιῶν» ἀριθμεῖ 76 μέλη, ἤτοι ὀρθοδόξους, παλαιοκαθολικάς, ἀγγλικανικάς καὶ προτεσταντικάς ἐκκλησίας ἐξ 22 χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Ἡ Συνομοσπονδία ἰδρύθη τὸν Οκτώβριον τοῦ 1964 πρὸς ἐπίτευξιν στενωτέρας ἐπαφῆς καὶ συνεργασίας μεταξὺ τῶν ἐκκλησιῶν τούτων.

—Κατόπιν προσκλήσεως τῶν τριῶν ἐλβετικῶν ἐκκλησιῶν, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὸν «ἐλβετικὸν εὐαγγελικὸν ἐκκλησιαστικὸν σύνδεσμον», συνεκροτήθη ἐν Ζυρίχῃ μία «κοινότης ἐργασίας τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν». Εἰς τὴν πρόσκλησιν ἀνταπεκρίθησαν ὀρθόδοξοι ἐκκλησιαῖ, ἡ «Χριστοκαθολικὴ» ἐκκλησία καὶ πολλὰ προτεσταντικὰ ἐκκλησιαῖ καὶ κοινότητες. Ὡς κύριοι σκοποὶ τῆς «κοινότητος ἐργασίας τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν» ἔχουν καθορισθῆ μεταξὺ ἄλλων οἱ ἑξῆς: Διεξαγωγή κοινῶν ἐκδηλώσεων, οἷαι εἶναι «οἰκουμενικαὶ λειτουργίαι», ἑβδομαδες προσευχῆς ὑποδοχῆ ἐπισκέψεων, ἀντιπροσωπειῶν κ.λ.π.: ὀργάνωσις θεολογικοῦ διαλόγου πρὸς ἀμοιβαίαν κατανόησιν· ἐξοπλισμὸς τῶν μελῶν πρὸς κοινὸν

διάλογον—μετ' ἄλλων ἐκκλησιῶν· παροχὴ συμβουλῆς καὶ συμβιβαστικῆς ἐργασίας εἰς περίπτωσιν ὑπάρξεως διαφορᾶς ἀπόψεων μεταξὺ τῶν ἐπὶ μέρους μελῶν—ἐκκλησιῶν· ἐτοιμότης πρὸς παροχὴν ἀμοιβαίας βοήθειας εἰς περίπτωσιν ἐκτάκτου ἀνάγκης.

—Ἡ ἐπὶ τῆς προωθήσεως τῆς χριστιανικῆς ἐνότητος γραμματεία τοῦ Βατικανοῦ ἀνήγγειλε τὴν σύστασιν μικτῆς ἐπιτροπῆς θεολογικῆς ἐργασίας καὶ διαλόγου μεταξὺ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Παγκοσμίου Λουθηρανικοῦ Συμβουλίου, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει 53 ἑκατομμύρια μελῶν ἀνὰ τὸν κόσμον. Ἐκαστος ὀργανισμὸς ἐκπροσωπεῖται ὑπὸ 7 μελοῦς ἐπιτροπῆς. Τῆς ομάδος τῶν Λουθηρανῶν προίσταται ὁ διακεκριμένος ἐπίσκοπος τοῦ Μονάχου δρ. Hermann Diefelbinger, ὅστις εἶναι γνωστὸς διὰ τὰς προσπάθειάς του πρὸς ἀναγέννησιν τῆς Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας εἰς τοὺς τομεῖς τῆς διακονίας καὶ τῆς λουθηρανικῆς ζωῆς.

—Τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν ἐζήτησεν ἐκ τῶν Ἐκκλησιῶν μελῶν αὐτοῦ 100.000 δολλάρια ὑπὲρ τῶν θυμάτων τοῦ πολέμου τοῦ Βιετνάμ. Ὡσαύτως ἐζήτησεν 100.000 δολλάρια ὑπὲρ τῶν ἐν Γιουγκοσλαβίᾳ ἀστέγων ἐκ τῶν πλημυρῶν τοῦ Δουνάβεως.

—Ἐν Ἀγγλίᾳ ἰδρύθη νέον οἰκουμενικὸν κέντρον παρὰ τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Λήντς χάρις εἰς τὴν συνεργασίαν μεταξὺ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραστατῶν τοῦ Πανεπιστημίου.

—Ἐν Μπουένος Ἀίρες τῆς Ἀργεντινῆς συνηντήθησαν ἀντιπρόσωποι τῆς Ὁρθοδόξου, Ρωμαιοκαθολικῆς, Ἀγγλικανικῆς καὶ Προτεσταντικῆς Ἐκκλησίας πρὸς μελέτην τῶν δυνατοτήτων περαιτέρω ἀναπτύξεως ἀγαθῶν σχέσεων καὶ ἐπαφῶν μεταξὺ αὐτῶν.

—Ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ μεγάλου οἰκουμενικοῦ κέντρον τῆς Γενεύης ἐγένετο ἱερὰ ἀκολουθία μεταδοθεῖσα διὰ τῆς τηλεοράσεως.

—Τὸ Προτεσταντικὸν Πανεπιστήμιον τοῦ Ἐδιμβούργου ὠνόμασε τιμῆς ἕνεκεν διδάκτορα τὸν ἐλβετὸν ρωμαιοκαθολικὸν θεολόγον Χάνς Βαλτάσαρ. Ἡ τιμητικὴ αὕτη διάκρισις ἐγένετο ἕνεκα τῆς συμβολῆς του εἰς τὸν οἰκουμενικὸν διάλογον καὶ ἕνεκα τῆς ὑπ' αὐτοῦ συγγραφῆς ἔργου, ἀναφερομένου εἰς τὸν ἐπιφανῆ διαμαρτυρόμενον θεολόγον Κάρλ Μπάρθ.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς θεμελιώσεως ἐνὸς νέου κοπτικοῦ καθεδρικοῦ ναοῦ ἐν Καίρῳ, πρὸς ἀνέγεσιν τοῦ ὁποίου καὶ αὕτη ἡ ἀραβικὴ κυβέρνησις προσέφερε 250.000 δολλαρίων, ὁ πρόεδρος τῆς Ἡνωμένης Ἀραβικῆς Δημοκρατίας κ. Νασσερ συνέστησε συνεργασίαν μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν Μωαμεθανῶν.

—Περίπου 50 Χριστιανοὶ ἐξ Ἰορδανίας, Αἰγύπτου, Λιβάνου Ἰράκ, Τουρκίας, Σουδάν, Ἰράν καὶ Ἰνδιῶν παρσκολοῦσθαι κατὰ τὸ τρέχον θέρος σεῖραν μαθημάτων περὶ τοῦ Ἰσλάμ. ἐν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὸ Κολλέγιον τοῦ Ἁγ. Γεωργίου. Τὰ μαθήματα ταῦτα γίνονται ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑγγύς Ἀνατολῆς καὶ ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ Ἰσλάμ πρὸς ἐπίτευξιν καλυτέρων καὶ πλέον οἰκοδομητικῶν σχέσεων πρὸς τοὺς Μωαμεθανοὺς ἐν τῷ κηρύγματι καὶ ἐν πάσῃ μορφῇ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου. Εἰς τὸ καθημερινὸν πρόγραμμα ὑπάρχει μετὰ τῶν ἄλλων μελέτη τῆς Βίβλου καὶ μελέτη τοῦ Κορανίου καὶ τῆς Ἰσλαμικῆς ἱστορίας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Πατρῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» ὡς ἐτροποποιήθη καὶ διὰ μεταγενεστέρων Νομοθετικῶν Διαταγμάτων, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πληρῶσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ ἐν Ἄνω Ἀλισσῶ Ἱεροῦ ἐνοριακοῦ Ναοῦ τῆς Ἀγίας Τριάδος, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων των.

Ἐν Πάτραις τῇ 29ῃ Ἰουλίου 1965

† Ὁ Πατρῶν ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἡλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τοὺς Θείους καὶ Ἱεροὺς Κανόνας τῆς Ὁρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ὡς καὶ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 63 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πληρῶσιν τῆς θέσεως τακτικοῦ Διακόνου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Νικολάου Πύργου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῆς ἐν λόγῳ θέσεως, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ δικαιολογητικά των, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Πύργῳ τῇ 24 Ἀυγούστου 1965

† Ὁ Ἡλείας ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ρεθύμνης καὶ Αὔλοποτάμου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 46 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱ. Ν. καὶ Ἐφημερίων» καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν τὴν χηρεύουσαν θέσιν τακτικοῦ Ἐφημερίου τῆς Ἐνορίας Ἱ. Ν. Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Καρατῆς Ρεθύμνης, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα ἡμῶν τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά τῶν προσόντων αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων διὰ τὴν ὡς ἄνω ἐνορίαν.

Ἐν Ρεθύμνῃ τῇ 5ῃ Ἀυγούστου 1965

† Ὁ Ρεθύμνης καὶ Αὔλοποτάμου ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποποιήθησαν διὰ μεταγενεστέρων Νομοθετικῶν Διατάξεων, καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πληρῶσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) Ἀγίας Τριάδος Ἄνω Δωρίου, 2) Ἀγίου Γεωργίου Κρουονερίου Τριφυλίας, 3) Κοιμ. Θεοτόκου Κρεστένων, 4) Ἀγίας Τριάδος Κυπαρισσίας, 5) Εἰς. Θεοτόκου Μακρυσίων, 6) Τιμ. Προδρόμου Πλατανίων, 7) Ἀγίου Γεωργίου Ροδιάς, 8) Ἀγίας Τριάδος Σελᾶ, 9) Κοιμ. Θεοτόκου Χαλκιά, 10) Κοιμ. Θεοτόκου Ἄνω Φυγαλίας καὶ 11) Γεν. Θεοτόκου Ροβίων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν δικαιολογητικῶν ἐγγράφων.

Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῇ 13ῃ Ἀυγούστου 1965

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας ΣΤΕΦΑΝΟΣ

ΠΡΟΚΗΡΥΞΙΣ

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος προκηρύσσει τὴν πληρῶσιν τῆς δευτέρας ἑδρας Καθηγητρίας πλήρους ἀπασχολήσεως τῆς Σχολῆς Κοινων. Προνοίας Διακονισσῶν.

Προσόντα: 1) Πτυχίον Σχολῆς Κοινωνικῆς Προνοίας, 2) πτυχίον Θεολογικῆς Σχολῆς, 3) σπουδαί εἰς τὸ ἐξωτερικόν καὶ 4) Συγγραφικὴ δρᾶσις.

Προθεσμία ὑποβολῆς δικαιολογητικῶν μέχρι καὶ τῆς 20ῆς Σεπτεμβρίου ἐ.ε.

Πληροφορίαι παρὰ τῆ Σχολῆς τηλέφ. 581.520.

Ἐκ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας

ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Πρόσληψις υἱῶν Ἐφημερίων ὡς ὑποτρόφων τῆς Ριζαρείου Σχολῆς

Ἡ Ριζαρείος Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ ἀνακοινεῖ ὅτι κατὰ τὸ Σχολικὸν ἔτος 1965-66 θέλει προσλάβει 15 ἐσωτερικοὺς ὑποτρόφους μαθητὰς ἀποκλειστικῶς τέκνα Ἐφημερίων τῆς ὑπαίθρου.

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι δεόν ὅπως ἔχουν ἐνδεικτικῶν Β' ἔξαταξίου Γυμνασίου, μὲ βαθμὸν 14 καὶ ἄνω, ἡλικίαν οὐχὶ ἀνωτέραν τῶν 17 ἐτῶν κ.λ.π. νόμιμα προσόντα.

Πληροφορίαι παρέχονται καθ' ἑκάστην εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Σχολῆς, Βασ. Σοφίας 24, Ἀθήναι, τηλ. 712-194.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Δεληγιαννοπούλου, Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, Παῦλος ὁ Χριστοφόρος, Ἀθήναι 1965, σελ. 16.

Ἡ Ἀγία Γραφή Λόγος Θεοῦ, Ε' συνέδριον θεολόγων «Ἐφεσος» Ἀθῆναι-Θεσσαλονίκη 1964, Ἀθῆναι 1965, σελ. 115.

Σεβασμ. Μητροπολίτου Ἡλείας Ἀντωνίου, Ἐγκύκλιος συνοπτικὴ διδασκαλία τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, ἰκανῶς βελτιωθεῖσα καὶ συμπληρωθεῖσα ὑπὸ τοῦ πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτου Σεβαστιανοῦ Στεφανοπούλου. Ἐκδόσεις Β'. Ἐκδόσεις Περιοδικῶ «Ἡ Φωνὴ τῆς ἐρήμου», Ἀθῆναι 1965, σελ. 79.

Γεωργίου Γ. Μπεκατώρου, Ἡ ἀσφάλειαι τῶν ψαλτῶν, Ἀθῆναι 1965, σελ. 14.

Π.Β. Πάσχου, Ἡ προσευχὴ στῆ νεοελληνικὴ ποίηση. Ἀνάτυπο ἀπ' τὴν ἐκκλησιαστικὴ καὶ φιλολογικὴ ἐπετηρίδα «ΟΙΚΟΔΟΜΗ», ἔκδοσις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σερβίων καὶ Κοζάνης. Κοζάνη 1964, σελ. 31.

Ν.Π. Δελιαλῆ, Ἱδρυτικὰ ἔγγραφα περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς Βελβεντοῦ. Ἀνάτυπον ἐκ τοῦ ΣΤ' τόμου τῶν «Μακεδονικῶν» (παράρτημα 3). Θεσσαλονίκη 1965, σελ. 266-274.

Σπύρου Ν. Ἀβούρη, Τὰ Ἐκκλησιαστικὰ τῆς Ἐπανήσου 1815-1867, Ἀθῆναι 1965, σελ. 118.

Γρηγόρη Στάθη, Οἱ Ἀλύτρωτοι. Τὸ ἔπος τῆς Κύπρου. Ἀθῆναι 1965, σελ. 120.

Μητροπολίτου Ἀξώμης Νικολάου, Διάσκεψις Ἀνατολικῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐν Ἀδῆς Ἀβέβα 15-21 Ἰανουαρίου 1965, Ἀθῆναι 1965, σελ. 98.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Πορευθέντες, ἔτος 1964, τεύχη 21-24 (1-IV).

Ζωή, 26 Αὐγούστου 1965, ἀριθμ. 2453.

Ἀπολύτρωσις, Ἰούλιος-Αὐγούστος 1965, ἀρ. 235-236.

Ὁ Ποιμὴν Ἰούλιος-Αὐγούστος 1965, ἀριθμ. 7-8.

Ἀμπελος, Αὐγούστος 1965, ἀρ. 8.

Χριστιανός, Ἰούλιος-Αὐγούστος 1965, τεύχος 47-48.

Πάνταινος, Ἰούλιος 1965, ἀριθμ. 7.

Γαλήνη, Αὐγούστος-Σεπτέμβριος 1965, ἀριθμ. 8-9/68-69.

Τὸ Χαρούμενο Σπίτι, Ἰούλιος Αὐγούστος 1965, τεύχος 162.

Τὰ Χαρούμενα Παιδιά, Αὐγούστος 1965, ἀριθμ. 164.

Ἡ Ἀναγέννησις, Ἰούλιος-Αὐγούστος 1965, ἀρ. φύλ. 33.

Σταυρός, Αὐγούστος 1965, ἀριθμ. 54.

Ἡ Φωνὴ τῆς Ὁρθοδόξιας, 1-15 Αὐγούστου 1965, ἀριθμ. φύλλου 473-474.

Ὁ Σωτήρ, 1 Σεπτεμβρίου 1965, ἀριθμ. 238.

Ὁρθόδοξος Κήρυξ, Ἰούλιος-Αὐγούστος 1965, ἀριθμ. 7-8.

Ἀπόστολος Βαρνάβας, Μάιος-Ἰούνιος 1965, τεύχος 5-6.

Ὁρθόδοξος Παρατηρητής, Αὐγούστος 1965, ἀριθμ. 545.

Παρνασσός, Ἀπρίλιος-Ἰούνιος 1965, τόμος Ζ' ἀριθμ. 2.

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

† Ὁ Ἐδέσσης καὶ Πέλλης ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

† Ὁ Μυτιλήνης ΙΑΚΩΒΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:
Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.
Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: 30 ἐτησίως.
Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μήνυμα τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα αὐτῆς.

Παναγ. Τρεμπέλα, Ἐπὶ τῶν Πρακτικῶν τῆς ἐν Aarhus διασκέψεως.

Ἰωάννου Καμίρη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Αἱ τελευταῖαι ἐξελίξεις τῶν σχέσεων μεταξὺ Ὁρθοδόξων καὶ Ἀντιχαλκηδονείων. Ἡ περὶ διαλόγου ἀπόφασις.

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Ζωὴ καὶ ἔργον τῶν ἐξ Ἡπειροῦ ὀρμωμένων Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν.

Παν. Ι. Μπρατσιώτου, † Κασσιανὸς Μπεζομπράζωφ, ἐπίσκοπος Κατάνης.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ χρονικά.

Παράρτημα.

Βιβλιογραφία.

ΜΟΝΟΤΥΠΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ ΤΣΙΡΩΝΗ
Μενάνδρου 4 - Ἀθῆναι - Τηλ. 533.805

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου Γεώργιος Σ. Χρυσάφης
Ἰασηνίδου 22 - Σούρμενα